

Mei-inoar trochpakke II

BEGROTING 2020

Inhoudsopgave

1 BELEIDSBEGROTING	5
1.1 Inleiding	6
Kaders	7
Leeswijzer	7
1.2 Financieel beeld	9
Hoofdpijnen	9
Ontwikkelingen na behandeling kadernota	10
Algemeen	10
Ontwikkelingen	10
Algemene uitkering - ontwikkelingen septembercircularisatie	10
Caparis (fair deal)	10
Sociaal Domein	10
CAO ontwikkelingen	10
Ontwikkelingen oktoberrapportage 2019 met vertaling 2020 e.v.	11
Aanvullende maatregelen 2020-2023	11
Lastenontwikkeling inwoner	11
Doorwerking diverse wijzigingen naar WM8KTD	11
Ontwikkeling saldo begroting	12
Toelichting autonome ontwikkelingen	14
1.3 Besluitvorming	15
1.4 Programmaplan	16
0. Bestuur en ondersteuning	16
1. Veiligheid	22
2. Verkeer, vervoer en waterstaat	29
3. Economie	33
4. Onderwijs	39
5. Sport, cultuur en recreatie	44
6. Sociaal domein	52
7. Volksgezondheid en milieu	62
8. Volkshuisvesting, Ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing	70
Algemene dekkingsmiddelen	76
Overhead	78
Bedrijfsvoering	85
Professionalisering inkoopfunctie	85
Communicatie in het hart van het beleid	85
HRM	85

Administratie en Belastingen	86
Financiën	86
Informatisering & Automatisering	86
Interne diensten/Facilitaire Zaken	86
Vennootschapsbelasting	89
Onvoorzien	90
1.5 Paragrafen	91
Lokale heffingen	91
Weerstandsvermogen c.a.	99
Onderhoud kapitaalgoederen	109
Financiering	115
Bedrijfsvoering	119
Verbonden partijen	120
Grondbeleid.....	141
Actualisering grondexploitaties - algemeen.....	141
Relatie met de planning en control cyclus	141
Actualisering grondexploitaties – herziening BBV-verslaggevingsregels.....	142
Financiën van de grondexploitaties	142
2 FINANCIELE BEGROTING.....	145
2.1 Overzicht van baten en lasten en de toelichting.....	146
Programma's	146
Toelichting overzicht baten en lasten	148
Overzicht incidentele baten en lasten.....	152
Uiteenzetting financiële positie en toelichting	153
3 BIJLAGEN	175
3.3 Beleidsindicatoren bbv	176

1 BELEIDSBEGROTING

1.1 Inleiding

Met trots presenteert het college de programmabegroting 2020. Het is de begroting en de meerjarenraming voor 2021-2023. Het maken van een sluitende begroting wordt steeds ingewikkelder. Op veel uitgaven hebben we beperkt invloed, terwijl we bij de inkomsten last hebben van keuzes van de Rijksoverheid. Het is niet voor niets dat de trap-op trap-af systematiek steeds meer ter discussie wordt gesteld. Achtkarspelen heeft daar ook last van.

Maatregelen

Na de kadernota zijn er diverse ontwikkelingen geweest die het meerjarensaldo van de gemeente negatief hebben beïnvloed. Bijvoorbeeld het aantal klanten en de prijsstijgingen in het sociaal domein, maar ook de kostenstijgingen bij onze gemeenschappelijke regelingen. Deze ontwikkelingen dwingen ons om een aantal maatregelen te nemen om het meerjarenperspectief weer positief krijgen.

Aan de slag

Het jaar 2020 staat in het teken van optimalisatie van de organisatie. Veel opgestarte projecten gaan we integreren in de organisatie. Zoals het nieuwe beleidskader sociaal domein, de regiodeal, het verbeterplan bedrijfsvoering, de woonvisie en de implementatie van Achtkarspelen als fairtrade gemeente. In 2020 gaat naar verwachting de bouw van het zwembad in Buitenpost van start en wordt begonnen met de herinrichting van het centrum van Surhuisterveen

Binnen de teams gaan we sturen op efficiency, zo houden we de kosten in de hand.

Vanaf 1 januari 2019 is de werkmaatschappij 8KTD ingericht volgens de advisering van AEF en de teams zijn van start gegaan. In het voorjaar zijn al belangrijke stappen gezet in de professionalisering van de organisatie. Deze inspanningen hebben geleid tot een goedkeurende accountantsverklaring over 2018. In 2020 verwachten wij wederom een goedkeurende verklaring over het dan afgeronde jaar 2019.

Eneco

In 2020 worden onze aandelen Eneco verkocht. Deze verkoop zal een eenmalige opbrengst genereren. Hierdoor wordt onze reservepositie van ruim 20 Miljoen (per 1-1-2019) verder versterkt. We onderzoeken hoe we een deel van deze reservepositie kunnen benutten om de structurele lasten terug te brengen.

Gunstige ontwikkelingen

Geholpen door economische groei neemt het aantal banen en de werkgelegenheid in Achtkarspelen verder toe. De werkloosheid ligt onder het Fries gemiddelde en het aantal mensen met een bijstandsuitkering neemt verder af. De regiodeal kan deze economische groei verder stimuleren en een bijdrage leveren aan de beschikbaarheid van voldoende gekwalificeerd personeel. De aanleg van glasvezel in het buitengebied is in 2019 afgerond waardoor de gemeente klaar is voor de verdere digitalisering. De gunstige economische ontwikkelingen hebben effect op de vraag naar woningen in onze gemeente, deze is toegenomen en bedrijventerreinen zijn nagenoeg uitverkocht.

Als college gaan we met veel energie aan de slag. Samen trochpakke om onze ambities te realiseren.

Buitenpost, 7 oktober 2019

Harjan Bruining

Wethouder Financiën Achtkarspelen

Kaders

Startpunt voor het beleid in 2020 is het coalitieakkoord "Mei-inoar trochpakke". In dit coalitieakkoord staan de afspraken die de coalitiepartijen gemaakt hebben voor de periode 2018-2022. Samen met inwoners, de gemeenteraad, maatschappelijke organisaties, andere (regio)partners van de gemeente en ondernemers is het de bedoeling daar vorm aan te geven.

De ambities uit het coalitieakkoord ('Wat willen we de komende vier jaar doen?') zijn in deze programmabegroting meegenomen als speerpunten in de programma's ('Wat willen we bereiken en hoe gaan we dat doen?').

Leeswijzer

Alle moties en amendementen en andere relevante ontwikkelingen na de behandeling van de Kadernota zijn in deze begroting meegenomen en worden in het financiële beeld (hoofdstuk 1.2) apart inzichtelijk gemaakt en zijn ook bij de betreffende programmaonderdelen (hoofdstuk 1.4) expliciet benoemd.

In hoofdstuk 1.2 staan de belangrijkste financiële gegevens met daarbij een korte toelichting. Na hoofdstuk 1.2, de financiële recapitulatie, zijn in 1.4 de verschillende programma-onderdelen opgenomen conform de BBV. Per programma wordt aangegeven waar het programma voor staat en wat in hoofdlijnen de strategische uitgangspunten van het programma zijn. Daarnaast worden ook de achterliggende financiële gegevens toegelicht.

Ieder programma heeft een kopje "Wat gaan we daarvoor doen". Dit zijn onderdelen en teksten welke een samenvatting zijn van de toelichting die is opgenomen in de Kadernota. De nummering die hierbij in de Kadernota is gebruikt, is ook vermeld bij het betreffende onderdeel zodat er een koppeling met de Kadernota kan worden gelegd. In de Kadernota de toelichting te vinden. In een aantal gevallen is er sprake van een actualisatie ten opzichte van de Kadernota. Dit komt bijvoorbeeld door een motie. In die gevallen zijn de teksten geactualiseerd en is dit aangegeven door te verwijzen naar het kopje "overige ontwikkelingen". Per programma is aangegeven wat de financiële verschillen zijn met de programmabegroting 2019. Ook is ook de reden voor dit verschil toegelicht. Sommige verschillen hebben te maken met meer technische wijzigingen zoals het verschuiven van bedragen tussen programma's.

Bij elk programma zijn, voor zover van toepassing, de door de Commissie Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) voorgeschreven beleidsindicatoren opgenomen. Deze indicatoren moeten alle gemeenten opnemen in de programmabegroting, waardoor gemeenten onderling met elkaar te vergelijken zijn. Hiermee worden ook de jaarlijkse ontwikkelingen in beeld gebracht. De indicatoren en bijbehorende waarden zijn ook te vinden op www.waarstaatjegemeente.nl. De opgenomen getallen bij de indicatoren komen voor wat betreft het taakveld 0 (programma 0 en programma overhead) uit de eigen gemeentelijke gegevens. Voor alle overige opgenomen getallen bij de indicatoren geldt dat zij uit de landelijke databases van [waarstaatjegemeente.nl](http://www.waarstaatjegemeente.nl) worden gehaald. Soms zijn deze gegevens enigszins gedateerd. Het is echter niet mogelijk om hiervoor meer recente gegevens aan te leveren omdat deze niet voorhanden zijn via deze landelijke te hanteren database. Het kan voorkomen dat de opgenomen cijfers in de teksten afwijken van de bij de indicatoren opgenomen cijfers. Een van de redenen hiervan is bijvoorbeeld het hanteren van verschillende definities tussen de lokale gemeentelijke uitvoering en de BBV. Indien van toepassing proberen we hier in de tekst aandacht aan te besteden.

In hoofdstuk 1.5 zijn de paragrafen opgenomen. De paragrafen, voorgeschreven door de BBV, geven inzicht in de financiële positie van de gemeente, de beheersmatige aspecten en de risico's.

Hoofdstuk 2 is de financiële begroting. Dit is een financiële samenvatting van onder andere de baten en lasten vanuit de programma's, de algemene dekkingsmiddelen, overhead en financiële mutaties van de reserves.

In de bijlage is een lijst met afkortingen opgenomen.

In de financiële overzichten die in de programmabegroting zijn opgenomen kan het voorkomen dat er afrondingsverschillen worden gepresenteerd.

1.2 Financieel beeld

Hoofdpijnen

Saldo meerjarenbegroting

Als gemeente hebben wij de verantwoordelijkheid om een begroting vast te stellen die structureel en reëel in evenwicht is. Op basis van dit criterium wordt voor het komende begrotingsjaar door de Provincie besloten of wij onder repressief, of preventief toezicht vallen.

Op basis van de begroting die nu voorligt kunnen we constateren dat het meerjarenperspectief structureel en reëel in evenwicht is en hiermee voldoet aan het provinciale toetsingskader (Aandachtspunten gemeentebegrotingen 2020-2023). Hierdoor is de verwachting dat we onder repressief toezicht gaan vallen.

Het saldo van de programmabegroting 2020 is € 349.000 .

(bedragen x € 1.000)

	2020	2021	2022	2023
Begrotingssaldi	349	1.487	584	1.395

positieve bedragen zijn voordelig, negatieve bedragen zijn nadelig

Ontwikkelingen na behandeling kadernota

Algemeen

De Kadernota 2020-2023 zoals die op 11 juli jl. met uw raad is besproken, geldt als richtinggevend voor de voorbereiding van deze programmabegroting. De tijd heeft echter niet stilgestaan tussen het bespreken van de Kadernota en het moment van samenstellen van deze begroting. De tussentijdse ontwikkelingen en de aanvullende maatregelen worden in de volgende paragraaf toegelicht.

Ontwikkelingen

Algemene uitkering - ontwikkelingen septembercirculaire

De uitkomsten van de meicirculaire 2019 zijn in de Kadernota neutraal meegenomen. Met de actualisering van de begroting inclusief Sociaal Domein en de CAO-ontwikkelingen zijn deze posten nu verwerkt in de begroting 2020.

Inmiddels is de septembercirculaire 2019 verschenen. Voor onze gemeente zit hier een bijstelling naar boven in van het accres voor de jaren 2020-2023, maar ook een daling voor 2019 die eerst moet worden opgevangen. De belangrijkste verklaring voor de opwaartse bijstelling voor de periode van 2020 tot en met 2023 ligt in de aanpassingen van het investeringsritme van het Ministerie van I&W en Defensie en het sluiten van het Pensioensakkoord. Conform de normeringssystematiek werkt dit ook door voor ons als gemeente. Reden voor ons om de septembercirculaire als uitgangspunt voor de begroting te nemen.

Caparis (fair deal)

Deze zomer is tussen de eigenaren van Caparis overeenstemming bereikt over de uittreding van vier van de acht eigenaren uit de NV, waaronder Achtkarspelen. Ook is er overeenstemming over de omzetting van de gemeenschappelijke regeling GR SW Fryslân in een GR 'light'. Deze zogenaamde Fair Deal houdt in dat de gemeente eenmalig een uitkering krijgt van een gedeelte van het eigen vermogen van Caparis. Tegelijkertijd is overeenstemming bereikt over een dienstverleningsovereenkomst met een looptijd van vijf jaar voor een gedeelte van onze WSW-ers. De eenmalige uitkering zal deels ter dekking worden ingezet van de hogere kosten voor de dienstverleningsovereenkomst.

De gemeente is blij dat met deze fair deal een einde is gekomen aan een lang slepende kwestie en dat er nu voor de betrokken medewerkers duidelijkheid is gekomen.

Sociaal Domein

Bij de jaarrekening 2018 was er binnen de maatwerkvoorzieningen jeugd een tekort van € 2,5 mln. Dit kwam deels door incidentele kosten vanwege de invoering van de nieuwe manier van inkopen. Dit had een effect van circa € 0,8 mln. Daarnaast is ook binnen jeugd kritisch gekeken naar de budgetten en is door bijstelling het tekort met € 0,4 mln. verder verlaagd. Het resterende tekort van € 1,3 mln. werkt structureel door in het meerjarenperspectief.

Bij de jaarrekening 2018 was er ook voor huishoudelijke hulp en begeleiding een tekort van € 0,7 mln. Nader onderzoek naar de overschrijding heeft geleid tot het bijstellen van de budgetten. Hiermee is het structurele tekort gehalveerd (€ 350.000). Deze kosten werken echter wel door in het meerjarenperspectief. Beide bovenstaande posten kunnen worden gedekt vanuit de extra middelen voor het sociaal domein van € 1,7 mln. die door het Rijk beschikbaar zijn gesteld.

CAO ontwikkelingen

De nieuwe CAO voor gemeentepersoneel is 1 oktober 2019 ingegaan. Belangrijkste afspraak in het CAO-akkoord is een stapsgewijze loonsverhoging van 6,25 procent. Per 1

oktober 2019 stijgen de lonen met 3,25 procent, volgend jaar gevolgd door nog eens drie verhogingen, telkens met 1 procent er bovenop – op 1 januari, 1 juli, en 1 oktober 2020. Met de effecten van deze CAO is rekening gehouden in de begroting.

Ontwikkelingen oktoberrapportage 2019 met vertaling 2020 e.v.

Naast de bovenstaande ontwikkelingen op het gebied van de CAO, sociaal domein en accresontwikkelingen, is in de oktoberrapportage een aantal minder significante ontwikkelingen gerapporteerd die zijn meegenomen in deze begroting.

Aanvullende maatregelen 2020-2023

In deze begroting zijn verschillende maatregelen verwerkt om te komen tot sluitende meerjarenbegrotingen vanaf het jaar 2022.

Het betreft de volgende maatregelen:

- Verwerking kaderstelling Sociaal Domein (raad april 2019)
- Het maatregelenpakket behorend bij de Kadernota 2020-2023 (raad opiniërende juli 2019)
- Aanvullende maatregelen na vaststelling Kadernota; wij hebben nog eens kritisch naar de diverse onderwerpen van onder meer de kadernota gekeken en een aantal zaken heroverwogen. Een aantal punten is versoerd of ingetrokken. Ook is er kritisch gekeken naar de wijze waarop de gemeente bepaalde zaken incidenteel dan wel structureel verwerkt. In dat kader is ervoor gekozen om de kapitaallasten van het zwembad te Buitenpost alsook de eenmalige boeterente ten gevolge van de herfinanciering van leningen incidenteel te dekken vanuit de reserve. Voor een nadere uitleg wordt verwezen naar de tabel aan het eind van deze paragraaf en de toelichtingen in de programma's.

Lastenontwikkeling inwoner

Voor de begroting 2020 worden de tarieven voor OZB, afvalstoffenheffing en riolering aangepast op basis van de uitgangspunten die hier voor zijn afgesproken.

Onroerendzaakbelasting

Voor de OZB stellen gaan wij uit van de inflatiecorrectie van 2% ten opzichte van 2019.

Afvalstoffenheffing

Uitgangspunt voor de afvalstoffenheffing is een kostendekkend tarief. In verband met de toename van de kosten stellen wij voor om de tarieven voor één- en meerpersoons huishoudens met respectievelijk € 20,32 en € 28,79 te verhogen.

Rioolheffing

Voor de rioolheffing stellen wij voor om de tarieven conform de uitgangspunten van het vGRP te verhogen met (ongeveer) 8% (€ 12,39) ten opzichte van de tarieven van 2019.

Doorwerking diverse wijzigingen naar WM8KTD

De begroting 2020 van de WM8KTD is reeds voor de behandeling van de Kadernota 2020 -2023 vastgesteld zonder de daarin opgenomen voorstellen die betrekking hebben op de WM8KTD. Voor de WM8KTD is hiervoor nog een begrotingswijziging nodig om de begroting 2020 van de WM8KTD op het gewenste peil te brengen.

Het effect van deze begrotingswijziging voor de WM8KTD is reeds meegenomen in deze begroting. Het betreft vooral de vertaling van de onderwerpen uit de Kadernota, autonome ontwikkelingen en administratieve wijzigingen waarbij de budgetten in de juiste organisatie(s) zijn verantwoord. Na de Kadernota is nog uitwerking gegeven aan Risico inventarisatie arbozaken (RI&E). De bedragen hiervan zijn eveneens meegenomen in de begroting.

Ontwikkeling saldo begroting

Om u inzicht te geven in de ontwikkelingen op hoofdlijnen tussen de begroting 2019 - 2022 en de begroting 2020 - 2023 is onderstaande tabel opgenomen. Hierin is de ontwikkeling van de begroting tussen de beide jaren weergegeven inclusief de stand bij de kadernota 2020 - 2023.

Bedragen x € 1.000	2020	2021	2022	2023
Saldi meerjarenbegroting 2019-2022	144	297	816	1.955
<i>Aanvaard beleid:</i>				
Begrotingswijzigingen niet budgettair neutraal	1.598	1.945	422	315
Begrotingswijzigingen m.b.t. WM8KTD	-401	-448	-475	-467
Startpunt Kadernota 2020-2023	1.341	1.793	763	1.803
<i>Kadernota:</i>				
Onontkoombaar	-419	-439	-510	-589
Noodzakelijk	-678	-691	-633	-646
Wenselijk	-212	-217	-255	-255
Invulling kaderstelling Sociaal Domein	568	593	711	711
Maatregelenpakket	75	204	89	82
Stand begroting 2019-2022 na kadernota	675	1.244	165	1.106
Moties Kadernota 2020-2023	-65	-38	-23	-23
Ontwikkelingen na vaststelling kadernota				
<i>Actualisering diverse posten</i>				
Personeelskosten inclusief WM8KTD	-1.238	-1.175	-1.055	-1.055
Inzet reservering autonome ontwikkelingen tbv begroting 2020-2023 (meicirculaire/kadernota)	500	183	-71	-44
Ontwikkelingen septembercirculaire 2019	364	818	917	776
Ontwikkelingen sociaal domein inclusief kaderstelling	-273	-83	-91	-103
Areaal accres en indexerings	58	59	59	59
Actualisering kapitaallasten c.a.	101	-139	102	113
Actualisering diverse overige posten	-66	-3	45	19
<i>Raadsbesluiten na kadernota of nog niet opgenomen in kadernota</i>				
Raad 25-4-19 punt 12 Onderwijsbeleidsplan Koers op kansen	100	70	70	70
Raad 17-10-2019: Verschuiving budget van Communicatie naar ICT	3	3	3	3
Raad 17-10-2019 - begrotingswijziging algemeen - pt. 2	-46	-	-	-
Raad 17-10-2019: verschuiving budget dienstauto THV van DO 1-Dier naar WMM	-3	-3	-3	-3
Raad 17-10-2019: vervallen kosten inspectie kinderopvangkosten WMRKTD	19	19	19	19
<i>Overige ontwikkelingen</i>				
Kosten crisishulp Jeugdzorg	-150	-150	-150	-150
Aanpassen budget griffie	-5	-6	-6	-6
Risico inventarisatie arbozaken (RI&E)	-71	-42	-42	-42
<i>Heroverwegingen kadernota</i>				
Uitvoering beleid verpauperde panden	28	28	28	28
Parkeren in woongebieden	-	10	10	10
Versobering kerstviering	5	5	5	5
Halvering stijging opleidingsbudgetten	65	80	99	99
Kosten voor het MTO incidenteel dekken in jaren van MTO	-	13	-	13
Verminderen subsidiebudget sport/cultuur	10	10	10	10
Tijdelijke extra formatie financiën en control incidenteel dekken	45	45	-	-
Dekking meerkosten DVO caparis vanuit de eenmalige bate fair deal	96	47	-	-
Aanpassing formatie en uitvoeringsbudget Energie Loket	3	3	3	3
Kapitaallast zwembad Buitenpost incidenteel dekken	-	278	276	275
Aanpassing werkbudget Wonen	3	3	3	3
Schrappen privaatrechtelijk optreden	15	15	15	15
Bezuiniging subsidies cultuur	11	11	11	11
Aanpassing veiligheidsinspecties sportgebouwen	-	17	17	17
Boeterente herfinanciering incidenteel dekken	166	166	166	166
Stand begroting 2020-2023	349	1.487	584	1.395

Toelichting autonome ontwikkelingen

Onder de autonome ontwikkelingen vallen alle zaken, die op grond van een normale bedrijfsvoering onontkoombaar zijn, omdat hierover afspraken zijn gemaakt met college en/of raad. Bij de autonome ontwikkelingen gaat het om de volgende onderdelen:

- Ontwikkeling lonen en premies; inclusief de consequenties van de lopende CAO. Voor toekomstige en/of niet verwerkte CAO's wordt op basis van de richtlijnen van de circulaire van het ministerie van BZK een stelpost opgenomen.
- Ontwikkeling prijzen op basis van verwachte prijsontwikkeling uit de laatste septembercirculaire en kaderbrief.
- Energieprijzen op basis van verwachte prijsontwikkeling.
- Rente (het gehanteerde rentepercentage voor investeringen e.d.).
- Ontwikkeling subsidies; gekoppeld aan het prijsniveau van de circulaire van de algemene uitkering uit het gemeentefonds.
- Tarieven, huren en pachten; gebaseerd op septembercirculaire.
- Vervangingsinvesteringen met betrekking tot de normale bedrijfsvoering worden meegenomen op basis van de actuele aanschafprijzen.
- Wijzigingen in de voorschriften voor inrichting van de begroting op grond van het nieuwe Besluit Begroting en Verantwoording (BBV).

1.3 Besluitvorming

Wij stellen u voor:

1. Akkoord te gaan met het vaststellen van de begroting voor het jaar 2020, inclusief de per programma voorgestelde onttrekkingen aan en stortingen in reserves.
2. Kennis te nemen van de meerjarenraming 2021 - 2023.
3. Akkoord te gaan met de uiteenzetting van de financiële positie van de gemeente en de daarbij behorende bijlagen, zoals verwoord en opgenomen in de programmabegroting.
4. Akkoord te gaan met de lastenontwikkeling voor de inwoner, zoals opgenomen in paragraaf Lokale heffingen.
5. Akkoord te gaan met de overige uitgangspunten voor het tarievenbeleid zoals voorgesteld in paragraaf Lokale heffingen.

Vastgesteld in de openbare vergadering van de gemeenteraad van 31 oktober 2019.

De voorzitter,

De griffier,

1.4 Programmaplan

0. Bestuur en ondersteuning

Onder dit programma horen de relevante taakvelden

- 0.1 Bestuur
- 0.2 Burgerzaken
- 0.3 Beheer overige gebouwen en gronden
- 0.5 Treasury
- 0.7 Algemene uitkering en overige uitkeringen gemeentefonds

Wat willen we bereiken en hoe gaan we dat doen?

In dit programma zijn de volgende thema's opgenomen: Dienstverlening, Bestuur en Belastingen.

Bij Dienstverlening gaat het om de totale dienstverlening van de gemeente ondergebracht bij de Werkmaatschappij. Bij Bestuur richt Achtkarspelen zich op de kwaliteit van het lokale bestuur. De samenwerking met Tytsjerksteradiel heeft hierbij een belangrijke meerwaarde. Ten behoeve van die (ambtelijke) samenwerking is het van belang dat de gemeentebesturen van beide gemeenten in hun zelfstandige rol regelmatig met elkaar in contact treden. Onder Belastingen worden opmerkingen gemaakt over een aantal gemeentelijke belastingen.

De gemeente heeft er voor gekozen om het onderdeel Overhead op te nemen in de desbetreffende paragraaf, zodat de financiële en inhoudelijke informatie bij elkaar staat.

Uitwerking Kadernota 2020-2023

Hieronder worden achtereenvolgens weergegeven (voor zover relevant)

- de uitgewerkte teksten van de Kadernota 2020-2023
 - inclusief evt. moties en taakstelling
- de (verplichte) beleidsindicatoren

BRO: Implementatie van basisregistratie ondergrond

Het is een wettelijke verplichting dat we de BRO (BasisRegistratie Ondergrond) voeren en gegevens vanuit het werkveld opnemen en ter beschikking stellen. Vanuit de ENSIA (Eenduidige Normatiek Single Information Audit) geldt ook de verplichting om over de BRO verantwoording af te leggen. Om hieraan te kunnen voldoen wordt onderzocht waar deze taken het beste kunnen worden geïmplementeerd (bij beide Beheerafdelingen of bij Basisregistraties) en worden de taken, mogelijk met externe begeleiding, ingericht en geïmplementeerd. De kosten voor implementatie bedragen voor 2020 per gemeente € 7.000 en de structurele kosten voor beheer en uitvoering bedragen vanaf 2020 per gemeente € 8.000 per jaar.

[Kadernota nr. 0.01]

Implementatie van het waarden op gebruikersoppervlakte

Het waarden op gebruikersoppervlakte (GBO) is noodzakelijk per 2022. Als voorbereiding hierop worden in onze gemeente 3d-metingen van objecten verricht. Het is noodzakelijk om een testomgeving in te richten voor het analyseren, verwerken en transporteren van de GBO-resultaten naar de waarderingsapplicatie. Hierdoor kunnen we schaduwdraaien op GBO en zijn we uiteindelijk in staat een kwalitatieve overgang te realiseren van inhoud naar gebruikersoppervlakte (waardering). Voor onze gemeente is voor de jaren 2020 en 2021 een bedrag van tweemaal € 4.500 nodig.

[Kadernota nr. 0.02]

Leges kinderopvang

Als ondernemers/inwoners een kinderdagverblijf, peuterspeelzaal of gastouderbureau willen starten, dan moeten ze een aanvraag indienen voor het opnemen van de locatie in een landelijk register. De GGD controleert dan of aan alle regels van de Wet kinderopvang en kwaliteitseisen peuterspeelzalen voldoet. Dit brengt kosten met zich mee (administratie en toezicht/handhaving).

Voor het in behandeling nemen van aanvragen kunnen leges worden geheven.

Op basis van voorbeelden van legesverordeningen van Heerenveen en Leeuwarden en ingediende aanvragen in Tytjerksteradiel in 2018 is een inschatting gemaakt van inkomsten.

[Kadernota nr. 0.16]

Vrijwilligersbijdrage steunfractieleden

Er zijn door de fracties vijftien steunfractieleden voorgedragen, wat betekent dat de vergoedingskosten hiervoor structureel 15 maal € 1.700 bedragen, € 25.500 per jaar. Daarnaast worden 15 iPads à € 500 voor 4 jaar in bruikleen gegeven (€ 7.500). Het totale bedrag van € 33.000 is voor 2019 via een begrotingswijziging eenmalig ten laste gebracht van de Algemene Reserve. Voor de overige jaren worden de structurele kosten in de Kadernota 2020 als Autonome Ontwikkelingen verwerkt.

[Kadernota nr. 0.17]

Beleidsindicatoren BBV

Taakveld 00. Bestuur en ondersteuning			
Indicator	Eenheid	Meting	Refertejaar
Apparaatskosten	euro	568,0	(2017)
Ontwikkeling ten opzichte van de vorige meting		—	neutraal
Prognose op basis van de historie		—	(nog) niet mogelijk
historische cijfers, verwerkt in de			
begroting 2018		568,0	(2018)
begroting 2019		874,0	(2019)
jaarrekening 2018		568,0	(2017)
Jaarrekening 2017		195,4	(2018)
Indicator	Eenheid	Meting	Refertejaar
Bezetting	fte	3,1	(2017)
Ontwikkeling ten opzichte van de vorige meting		—	neutraal
Prognose op basis van de historie		—	(nog) niet mogelijk
historische cijfers, verwerkt in de			
begroting 2018		3,1	(2017)
begroting 2019		3,7	(2018)
jaarrekening 2018		3,1	(2017)
Jaarrekening 2017		3,9	(2017)
Indicator	Eenheid	Meting	Refertejaar
Externe inhuur	euro	11,0	(2017)
Ontwikkeling ten opzichte van de vorige meting		—	neutraal
Prognose op basis van de historie		—	(nog) niet mogelijk
historische cijfers, verwerkt in de			
begroting 2018		11,0	(2017)
begroting 2019		7,7	(2017)
jaarrekening 2018		11,0	(2017)
Jaarrekening 2017		9,1	(2017)
Indicator	Eenheid	Meting	Refertejaar
Formatie	fte	3,1	(2017)
Ontwikkeling ten opzichte van de vorige meting		—	neutraal
Prognose op basis van de historie		—	(nog) niet mogelijk
historische cijfers, verwerkt in de			
begroting 2018		3,1	(2017)
begroting 2019		3,4	(2018)
jaarrekening 2018		3,1	(2017)
Jaarrekening 2017		4,0	(2017)

Voor een nadere toelichting verwijzen wij naar de bijlage 'Beleidsindicatoren BBV'

Verbonden partijen

Gemeenschappelijke regeling

Werkmaatschappij Achtkarspelen-Tytsjerksteradiel

Vennootschap / Coöperatie

BNG Bank NV

Eneco

Stedin

Wat gaat het kosten?

Programma 0. Bestuur en ondersteuning						
(x € 1.000)	Rekening	Begroting				
Lasten en baten vóór stortingen in of onttrekkingen aan de reserves						
	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Lasten	4.143	3.482	3.493	3.141	3.150	3.145
Baten	47.049	48.319	50.763	51.061	51.039	51.165
Saldo	42.907	44.837	47.270	47.920	47.889	48.020
Stortingen in of onttrekkingen aan de reserves (alle programma's)						
	1.873	- 188	352	248	469	525
TOTAAL						
Saldo	44.780	44.649	47.622	48.168	48.358	48.545

PER TAAKVELD (incl. stortingen in of onttrekkingen aan de reserves)

0.1 Bestuur

	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Lasten	2.513	2.019	2.105	1.774	1.786	1.758
Baten	107	66	66	66	66	66
Saldo	- 2.407	- 1.952	- 2.039	- 1.708	- 1.720	- 1.692

0.10 Mutaties reserves

	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Lasten	747	633	595	569	86	17
Baten	2.620	446	947	817	555	543
Saldo	1.873	- 188	352	248	469	525

0.2 Burgerzaken

	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Lasten	1.254	1.362	1.297	1.329	1.326	1.337
Baten	462	334	334	334	334	334
Saldo	- 792	- 1.028	- 963	- 994	- 992	- 1.002

0.3 Beheer overige gebouwen en gronden

	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Lasten	57	-	-	-	-	-
Baten	-	-	-	-	-	-
Saldo	- 57	-	-	-	-	-

0.5 Treasury

	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Lasten	318	102	90	38	37	50
Baten	597	320	320	320	320	320
Saldo	279	218	230	282	283	270

0.7 Algemene uitkering en overige uitkeringen gemeentefonds

	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Lasten	-	-	-	-	-	-
Baten	45.884	47.598	50.043	50.340	50.318	50.444
Saldo	45.884	47.598	50.043	50.340	50.318	50.444

TOTAAL

	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Lasten	4.890	4.116	4.088	3.710	3.236	3.162
Baten	49.669	48.765	51.710	51.878	51.593	51.707
Saldo	44.780	44.649	47.622	48.168	48.358	48.545

Verklaring verschillen

0. Bestuur en ondersteuning

(x € 1.000)

Start van de Kadernota met betrekking tot dit programma	44.486
Beleidsontwikkelingen, behandeld in de Kadernota (excl. maatregelenpakket)	1.752
Maatregelenpakket, behandeld in de Kadernota	14
Autonome ontwikkelingen, behandeld in de Kadernota	863
Ontwikkelingen tussen behandeling Kadernota en behandeling begroting	508
- Actualisering kapitaallasten	- 4
- Budgettair neutraal	- 40
- Niet-budgettair neutraal	645
- Personeelslasten	- 93
Saldo van dit programma	47.622

Verklaring verschillen

Te verklaren ontwikkelingen tussen behandeling Kadernota en behandeling begroting 508

Toelichting	(x € 1.000)
<i>(bedragen x € 1.000)</i>	
Beleidsmatige ontwikkelingen ná behandeling van de Kadernota	867
- Effect mei- en septembercirculaire	320
- In de kadernota is motie P8-M4 aangenomen voor het ontwikkelen van dorpsvisies.	100
- Aanpassen van de budgetten Griffie.	-5
- Doorschuiven renovatie c.a. C-veld Harkemase Boys van 2019 naar 2020 (89.006).	0
- Onttrekking aan algemene reserve vanwege nakomen afspraken zwembad-stichting Buitenpost en gemeente. Bedrag is in 2018 aan de reserve toegevoegd na het op aanwijzen van de accountant laten vervallen van de achterliggende Voorziening (89.008).	145
- Het raadsbesluit om een bijdrage toe te kennen voor verduurzaming van het sportcomplex te Stynsgea in 2019 betekent dat een voor 2023 geplande investering deels vervalt en de geplande kapitaallast per 2024 daalt (89.270).	0
- Heroverweging Kadernota 2020: Kwantitatieve en kwalitatieve impuls financiën en control	45
- Heroverweging Kadernota 2020: Herstructurering Caparis	96
- Heroverweging Kadernota 2020: Kapitaallast zwembad Buitenpost, deze wordt per 2021 ten laste gebracht van de algemene reserve	0
- Heroverweging kadernota 2020: Dekking boeterente vanuit de algemene reserve	166
Overige ontwikkelingen	-359
- Autonome ontwikkeling: Actualisering personeelskosten 8K en/of 8KTD	-167
- Autonome ontwikkeling: Actualisering bijdragen 8KTD over taakvelden en/of programma's	-30
- Autonome ontwikkeling: Actualisering kapitaallasten	-4
- Autonome ontwikkeling: Actualisering kosten flankerend beleid	-89
- Overig en afronding	-69

1. Veiligheid

Onder dit programma horen de relevante taakvelden

- 1.1 Crisisbeheersing en brandweer
- 1.2 Openbare orde en veiligheid

Wat willen we bereiken en hoe gaan we dat doen?

Veiligheid is het aanwezig zijn van orde en rust in het publieke domein en van bescherming van leven, gezondheid en goederen tegen acute en dreigende aantastingen. Onveiligheid is te omschrijven als alles wat inbreuk op veiligheid maakt. Die inbreuken kunnen feitelijke aantastingen (objectief) betreffen, maar ook gevoelens van onveiligheid (subjectief) zijn.

Programma Veiligheid is onderverdeeld in twee taakvelden:

1.1 Crisisbeheersing en brandweer:

Hieronder valt onder andere Veiligheidsregio Fryslân en gemeentelijke ontwikkelingen en taken op het gebied van crisisbeheersing en brandweezorg.

1.2 Openbare orde en veiligheid:

Hieronder vallen diverse gemeentelijke ontwikkelingen en taken op het gebied van openbare orde en veiligheid. Ook ontwikkelingen met betrekking tot ketenpartners als politie, Veiligheidshuis en het Regionaal Informatie en Expertise Centrum (RIEC) worden hierin benoemd.

Uitwerking kadernota 2020-2023

Hieronder worden achtereenvolgens weergegeven (voor zover relevant)

- de uitgewerkte teksten van de Kadernota 2020-2023
 - inclusief evt. moties en taakstelling
- de (verplichte) beleidsindicatoren

Uitbreiding taken Veiligheid (0,3 fte)

Veiligheid wordt een steeds grotere taak van gemeenten. Sinds de bezuinigingen op de formatie (besluit eerste helft 2017) heeft de eenheid Veiligheid er diverse taken bij gekregen.

Genoemd worden:

- De repressieve last groeit meer en meer, niet in de laatste plaats als gevolg van een terugtrekkende politie. Zaken met een relatie met personen met verward gedrag worden meer en meer doorgespeeld naar de gemeente. De stijging van het aantal personen met verward gedrag wordt over het algemeen toegeschreven aan de bezuinigingen van het vorige kabinet op de Geestelijke Gezondheidszorg (GGZ). De gevolgen dienen zich nu aan.
- De Wet aanpak woonoverlast. De burgemeester krijgt meer bevoegdheden om woonoverlast aan te pakken;
- Aangescherpt Beleid Opiumwet. De bevoegdheid van de burgemeester om panden te sluiten. Een bevoegdheid die vorig jaar al een aantal malen is toegepast;
- Preventieve taak op het gebied van cybercrime. Hiervoor zijn afspraken in de driehoek Noordoost Fryslân (burgemeester – politie – justitie) op 15 maart 2018;
- Persoonsgerichte Aanpak (PGA). Een samenwerkingsverband tussen gemeenten, politie en andere ketenpartners voor de aanpak van veiligheidsproblemen zoals:
 - plegers van High Impact Crimes;
 - jeugdigen met grote kans op een criminele carrière;
 - potentieel gewelddadige eenlingen;
 - verwarde personen.
- De gemeenten krijgen hierin een regierol;
- Ondernijnde criminaliteit. De onderwereld die zich in de "bovenwereld" manifesteert. Een stijgend aandachtspunt.
- Radicalisering. Een convenant van de overheid, waaronder wordt voorzien in het trainen van medewerkers in het herkennen van signalen van radicalisering;
- Wet verplichte Geestelijke Gezondheidszorg (WvGGZ, Inwerkingtreding 2020). Deze wet vergroot de bevoegdheid van de burgemeester. Zo kunnen naast gedwongen opname in een GGZ-instelling ook andere crisismaatregelen worden opgelegd.

De huidige bezetting kan deze uitbreiding niet opvangen.

[Kadernota nr. 1.02]

Uitbreiding taken BOA-sturing (0,05 fte)

Er zal op provinciale schaal en ook binnen Noordoost Fryslân meer worden samengewerkt op het gebied van strafrechtelijk optreden. Binnen noordoost Fryslân zijn intenties om samen te werken op het gebied van verkeer, Drank- en horecawet, milieu, groen en bouwen. Dit vraagt om sturing.

[Kadernota nr. 1.03]

Kaderbrief Veiligheidsregio

De Veiligheidsregio Fryslân heeft de conceptbegroting 2020 aan de deelnemende gemeenten verzonden. Deze conceptbegroting is in de raad van 16 mei 2019 aan de orde geweest. De begroting is opgesteld op basis van de eerder behandelde Kaderbrief 2020-2023. Naar aanleiding van deze Kaderbrief hebben vier gemeenten een zienswijze ingediend, naast nog drie gemeenten. De zienswijzen hebben ertoe geleid dat de Kaderbrief is aangepast, op zo'n manier dat de incidentele uitzetting van JGZ 3.0 wordt gedekt uit het jaarrekeningsresultaat. Hierdoor wordt er geen groter beroep op gemeentelijke bijdragen gedaan. Door het resultaat van 2018 in te zetten voor de eerste begrotingswijziging 2019 en de te vormen bestemmingsreserve JGZ 3.0, wordt de uitzetting in 2020 beperkt. Hiermee is de Veiligheidsregio tegemoet gekomen aan de zienswijzen van onder andere de gemeenten Achtkarspelen en Tytsjerksteradiel.

2020: € 101.000

2021: € 145.000

2022: € 198.000

2023: € 264.000

[Kadernota nr. 1.08]

Onderwerpen uit de Kadernota die zijn vervallen:

Privaatrechtelijk optreden (0,2 fte)

[Kadernota nr. 1.04]

Maatregelenpakket

Op basis van de opiniërende raadsbehandeling van de Kadernota zijn de toe te passen maatregelen verwerkt in de nu voorliggende meerjarenbegroting. In onderstaande tabel worden de maatregelen gepresenteerd, evenals mogelijk al gerealiseerde effecten. Voor nadere informatie zie bijlage 3.2.

Onderwerp	2020	2021	2022	2023
TS-1.2 a Budgetverlaging werkbudget openbare orde en veiligheid	6	6	6	6
Taakstelling op dit programma	6	6	6	6

Beleidsindicatoren

Taakveld 01. Veiligheid			
Indicator	Eenheid	Meting	Refertejaar
Diefstal uit woning per 1.000 inwoners	aantal	1,1	(2018)
Ontwikkeling ten opzichte van de vorige meting			ongunstig
Prognose op basis van de historie			neutraal
historische cijfers, verwerkt in de begroting 2018		1,1	(2016)
begroting 2019		0,7	(2017)
jaarrekening 2018		1,1	(2018)
Jaarrekening 2017		1,1	(2016)
Indicator	Eenheid	Meting	Refertejaar
Geweldsmisdrijven per 1.000 inwoners	aantal	3,6	(2018)
Ontwikkeling ten opzichte van de vorige meting			neutraal
Prognose op basis van de historie			neutraal
historische cijfers, verwerkt in de begroting 2018		3,6	(2016)
begroting 2019		3,6	(2017)
jaarrekening 2018		3,6	(2018)
Jaarrekening 2017		3,6	(2017)
Indicator	Eenheid	Meting	Refertejaar
Vernieling	aantal	4,8	(2018)
Ontwikkeling ten opzichte van de vorige meting			ongunstig
Prognose op basis van de historie			ongunstig
historische cijfers, verwerkt in de begroting 2018		4,8	(2016)
begroting 2019		3,2	(2017)
jaarrekening 2018		4,8	(2018)
Jaarrekening 2017		3,2	(2017)
Indicator	Eenheid	Meting	Refertejaar
Verwijzingen Halt	aantal	82,0	(2017)
Ontwikkeling ten opzichte van de vorige meting		 (nog) niet mogelijk	
Prognose op basis van de historie		 (nog) niet mogelijk	
historische cijfers, verwerkt in de begroting 2018		82,0	(2016)
begroting 2019		82,0	(2017)
jaarrekening 2018		82,0	(2017)
Jaarrekening 2017		62,0	(2016)
Indicator	Eenheid	Meting	Refertejaar
Winkeldiefstal per 1.000 inwoners	aantal	0,5	(2018)
Ontwikkeling ten opzichte van de vorige meting			neutraal
Prognose op basis van de historie			neutraal
historische cijfers, verwerkt in de begroting 2018		0,5	(2016)
begroting 2019		0,5	(2017)
jaarrekening 2018		0,5	(2018)
Jaarrekening 2017		0,7	(2016)

Voor een nadere toelichting verwijzen wij naar de bijlage 'Beleidsindicatoren BBV'

Overige onderwerpen

In verband met de budgettaire positie van de begroting is kritisch gekeken naar de diverse onderwerpen van onder meer de kadernota gekeken. Op basis daarvan hebben wij het onderwerp 'veiligheidsinspecties van sportlocaties en dorpshuizen' heroverwogen. Door de controles tweejaarlijks plaats te laten vinden kan 0,25 fte op de formatie worden bespaard. Dit brengt geen significantie veiligheidsrisico's met zich mee. Dit bespaart € 17.000 op jaarbasis. Wel kunnen er frictiekosten optreden, omdat voor de betreffende medewerker vervangend werk gevonden moet worden conform het sociaal statuut.

Verbonden partijen

Gemeenschappelijke regeling

Veiligheidsregio Fryslân

Wat gaat het kosten?

Programma 1. Veiligheid						
(x € 1.000)	Rekening	Begroting				
Lasten en baten vóór stortingen in of onttrekkingen aan de reserves						
	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Lasten	1.983	1.733	1.962	2.003	2.038	2.102
Baten	52	51	58	58	58	58
Saldo	- 1.931	- 1.681	- 1.904	- 1.946	- 1.981	- 2.044

PER TAAKVELD (incl. stortingen in of onttrekkingen aan de reserves)

1.1 Crisisbeheersing en brandweer

	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Lasten	1.441	1.453	1.518	1.576	1.640	1.704
Baten	52	51	58	58	58	58
Saldo	- 1.389	- 1.401	- 1.460	- 1.519	- 1.583	- 1.646

1.2 Openbare orde en veiligheid

	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Lasten	542	280	444	427	398	398
Baten	-	-	-	-	-	-
Saldo	- 541	- 280	- 444	- 427	- 398	- 398

TOTAAL						
	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Lasten	1.983	1.733	1.962	2.003	2.038	2.102
Baten	52	51	58	58	58	58
Saldo	- 1.931	- 1.681	- 1.904	- 1.946	- 1.981	- 2.044

1. Veiligheid

(x € 1.000)

Start van de Kadernota met betrekking tot dit programma	- 1.696
Beleidsontwikkelingen, behandeld in de Kadernota (excl. maatregelenpakket)	- 80
Maatregelenpakket, behandeld in de Kadernota	6
Autonome ontwikkelingen, behandeld in de Kadernota	9
Ontwikkelingen tussen behandeling Kadernota en behandeling begroting	- 143
- Budgettair neutraal	17
- Niet-budgettair neutraal	- 197
- Personeelslasten	38
Saldo van dit programma	- 1.904

Verklaring verschillen

Te verklaren ontwikkelingen tussen behandeling Kadernota en behandeling begroting - 143

Toelichting	(x € 1.000)
(bedragen x € 1.000)	
Beleidsmatige ontwikkelingen ná behandeling van de Kadernota	-
In de Kadernota is onder 1.08 Kaderbrief Veiligheidsregio € 101.000 opgenomen. Conform BBV-voorschriften is dit in de begroting deels opgenomen onder progr. 7 (€ 47.000).	
In de Kadernota is onder 1.04 Privaatrechtelijk optreden € 15.000 opgenomen. Conform BBV-voorschriften is dit in de begroting onder progr. 8. opgenomen.	
In dit programma wordt daarom € 143.000 (Kadernota progr. 1) -/- € 47.000 -/- € 15.000 = € 80.000 verantwoord.	
Overige ontwikkelingen	-143
- Autonome ontwikkeling: Actualisering personeelskosten 8K en/of 8KTD	-157
- Autonome ontwikkeling: Actualisering bijdragen 8KTD over taakvelden en/of programma's	-3
- Overheveling budget Fier Fryslân naar Programma 6 Sociaal Domein	17

2. Verkeer, vervoer en waterstaat

Onder dit programma horen de relevante taakvelden

- 2.1 Verkeer en vervoer
- 2.2 Parkeren
- 2.4 Economische havens en waterwegen

Wat willen we bereiken en hoe gaan we dat doen?

Dit programma omvat de wijze waarop de gemeente omgaat met mobiliteit, zoals het beheer van wegen, straten en pleinen. Ook omvat dit programma verkeersmaatregelen, openbaar vervoer en parkeren. Ten aanzien van het onderdeel 'waterstaat' vallen binnen dit programma economische en recreatieve havens en de afwatering (doorgaande waterwegen). Hierbij moet worden opgemerkt dat de gemeente geen recreatieve havens in beheer heeft en dat de doorgaande waterwegen primair in eigendom en beheer zijn bij Wetterskip Fryslân, Provincie en/of Rijkswaterstaat.

Doelstelling van de gemeente is om een duurzame, schone en veilige leefomgeving te creëren en in stand te houden. De openbare ruimte bestaat uit verschillende onderdelen, zoals wegen, pleinen, fietspaden voetpaden en overige verhardingen.

Het onderdeel 'groen' (inclusief de sloten en vijvers) komt verder aan de orde in programma 5 Sport, cultuur en recreatie. Riolering valt onder programma 7, Volksgezondheid en milieu.

Uitwerking kadernota 2020-2023

Hieronder worden achtereenvolgens weergegeven (voor zover relevant)

- de uitgewerkte teksten van de Kadernota 2020-2023
 - inclusief evt. moties en taakstelling
- de (verplichte) beleidsindicatoren

Moties

Verwerking van de motie(s), ingediend tijdens de behandeling van de Kadernota op 14 juli 2019.

Motie: Lelylijn

Gemeente Achtkarspelen zal zich aansluiten bij de noordelijke lobby voor de Lelylijn. Daarnaast zal gekeken worden of de lobby voor de Lelylijn ook meegenomen kan worden in de verdere uitwerking van de Regiodeal.

De Lelylijn kan bijdragen aan een goede en snelle bereikbaarheid van de regio waarbij we ons als fijne woongemeente kunnen blijven profileren. Daarbij dragen goede treinverbindingen bij aan het verlagen van korte milieuvriendelijke Europese vluchten.

[Kadernota nr. P2-M3]

Maatregelenpakket

Op basis van de opiniërende raadsbehandeling van de Kadernota zijn de toe te passen maatregelen verwerkt in de nu voorliggende meerjarenbegroting. In onderstaande tabel worden de maatregelen gepresenteerd, evenals mogelijk al gerealiseerde effecten. Voor nadere informatie zie bijlage 3.2.

Onderwerp	2020	2021	2022	2023
TS-2.1 a	-	138	-	-
TS-2.1 b	15	-	-	-
TS-2.1 c	12	8	4	-
TS-2.2 a	10	-	-	-
TS-2.2 b	3	3	-	-
Taakstelling op dit programma	40	149	4	-

Overige onderwerpen

In verband met de budgettaire positie van de begroting hebben wij nog eens kritisch naar de diverse onderwerpen van onder meer de kadernota gekeken. Op basis daarvan hebben wij het onderwerp 'parkeren in woonwijken' heroverwogen. In de Kadernota was al voorgesteld om het structurele bedrag van € 10.000 per jaar voor het jaar 2020 te laten vervallen. We stellen nu voor om het structurele bedrag volledig te laten vervallen voor alle jaren.

Wat gaat het kosten?

Programma 2. Verkeer, vervoer en waterstaat						
(x € 1.000)	Rekening	Begroting				
Lasten en baten vóór stortingen in of onttrekkingen aan de reserves						
	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Lasten	4.922	5.078	5.147	5.365	5.410	5.469
Baten	396	260	254	254	254	254
Saldo	- 4.526	- 4.818	- 4.893	- 5.111	- 5.157	- 5.216

PER TAAKVELD (incl. stortingen in of onttrekkingen aan de reserves)

2.1 Verkeer en vervoer

	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Lasten	4.876	4.846	5.069	5.295	5.338	5.397
Baten	392	244	238	238	238	238
Saldo	- 4.484	- 4.602	- 4.831	- 5.057	- 5.099	- 5.158

2.2 Parkeren

	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Lasten	30	39	40	32	35	36
Baten	-	-	-	-	-	-
Saldo	- 30	- 39	- 40	- 32	- 35	- 36

2.4 Economische havens en waterwegen

	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Lasten	16	193	38	38	37	37
Baten	4	15	15	15	15	15
Saldo	- 12	- 178	- 22	- 22	- 22	- 22

TOTAAL						
	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Lasten	4.922	5.078	5.147	5.365	5.410	5.469
Baten	396	260	254	254	254	254
Saldo	- 4.526	- 4.818	- 4.893	- 5.111	- 5.157	- 5.216

2. Verkeer, vervoer en waterstaat

(x € 1.000)

Start van de Kadernota met betrekking tot dit programma	- 4.730
Beleidsontwikkelingen, behandeld in de Kadernota (excl. maatregelenpakket)	
Maatregelenpakket, behandeld in de Kadernota	40
Autonome ontwikkelingen, behandeld in de Kadernota	- 7
Ontwikkelingen tussen behandeling Kadernota en behandeling begroting	- 196
- Actualisering kapitaallasten	- 11
- Niet-budgettair neutraal	- 27
- Personeelslasten	- 158
Saldo van dit programma	- 4.893

Verklaring verschillen

Te verklaren ontwikkelingen tussen behandeling Kadernota en behandeling begroting - 196

Toelichting	(x € 1.000)
<i>(bedragen x € 1.000)</i>	
Beleidsmatige ontwikkelingen ná behandeling van de Kadernota	-22
- De volgende aangenomen moties op de kadernota 2020-2023 zijn in dit programma verwerkt	
- P5 M01 veiligheid fietspaden	-10
- P5 M03 afvalbakken buitengebied	-22
- Heroverweging kadernota 2020: Parkeren in woongebieden	10
Overige ontwikkelingen	-174
- Toename onderhoudskosten als gevolg van uitbreiding areaal	-16
- Autonome ontwikkeling: Actualisering personeelskosten 8K en/of 8KTD	-135
- Autonome ontwikkeling: Actualisering bijdragen 8KTD over taakvelden en/of programma's	42
- Autonome ontwikkeling: Indexering budgetten	-41
- Autonome ontwikkeling: Actualisering kapitaallasten	-11
- Autonome ontwikkeling: Actualisering verzekeringen, rechten en belastingen	-4
- Overig en afrondingen	-9

3. Economie

Onder dit programma horen de relevante taakvelden

- 3.1 Economische ontwikkeling
- 3.2 Fysieke bedrijfsinfrastructuur
- 3.3 Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen
- 3.4 Economische promotie

Wat willen we bereiken en hoe gaan we dat doen?

Wij willen de lokale economie toekomstbestendig maken. Dit doen wij samen met de overige gemeenten in Noordoost Fryslân door met de Regiodeal stevig te investeren in het versterken van die lokale economie. Daarnaast ligt de focus op het aantrekkelijk houden van de winkelcentra in Buitenpost en Surhuisterveen waar in samenwerking met de lokale ondernemers en de inwoners van deze dorpen wordt gewerkt aan een centrumvisie.

Uitwerking kadernota 2020-2023

Hieronder worden achtereenvolgens weergegeven (voor zover relevant)

- de uitgewerkte teksten van de Kadernota 2020-2023
 - inclusief evt. moties en taakstelling
- de (verplichte) beleidsindicatoren

Maatregelenpakket

Op basis van de opiniërende raadsbehandeling van de Kadernota zijn de toe te passen maatregelen verwerkt in de nu voorliggende meerjarenbegroting. In onderstaande tabel worden de maatregelen gepresenteerd, evenals mogelijk al gerealiseerde effecten. Voor nadere informatie zie bijlage 3.2.

Onderwerp	2020	2021	2022	2023
TS-3.1 f Stopzetten lidmaatschap Frisian Ports	5	-	-	-
Taakstelling op dit programma	5	-	-	-

Beleidsindicatoren

Taakveld 03. Economie			
Indicator	Eenheid	Meting	Refertejaar
Banen	aantal	456,9	(2018)
Ontwikkeling ten opzichte van de vorige meting		▼	ongunstig
Prognose op basis van de historie		▼	ongunstig
historische cijfers, verwerkt in de			
begroting 2018		456,9	(2016)
begroting 2019		510,8	(2017)
jaarrekening 2018		456,9	(2018)
Jaarrekening 2017		510,8	(2017)
Indicator	Eenheid	Meting	Refertejaar
Funciemenging	%	44,0	(2018)
Ontwikkeling ten opzichte van de vorige meting		▲	gunstig
Prognose op basis van de historie		▲	gunstig
historische cijfers, verwerkt in de			
begroting 2018		44,0	(2016)
begroting 2019		42,7	(2017)
jaarrekening 2018		44,0	(2018)
Jaarrekening 2017		42,7	(2017)
Indicator	Eenheid	Meting	Refertejaar
Vestigingen	aantal	120,0	(2018)
Ontwikkeling ten opzichte van de vorige meting		▼	ongunstig
Prognose op basis van de historie		▼	ongunstig
historische cijfers, verwerkt in de			
begroting 2018		120,0	(2016)
begroting 2019		136,5	(2017)
jaarrekening 2018		120,0	(2018)
Jaarrekening 2017		136,5	(2017)

Voor een nadere toelichting verwijzen wij naar de bijlage 'Beleidsindicatoren BBV'

Wat gaat het kosten?

Programma 3. Economie						
(x € 1.000)	Rekening	Begroting				
Lasten en baten vóór stortingen in of onttrekkingen aan de reserves						
	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Lasten	1.872	1.339	2.074	1.571	1.071	861
Baten	2.164	1.054	1.809	1.381	738	427
Saldo	292	- 285	- 264	- 190	- 333	- 434

PER TAAKVELD (incl. stortingen in of onttrekkingen aan de reserves)

0.10 Mutaties reserves

	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Lasten	-	-	-	-	-	-
Baten	-	-	-	-	-	-
Saldo	-	-	-	-	-	-

3.1 Economische ontwikkeling

	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Lasten	231	387	421	422	423	424
Baten	-	-	-	-	-	-
Saldo	- 231	- 387	- 421	- 422	- 423	- 424

3.2 Fysieke bedrijfsinfrastructuur

	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Lasten	1.410	856	1.532	1.028	527	316
Baten	2.155	1.043	1.797	1.369	726	415
Saldo	745	187	266	341	199	99

3.3 Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen

	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Lasten	104	3	3	3	3	3
Baten	5	6	6	6	6	6
Saldo	- 99	3	3	3	3	3

3.4 Economische promotie

	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Lasten	128	93	117	117	117	117
Baten	4	6	6	6	6	6
Saldo	- 124	- 87	- 112	- 112	- 112	- 112

TOTAAL

	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Lasten	1.872	1.339	2.074	1.571	1.071	861
Baten	2.164	1.054	1.809	1.381	738	427
Saldo	292	- 285	- 264	- 190	- 333	- 434

3. Economie

(x € 1.000)

Start van de Kadernota met betrekking tot dit programma	- 307
Beleidsontwikkelingen, behandeld in de Kadernota (excl. maatregelenpakket)	- 25
Maatregelenpakket, behandeld in de Kadernota	5
Autonome ontwikkelingen, behandeld in de Kadernota	164
Ontwikkelingen tussen behandeling Kadernota en behandeling begroting	- 102
- Actualisering kapitaallasten	-
- Budgettair neutraal	- 55
- Niet-budgettair neutraal	- 47
Saldo van dit programma	- 264

Verklaring verschillen

Te verklaren ontwikkelingen tussen behandeling Kadernota en behandeling begroting - 102

Toelichting	(x € 1.000)
(bedragen x € 1.000)	
Beleidsmatige ontwikkelingen ná behandeling van de Kadernota	-
In de Kadernota is voor dit programma geen nieuw beleid opgenomen. Bij de verwerking van de onderwerpen in de begroting is 0.15 Uitvoeringsprogramma Mobiliteitsvisie ANNO € 25.000 (in de Kadernota opgenomen onder programma 0) conform de BBV verantwoord in dit programma.	
Overige ontwikkelingen	-102
- Autonome ontwikkeling: Actualisering kapitaallasten en verzekeringen	-3
- Autonome ontwikkeling: Actualisering personeelskosten 8K en/of 8KTD	-44
- Autonome ontwikkeling: Actualisering budget Regiodeal naar programma 4 Onderwijs.	-55

4. Onderwijs

Onder dit programma horen de relevante taakvelden

- 4.2 Onderwijshuisvesting
- 4.3 Onderwijsbeleid en leerlingenzaken

Wat willen we bereiken en hoe gaan we dat doen?

Onderwijs is de sleutel voor de ontwikkeling van een kind én van een samenleving. Een kind dat goed onderwijs krijgt, krijgt kansen voor de toekomst. Daarom heeft ieder kind recht op goed onderwijs.

Binnen het programma onderwijs worden de wettelijke verplichtingen zoals de onderwijshuisvesting, leerplicht en leerlingenvervoer uitgevoerd. Extra ambitie is in Achtkarspelen gericht op het bieden van 'gelijke kansen', op talentontwikkeling en op het voorkomen en bestrijden van achterstanden (kansenbeleid). Goede samenwerking met de betrokken partners is een vereiste.

Hoofdpijnen van beleid;

- In elk dorp is een basisschool
- Verrijkende initiatieven voor brede vorming en talentontwikkeling
- Planvorming ondersteuning lokale projecten gymnastiek-, muziek- en ICT-onderwijs
- Behoud breed richtingenaanbod Voortgezet Onderwijs
- Versterken praktische verbindingen Onderwijs en Arbeidsmarkt
- Aanpakken van laaggeletterdheid
- Voor- en Vroegschoolse Educatie, een basisvoorziening voor ieder kind

Uitwerking kadernota 2020-2023

Hieronder worden achtereenvolgens weergegeven (voor zover relevant)

- de uitgewerkte teksten van de Kadernota 2020-2023
 - inclusief evt. moties en taakstelling
- de (verplichte) beleidsindicatoren

Integraal Huisvestings Plan (IHP)

We willen adequate onderwijshuisvesting realiseren. Daarvoor moet er een nieuw gemeentelijk Integraal Huisvestingsplan (IHP) worden vastgesteld. Het plan heeft als doelstelling het geven van een gemeentelijk beleidskader voor de huisvesting van onderwijsvoorzieningen (inhoud geven aan de 'wettelijke zorgplicht'). In dit plan worden de ontwikkelingen voor de onderwijshuisvesting benoemd. Daarnaast geeft dit plan inzicht in de beschikbare voorzieningen en de noodzakelijke omvang van deze voorzieningen voor de korte en de lange termijn.

Per dorp moet een schets worden gemaakt van de huidige situatie en de ontwikkelingen in de komende jaren. De in het plan opgenomen planning zal binnen deze kaders worden uitgewerkt. Het plan zal iedere drie jaar worden herijkt. De bevoegdheid voor het bepalen van het totale financiële kader voor de uitgaven voor het onderwijs ligt bij de gemeenteraad. Het college is bevoegd om binnen deze kaders de afzonderlijke besluiten te nemen. In het IHP wordt het totale financiële kader geschetst. Met de nodige investeringen is al rekening gehouden, deze zijn verwerkt in de begroting 2019 en de meerjarenramingen tot en met 2023.

2022: € 22.000

2023: € 44.000

2024: € 77.000

[Kadernota nr. 4.01]

Beleidsindicatoren

Taakveld 04. Onderwijs			
Indicator	Eenheid	Meting	Refertejaar
% Voortijdige schoolverlaters totaal (VO + MBO)	%	1,0	(2016)
Ontwikkeling ten opzichte van de vorige meting			neutraal
Prognose op basis van de historie			neutraal
historische cijfers, verwerkt in de			
begroting 2018		1,0	(2015)
begroting 2019		1,2	(2016)
jaarrekening 2018		1,0	(2016)
Jaarrekening 2017		1,2	(2017)
Indicator	Eenheid	Meting	Refertejaar
Absoluut verzuim	aantal	0,8	(2017)
Ontwikkeling ten opzichte van de vorige meting			(nog) niet mogelijk
Prognose op basis van de historie			(nog) niet mogelijk
historische cijfers, verwerkt in de			
begroting 2018		0,8	(2016)
begroting 2019		0,8	(2017)
jaarrekening 2018		0,8	(2017)
Jaarrekening 2017		0,8	(2017)
Indicator	Eenheid	Meting	Refertejaar
Relatief verzuim	aantal	59,6	(2017)
Ontwikkeling ten opzichte van de vorige meting			(nog) niet mogelijk
Prognose op basis van de historie			(nog) niet mogelijk
historische cijfers, verwerkt in de			
begroting 2018		59,6	(2016)
begroting 2019		59,6	(2017)
jaarrekening 2018		59,6	(2017)
Jaarrekening 2017		59,6	(2017)

Voor een nadere toelichting verwijzen wij naar de bijlage 'Beleidsindicatoren BBV'

Wat gaat het kosten?

Programma 4. Onderwijs						
(x € 1.000)	Rekening	Begroting				
Lasten en baten vóór stortingen in of onttrekkingen aan de reserves						
	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Lasten	3.521	3.176	3.190	3.282	3.499	3.493
Baten	411	389	816	816	1.016	1.016
Saldo	- 3.110	- 2.787	- 2.374	- 2.466	- 2.483	- 2.477

PER TAAKVELD (incl. stortingen in of onttrekkingen aan de reserves)

4.2 Onderwijshuisvesting

	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Lasten	1.917	1.126	1.017	1.117	1.134	1.133
Baten	85	-	-	-	-	-
Saldo	- 1.832	- 1.126	- 1.017	- 1.117	- 1.134	- 1.133

4.3 Onderwijsbeleid en leerlingenzaken

	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Lasten	1.604	2.050	2.173	2.165	2.365	2.361
Baten	326	389	816	816	1.016	1.016
Saldo	- 1.278	- 1.661	- 1.357	- 1.349	- 1.349	- 1.345

TOTAAL						
	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Lasten	3.521	3.176	3.190	3.282	3.499	3.493
Baten	411	389	816	816	1.016	1.016
Saldo	- 3.110	- 2.787	- 2.374	- 2.466	- 2.483	- 2.477

4. Onderwijs

(x € 1.000)

Start van de Kadernota met betrekking tot dit programma	- 2.682
Beleidsontwikkelingen, behandeld in de Kadernota (excl. maatregelenpakket)	-
Maatregelenpakket, behandeld in de Kadernota	
Autonome ontwikkelingen, behandeld in de Kadernota	118
Ontwikkelingen tussen behandeling Kadernota en behandeling begroting	190
- Actualisering kapitaallasten	42
- Budgettair neutraal	162
- Niet-budgettair neutraal	- 13
Saldo van dit programma	- 2.374

Verklaring verschillen

Te verklaren ontwikkelingen tussen behandeling Kadernota en behandeling begroting **190**

Toelichting	(x € 1.000)
<i>(bedragen x € 1.000)</i>	
Beleidsmatige ontwikkelingen ná behandeling van de Kadernota	-11
- Motie Kadernota aanpassen budget milieucommunicatie	-11
Overige ontwikkelingen	201
- Autonome ontwikkeling: Actualisering kapitaallasten en verzekeringen	19
- Autonome ontwikkeling: Actualisering personeelskosten 8K en/of 8KTD	10
- Autonome ontwikkeling: Actualisering onderwijsbudgetten	12
- Autonome ontwikkeling: Actualisering budget Maatschappelijk werk naar Programma 6 Sociaal domein	105
- Autonome ontwikkeling: Actualisering budget Regiodeal van Programma 3 Economie	55

5. Sport, cultuur en recreatie

Onder dit programma horen de relevante taakvelden

- 0.1 Mutaties reserves
- 5.1 Sportbeleid en activering
- 5.2 Sportaccommodaties
- 5.3 Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie
- 5.4 Musea
- 5.6 Media
- 5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie

Wat willen we bereiken en hoe gaan we dat doen?

Sport en cultuur leveren een bijdrage aan de persoonlijke ontplooiing en ontwikkeling van onze inwoners. Het vergroot de sociale samenhang en deelname aan de samenleving en draagt bij aan een goed leef- en woonklimaat. Sport en cultuur bevorderen ook de gezondheid en het welzijn van jong en oud. Achtkarspelen vindt het van belang dat er voldoende voorzieningen zijn, die toegankelijk zijn voor iedereen.

Meertaligheid bevordert het lerend vermogen en het zelfvertrouwen van het individu en de gemeenschap. Meertaligheid in Fryslân beschouwt Achtkarspelen als een verrijking en wil de gemeente stimuleren.

Recreatie en toerisme leveren een belangrijke bijdrage aan de leefbaarheid en vitaliteit van de gemeente. Recreatie en toerisme worden verder ontwikkeld, waarbij het landschap van de Noardlike Fryske Wâlden een belangrijke trekker is. In 2020 zal een nieuw regionaal beleidsplan voor recreatie & toerisme worden vastgesteld, wat een nadere uitwerking krijgt op gemeentelijk niveau.

Uitwerking kadernota 2020-2023

Hieronder worden achtereenvolgens weergegeven (voor zover relevant)

- de uitgewerkte teksten van de Kadernota 2020-2023
 - inclusief evt. moties en taakstelling
- de (verplichte) beleidsindicatoren

Hogere frequentie bomenonderhoud (VTA-inspecties)

Als gemeente hebben we een zorgplicht voor het goed onderhouden van onze gemeentelijke bomen. Alle gemeentelijke bomen worden geïnspecteerd (VTA inspectie). Uit deze inspecties blijkt dat de frequentie van het structureel bomenonderhoud omhoog moet als we willen blijven voldoen aan de wettelijke zorgplicht m.b.t. het onderhoud van gemeentelijke bomen. De kosten bedragen € 15.000.

[Kadernota nr. 5.01]

Kostenverhogende effecten Natuurwet

De Natuurwet stelt eisen wanneer er werkzaamheden worden uitgevoerd in de natuur en het openbaar groen (zorgplicht) Bij werkzaamheden die schade kunnen aanrichten aan in het wild levende dieren en hun directe leefomgeving moeten maatregelen genomen worden. Uitvoerende partijen moeten voldoende kennis hebben en werken volgens gedragscodes. In bestekken zijn daarom aanvullende eisen/werkzaamheden opgenomen die nodig zijn om aan de Natuurwet te kunnen voldoen. De kosten bedragen € 10.000.

[Kadernota nr. 5.02]

Uitbreiding functie 'groen en ecologie' onderdeel verbeterplan VTH

In het kader van het verbeterplan VTH is aangegeven dat er voor 8K niet aan de wettelijke kwaliteitscriteria wordt voldaan. Een van de onderdelen is dat het aandeel groen en ecologie nu niet goed geborgd is. Dit is ook niet mogelijk binnen de bestaande formatie. Er is uitbreiding van 0,33 fte nodig op dit gebied om te voldoen aan de wettelijke kwaliteitscriteria op het gebied van groen en ecologie. De kosten bedragen € 22.000 structureel.

[Kadernota nr. 5.03]

Bestrijding invasieve exoten

Het aantal invasieve exoten neemt de afgelopen jaren toe. Met name de Japanse duizendknoop ruikt op. Invasieve exoten kunnen schadelijk zijn voor de natuur. Deze exoten kunnen er bijvoorbeeld voor zorgen dat inheemse planten en dieren gedeeltelijk of zelfs geheel verdwijnen. Sommige invasieve exoten kunnen daarnaast gezondheidsproblemen bij mensen of economische schade veroorzaken. Wij willen deze exoten daarom bestrijden. De kosten bedragen € 15.000.

[Kadernota nr. 5.05]

Moties

Verwerking van de motie(s), ingediend tijdens de behandeling van de Kadernota op 14 juli 2019.

Motie: Kûmbuorden buorskippen

Bij de behandeling van de kadernota is de motie P5-M15 "Kûmbuorden buorskippen" aangenomen. Het gaat om de vervanging van de nu nog twee-talige borden van de buorskippen Lytsepost, De lêste Stuver, Bouwekleaster, Hamsherne, De Koaten, Opperkoaten, De Surhuzumer Mieden, Koartwâld en Kûkherne. Om deze uiterlijk in te 2020 vervangen is € 10.000 nodig.

[Kadernota nr. P2-M15]

Motie: Veiligheid fietspaden

Tijdens de behandeling van de kadernota is de motie "Veiligheid fietspaden" (motie P5-M1) aangenomen. Het gaat dan om het waarborgen van voldoende breedte van fietspaden om de veiligheid te verhogen. Door nieuwe fietspaden (m.u.v. schelpenpaden) minmaal 2 meter breed aan te leggen en smalle fietspaden vaker te maaien is er meer "fietsbreedte" beschikbaar. Voor het breder aanleggen van nieuwe fietspaden is geen aanvullend budget nodig, echter betekent dit wel dat er met de beschikbare middelen minder lengte aan fietspaden gerealiseerd kan worden. Voor het frequenter maaien is structureel € 10.000 per jaar nodig.

[Kadernota nr. P5-M01]

Motie: Afvalbakken buitengebied

Bij de behandeling van de kadernota is een motie aangenomen (P5-M03) over het afvalbakken in het buitengebied. Het gaat dan om het plaatsen van afbakken op plekken waar veel fietsres en wandelaars komen en het structureel legen hiervan. bij de motie is aangegeven dat hiervoor maximaal € 12.000 voor de plaatsing en structureel € 10.000 voor het legen beschikbaar zou moeten komen. Binnen deze kaders gaan we invulling geven aan deze motie. Aangezien de MOA ook het opruimen van zwerfafval in het buitengebied doet zullen we met hen in overleg treden over de uitvoering.

[Kadernota nr. P5-M03]

Motie: Bestrijding invasieve soorten

Bij de behandeling van de kadernota is een motie aangenomen (P5-M6) over "Bestrijding invasieve soorten". Het gaat dan om het actief betrekken van inwoners bij de bestrijding van dergelijke soorten, naast de bestrijding die we als gemeente op ons eigen terrein doen. Wanneer mensen de soorten herkennen en op de juiste manier bestrijden en afvoeren kan verspreiding worden voorkomen. Goede voorlichting is hierbij cruciaal. Voor een actieve campagne waarbij we gebruik maken van de bestaande kanalen en de samenwerking zoeken schatten we in € 3000 nodig te hebben.

[Kadernota nr. P5-M06]

Motie: Natoer en biodiversiteit

Bij de behandeling van de kadernota is een motie (P5-M7) aangenomen over "Natoer en biodiversiteit". In de motie wordt geconstateerd dat het belang van biodiversiteit niet beperkt is tot het openbaar groen. De oproep is om dit samen met de mienskip breed op te pakken. De oproep in de motie sluit goed aan bij het ingezette beleid (uitvoeringsagenda Biodiversiteit, het bijenpact, diverse burgerinitiatieven etc.)

[Kadernota nr. P5-M07]

Motie: Feanster Moune

Feanster Moune (motie P5 - M8 CDA, FNP en GroenLinks)

Het college is in gesprek met de Feanster Moune en komt, indien er financiële gevolgen zijn, met een voorstel naar de gemeenteraad.

[Kadernota nr. P5-M08]

Motie: Vroegbloeiërs en groen

Bij de behandeling van de kadernota is de motie "Vroegbloeiërs en groen" (P5-M12) aangenomen. De komende 2 jaar is jaarlijks € 5000 beschikbaar voor het planten en zaaien van inheemse vroegbloeiërs op gemeentegrond. Juist in het vroege voorjaar is het soms lastig voor insecten om voldoende voedsel te vinden. Om de aanplant de gelegenheid te geven te overleven en zichzelf uit te breiden zal het maai-beleid op de betreffende locaties aangepast worden op deze soorten. Waar mogelijk zal gekozen worden voor locaties waar nu weinig of eentonig groen is.

[Kadernota nr. P5-M12]

Motie: Bestrijding ynfasive eksoaten 'Ike-optocht-rûp'

De motie "Bestrijding ynfasive eksoaten 'Ike-optocht-rûp' (motie P5-M13) is bij de behandeling van de kadernota aangenomen. Verschillende vogelsoorten kunnen bijdragen aan de bestrijding van de eikenprocessierups. De motie roept op om op verzoek nestkastjes uit te delen aan inwoners, scholen en bedrijven en ook zelf als gemeente kastjes op te hangen. Voor het sorteren van effect is het belangrijk om (naast voldoende kastjes) de kastjes op de juiste locaties te hangen. Door het betrekken van lokale kennis (bv vogelwachten) in combinatie met het voorlichten van inwoners kan dit bereikt worden. Dit sluit ook goed aan bij de moties P5- m06 en 7 (bestrijding invasieve soorten en natoer en biodiversiteit). Als budget is € 7.500 begroot.

[Kadernota nr. P5-M13]

Motie: Bestrijding ynfasive eksoaten: Jabikskrûd

Tijdens de behandeling van de kadernota is de motie Bestrijding ynfasive eksoaten: Jabikskrûd (motie P5-M14) aangenomen. De motie roept op om de Provinsje te vragen hun bermen in de gemeente vrij te maken van dit kruid en op eigen gemeentegrond de plant uit te roeien. Het huidige beleid is erop gericht verspreiding van de plant te voorkomen/beheersbaar te houden. Daar waar zich concentraties voordoen wordt extra gemaaid zodat de plant zich niet uitzaait. Deze locaties zijn bekend. Er komen nagenoeg geen meldingen of klachten over de plant. Al het bermmaaisel in de gemeente vervalt overigens aan de aannemer en wordt vergist of gecomposteerd. De plantdelen komen dus niet in hooi of kuil terecht. De plant wordt graag door insecten bezocht en is een waardplant voor diverse soorten vlinders. Hij draagt op die wijze ook bij aan de biodiversiteit.

Om de plant echt uit te roeien zullen meer, zwaardere en duurdere maatregelen getroffen moeten worden. In geroerde grond zal ook reeds aanwezig zaad weer kunnen ontkiemen op plekken waar het eerder niet opkwam of volledig uitroeien slaagt is dan ook zeer de vraag. Om de benodigde maatregelen te treffen is de eerste twee jaar een budget nodig van € 10.000. Daarna kan bepaald worden welk effect de maatregelen hebben en hoeveel structureel nodig is.

[Kadernota nr. P5-M14]

Motie: IJsbanen

Bij de behandeling van de kadernota is een motie aangenomen (P5-M16) inzake de IJsbanen. Het gaat dan om:

- het onderzoeken of de ijsbaan van Kootstertille verplaatst kan worden naar het centrum van het dorp
- voor noodzakelijke vervanging van lichtmasten beleid vast te stellen voor ijsbanen die in beheer zijn bij de ijsbaanvereniging van een dorp
- geld beschikbaar te stellen voor de ijsbanen in Kootstertille en Twijzelerheide, zodat deze dorpen weer een goede ijsbaan hebben
- onderzoek te doen naar het gebruik van mobiele lichtmasten.

Ten aanzien van het eerste punt gaat de gemeente in overleg met de ijsbaanvereniging Kootstertille en plaatselijk belang Kootstertille om te kijken naar de wensen en mogelijkheden.

Ten aanzien van het tweede en vierde punt willen we dit graag betrekken bij de bredere discussie over inventariseren en inspecteren van het noodzakelijk onderhoud van de overige sportaccommodaties.

Voor de ijsbanen in Kootstertille en Twijzelerheide stellen we voor om, vooruitlopend op de bredere discussie over de overige sportaccommodaties, eenmalig een bedrag van € 20.000 beschikbaar te stellen om deze ijsbanen weer op orde te krijgen. En dit verder op te pakken met de betreffende ijsbaanverenigingen. Uit gesprek met een van de verenigingen is naar voren gekomen dat we wellicht een pilot kunnen gaan doen met mobiele lichtmasten.

[Kadernota nr. P5-M16]

Maatregelenpakket

Op basis van de opiniërende raadsbehandeling van de Kadernota zijn de toe te passen maatregelen verwerkt in de nu voorliggende meerjarenbegroting. In onderstaande tabel worden de maatregelen gepresenteerd, evenals mogelijk al gerealiseerde effecten. Voor nadere informatie zie bijlage 3.2.

Onderwerp	2020	2021	2022	2023
TS-5.3 a Andere opzet "Uur cultuur"	5	5	5	5
TS-5.7 Aanleggen van fietspaden in 10 i.p.v. 5 jaar	-	23	35	46
Taakstelling op dit programma	5	28	40	51

Beleidsindicatoren

Taakveld 05. Sport, cultuur en recreatie			
Indicator	Eenheid	Meting	Refertejaar
% Niet-sporters	%	58,3	(2016)
Ontwikkeling ten opzichte van de vorige meting		—	(nog) niet mogelijk
Prognose op basis van de historie		—	(nog) niet mogelijk
historische cijfers, verwerkt in de			
begroting 2018		58,3	(2012)
begroting 2019		58,3	(2016)
jaarrekening 2018		58,3	(2016)
Jaarrekening 2017		58,3	(2016)

Voor een nadere toelichting verwijzen wij naar de bijlage 'Beleidsindicatoren BBV'

Verbonden partijen

Gemeenschappelijke regeling

Recreatieschap Marrekrite

Stichting / Vereniging

Stichting Markant Friesland

Stichting Simke Kloostermanlien

Stichting Sportcentrum 8kspelen

Wat gaat het kosten?

Programma 5. Sport, cultuur en recreatie						
(x € 1.000)	Rekening	Begroting				
Lasten en baten vóór stortingen in of onttrekkingen aan de reserves						
	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Lasten	5.492	5.148	5.747	5.711	5.688	5.704
Baten	836	563	572	561	561	561
Saldo	- 4.656	- 4.584	- 5.175	- 5.150	- 5.126	- 5.143

PER TAAKVELD (incl. stortingen in of onttrekkingen aan de reserves)

0.1 Mutaties reserves

	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Lasten	-	-	-	-	-	-
Baten	-	-	-	-	-	-
Saldo	-	-	-	-	-	-

5.1 Sportbeleid en activering

	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Lasten	385	310	365	365	380	380
Baten	40	45	36	36	36	36
Saldo	- 345	- 265	- 329	- 329	- 344	- 344

5.2 Sportaccommodaties

	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Lasten	1.551	1.692	1.993	2.019	1.987	1.993
Baten	353	344	357	347	347	347
Saldo	- 1.198	- 1.349	- 1.636	- 1.672	- 1.640	- 1.646

5.3 Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie

	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Lasten	447	404	394	395	396	396
Baten	80	41	41	41	41	41
Saldo	- 367	- 363	- 354	- 354	- 355	- 356

5.4 Musea

	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Lasten	688	364	403	403	400	398
Baten	356	127	131	131	131	131
Saldo	- 332	- 237	- 272	- 271	- 269	- 267

5.6 Media

	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Lasten	578	598	598	598	598	598
Baten	-	-	-	-	-	-
Saldo	- 578	- 598	- 598	- 598	- 598	- 598

5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie

	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Lasten	1.843	1.780	1.994	1.933	1.928	1.940
Baten	7	6	7	7	7	7
Saldo	- 1.835	- 1.773	- 1.988	- 1.926	- 1.921	- 1.934

TOTAAL

	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Lasten	5.492	5.148	5.747	5.711	5.688	5.704
Baten	836	563	572	561	561	561
Saldo	- 4.656	- 4.584	- 5.175	- 5.150	- 5.126	- 5.143

5. Sport, cultuur en recreatie

(x € 1.000)

Start van de Kadernota met betrekking tot dit programma	- 4.655
Beleidsontwikkelingen, behandeld in de Kadernota (excl. maatregelenpakket)	- 62
Maatregelenpakket, behandeld in de Kadernota	5
Autonome ontwikkelingen, behandeld in de Kadernota	- 16
Ontwikkelingen tussen behandeling Kadernota en behandeling begroting	- 447
- Actualisering kapitaallasten	- 3
- Budgettair neutraal	- 18
- Niet-budgettair neutraal	- 291
- Personeelslasten	- 135
Saldo van dit programma	- 5.175

Verklaring verschillen

Te verklaren ontwikkelingen tussen behandeling Kadernota en behandeling begroting - 447

Toelichting	(x € 1.000)
<i>(bedragen x € 1.000)</i>	
Beleidsmatige ontwikkelingen ná behandeling van de Kadernota	-152
- Renovatie c.a. C-veld Harkemase Boys schuift door van 2019 naar 2020 (89.006).	-46
- Afgesproken bijdrage c.a. gemeente aan zwembad-stichting Buitenpost (89.008).	-145
- Reguliere jaarlijkse indexering c.a. budgetten Sport (89.041).	-27
- Reguliere jaarlijkse indexering c.a. budgetten Kruidhof incl. correctie eerdere wijziging (89.043) i.v.m. maximering budget Kruidhof op € 250.000.	86
- Toekenning bijdrage ter verduurzaming van sportcomplex te Stynsgea in 2019 brengt ook het deels vervallen van investeringskrediet in 2023 met zich mee (89.270).	0
- Een besluit uit de Kadernota 2017 is destijds niet correct verwerkt - structureel budget voor organisatie sportcafé per 2018. Vandaar deze correctie (89.319).	-5
De volgende moties n.a.v. de kadernota zijn op dit programma verantwoord:	
- P5-M12 - vroegbloeiërs en groen	-5
- P5-M14 - bestrijding ynfasive eksoaten: Jabikskrûd	-10
- P5-M16 - motie IJsbanen (89.454)	-20
- Heroverwegingen kadernota: halveren subsidiebudget sport, cultuur, evenementen	10
Overige ontwikkelingen	-295
- Toename onderhoudskosten groen als gevolg van areaaluitbreiding	-35
- Overhevelen budget sport en cultuur van programma 6	-18
- Autonome ontwikkeling: Actualisering personeelskosten 8K en/of 8KTD	-159
- Autonome ontwikkeling: Actualisering kapitaallasten	-3
- Autonome ontwikkeling: Actualisering verzekeringen, rechten en belastingen	-18
- Autonome ontwikkeling: Indexering budgetten groen	-17
- Autonome ontwikkeling: Actualisering bijdragen 8KTD over taakvelden en/of programma's	-45

6. Sociaal domein

Onder dit programma horen de relevante taakvelden

- 6.1 Samenkracht en burgerparticipatie
- 6.2 Wijkteams
- 6.3 Inkomensregelingen
- 6.4 Begeleide participatie
- 6.5 Arbeidsparticipatie
- 6.6 Maatwerkvoorzieningen (WMO)
- 6.71 Maatwerkdienstverlening 18+
- 6.72 Maatwerkdienstverlening 18-
- 6.81 Geëscaleerde zorg 18+
- 6.82 Geëscaleerde zorg 18-

Wat willen we bereiken en hoe gaan we dat doen?

Dit programma is gericht op de wettelijke verantwoordelijkheid die de gemeente heeft op het terrein van jeugdzorg, maatschappelijke ondersteuning en participatie. In de praktijk betekent dit dat het Sociaal Domein een veelheid aan thema's en onderwerpen beslaat waar onze inwoners dagelijks mee te maken hebben. Ook is er nauwe verwevenheid met onderwerpen uit andere programma's, zoals onderwijs, cultuur en gezondheid. Daarnaast is er overlap met het fysieke domein, bijvoorbeeld op het gebied van wonen, leefbaarheid en voorzieningen.

Wij willen dat inwoners zelf de regie hebben bij hun zorgvraag. Wij zetten ons ervoor in dat mensen zorg en ondersteuning ontvangen die past bij hun behoefte en mogelijkheden. Wij stellen daarbij de mens centraal en werken integraal en vanuit het principe één gezin – één plan – één contactpersoon.

In de periode vanaf voorjaar 2018 tot nu, is duidelijk geworden dat er grote tekorten zijn binnen het sociale domein. Er is een analyse uitgevoerd naar de achtergrond van de tekorten en de mogelijkheden tot bijsturing voor zowel onze gemeente als die van Tytjerksteradiel.

In april 2019 hebben de gemeenteraden van Achtkarspelen en Tytjerksteradiel het beleidskader Sociaal Domein vastgesteld. Hierin zijn de strategische doelstellingen en uitgangspunten voor de periode 2019-2022 benoemd. Daarnaast zijn er diverse maatregelen benoemd om een sluitende begroting voor het sociaal domein te realiseren.

Komend jaar zullen wij het beleidskader verder omzetten in concrete acties, waarbij prioriteit ligt bij de doorontwikkeling van de gebiedsteams. Hierin zijn de benoemde basisprincipes leidend: samen met de inwoner, preventief, integraal, kostenbewust en datagestuurd. Beleidsmatig zullen projecten op het vlak van datasturing, inkoop en versterking voorliggend veld worden uitgewerkt.

Het realiseren van de bezuinigingstaakstellingen voor de periode 2020 - 2022 heeft uiteraard prioriteit. De uitwerking van de maatregelen, met indien nodig aangepast beleid, zal in het voorjaar van 2020 aan de raad worden voorgelegd. Op dat moment is ook helder of er meer extra middelen dan nu vanuit het rijk beschikbaar worden gesteld.

Zoals in de kadernota al aangegeven zijn er ontwikkelingen die om extra beleid vragen. Deze komen hieronder nader aan bod.

Uitwerking kadernota 2020-2023

Hieronder worden achtereenvolgens weergegeven (voor zover relevant)

- de uitgewerkte teksten van de Kadernota 2020-2023
 - inclusief evt. moties en taakstelling
- de (verplichte) beleidsindicatoren

Wet verplichte GGZ

In 2020 gaat de nieuwe Wet verplichte geestelijke gezondheidszorg van kracht. Deze wet vervangt de Wet Bijzondere opnemingen in psychiatrische ziekenhuizen (Bopz) en regelt de rechten van mensen die te maken hebben met verplichte zorg in de GGZ. Een belangrijke verandering is dat verplichte zorg straks ook buiten een GGZ-instelling opgelegd kan worden en dat de essentiële voorwaarden voor deelname aan de maatschappij in het zorgplan worden meegenomen. Gemeenten krijgen in deze wet nieuwe taken toebedeeld zoals het verkennend onderzoek, horen van betrokkene wanneer een crisismaatregel wordt opgelegd en het informeren van familie/naasten. Daarnaast is in de wet geregeld dat voorwaarden die nodig zijn voor deelname aan het maatschappelijke verkeer zoals huisvesting, inkomen, schuldenproblematiek of dagbesteding worden geregeld. Deze voorwaarden worden onderdeel van een zorgplan dat wordt vastgesteld door de rechter. Binnen de gemeente worden procesregisseurs binnen team veiligheid en in de gebiedsteams belast met uitvoering van de nieuwe taken.

Door de uitbreiding van taken en procedures is de verwachting dat er extra ambtelijke inzet nodig is. Ook zijn er extra kosten voor automatisering. Er kan nog geen inschatting worden gemaakt van de hoogte van de kosten. Om de kosten te beperken zullen we waar mogelijk samenwerken met de Friese gemeenten. In de meicirculaire is een bedrag opgenomen voor de taak. Vooralsnog gaan we er vanuit dat dit bedrag voldoende is om de taak uit te voeren.

[Kadernota nr. 6.01]

Personen met Verward Gedrag

Vanuit een instelling gaan inwoners sneller weer naar huis (extra-muralisering) en tegelijkertijd blijven inwoners met een bepaalde zorgbehoefte langer thuis wonen. De consequentie hiervan is dat we als gemeente vaker te maken krijgen met personen met verward gedrag. Landelijk zijn er bouwstenen ontwikkeld die als basis dienen voor de manier waarop gemeenten afspraken moeten maken hierover. In Friesland is dit door alle Friese gemeenten in gezamenlijkheid opgepakt. Er zijn verschillende pilots rondom deze bouwstenen uitgevoerd. Het gaat om een time-outvoorziening, crisisbeoordelingslocatie, ACT-team (ernstige zorgmijders) en het vervoer van verwarde personen. Om deze pilots te continueren is structurele financiering vanuit de gemeenten nodig. De kosten bedragen op basis van een voorlopige schatting € 35.000 voor de zorgvoorzieningen en € 5.000 voor de projectleider.

[Kadernota nr. 6.02]

Kaderstelling

De jaarrekening 2017 bleek dermate hoge tekorten in het Sociaal Domein te voorspellen, dat in de begroting 2019 een taakstelling voor het Sociaal Domein is opgenomen. Deze taakstelling is verwerkt in het Beleidskader Sociaal Domein dat in april 2019 is vastgesteld in de gemeenteraad (raadsbesluit d.d. 25-04 inzake de bezuinigingstaakstelling sociaal domein). De maatregelen zijn verwerkt in de begroting 2020 e.v.

[Kadernota nr. 6.04]

Herstructurering SW en samenwerking met Caparis

Het herstructureringsvraagstuk rondom het SW bedrijf Caparis speelt al een tijd. De reden voor het hele proces met Caparis NV is gelegen in de Participatiewet, die we als gemeente zelf willen uitvoeren, dat vraagt maatwerk en flexibiliteit. De betrokken gemeenten willen toewerken naar een passende vorm voor het nieuwe bedrijf dat aansluit bij de wensen van de verschillende gemeenten. Hierbij staat voorop dat de inwoners met een Wsw indicatie hier zo weinig mogelijk van merken en een passende werkplek behouden. Inmiddels heeft besluitvorming plaatsgevonden over de 'fair deal', waarbij is besproken dat de gemeenten de komende 5 jaren in ieder geval nog de WSW laten uitvoeren door Caparis NV over de nu zittende WSW populatie. Voor de gemeente Achtkarspelen geldt dat zij via de MOA al voor een deel van de WSW-populatie de uitvoering van de WSW verzorgen. Hiertoe worden DienstverleningsOvereenkomsten met Caparis NV opgesteld waarin is opgenomen welke producten/diensten de gemeente afneemt tegen welk tarief. Dit betekent voor de gemeente Achtkarspelen o.m. afname van diensten/producten in het kader van Beschut Werk binnen (oud).

Het eenmalige voordeel uit de fair deal in 2019 wordt toegevoegd aan de algemene reserve en gedeeltelijk gebruikt voor de dekking van de optredende kostenverhoging uit de DVO's (dienstverleningsovereenkomsten) in de jaren 2020 t/m 2024 omdat die ook onderdeel uitmaken van de fair deal. Na de eerste vijf jaar wordt het structureel benodigde lastenniveau voor onze gemeente duidelijk.

[Kadernota nr. 6.07]

Moties

Verwerking van de motie(s), ingediend tijdens de behandeling van de Kadernota op 14 juli 2019.

Motie: Bijdrage dorps huis Gerkesklooster- Stroobos

Bijdrage dorps huis Gerkesklooster-Stroobos (Motie P6 - M2 Raadslid Buising)

Verzoekt het college:

De inspraakreactie van het bestuur van het dorps huis Rehoboth in Gerkesklooster-Stroobos aan te merken als subsidieverzoek ter vervanging van de flexibele wand en hierover in gesprek te gaan met het bestuur.

Toelichting:

- De wand is noodzakelijk om de grote zaal gelijker tijd voor meerdere groepen beschikbaar te maken c.q. te houden;
- De huidige wand dateert van rond 1950, is derhalve bijna 70 jaar oud en is totaal versleten;
- Het op een goede manier in stand houden van het dorps huis is belangrijk voor de leefbaarheid in het dorp;
- Het resterende geld van de kosten van een wand is inmiddels ter beschikking gesteld door het VSB-fonds en het Iepen Mienskipsfûns van de Provincie Fryslân.

Stand van zaken op dit moment (12 september 2019)

Onderzocht is of het verzoek van het dorps huisbestuur mogelijk ingewilligd kan worden door een beroep te doen op de subsidieregeling Mienskipinitiatieven. Om dit goed te kunnen beoordelen, is echter nog enige aanvullende informatie noodzakelijk. Hiertoe is inmiddels een gesprek gevoerd een delegatie van het dorps huisbestuur. Dit heeft ertoe geleid dat er een nieuwe, beter onderbouwde, aanvraag zal worden ingediend door het dorps huisbestuur dat door ons zal worden getoetst aan de subsidieregeling Mienskipinitiatieven.

[Kadernota nr. P6-M2]

Motie: Pilot ontschotting

Pilot ontschotting - (motie P6 - M5 PvdA)

Overwegende dat:

- Er op blz. 7 van de kadernota in tamelijk cryptische bewoordingen wordt gesproken over ontschotting van budgetten;
- De reactie van het college op een vraag van het CDA hierover e.e.a. niet of nauwelijks helderder maakt;
- Er desalniettemin van uitgegaan mag worden dat het juist de gefragmenteerde wijze van financieren en budgetteren is die de efficiency van organisatie en inkoop van de zorg frustreert.

Roept het college op:

Op z'n minst de volksvertegenwoordiging maar eventueel ook het maatschappelijk middenveld, de plaatselijk belangen en de zogeheten voorliggende voorzieningen te betrekken bij de gedachtenvorming hierover.

Stand van zaken:

We werken aan een pilotproject ontschotting rond Heemstra State in het kader van ANNO Zorglandschap met de vier ANNO- gemeenten. De komende maanden staan in het teken van de analyse en ontwerpfase. Voor de analyse is data van belang over de zorg, die vanuit de Wmo en andere wetten, wordt gefinancierd. Hiervoor is een overeenkomst met Vektis aangegaan, waardoor de data vanuit de Wmo gekoppeld kunnen worden aan die van het zorgkantoor en zorgverzekeraar De Friesland. Een werkgroep datagericht werken start in september 2019. Na de analyse start de ontwerpfase samen met de betrokken die in deze motie genoemd worden. We verwachten in april 2020 van start te gaan met de pilot. Bij Heemstra State is het middenveld in het dorp zeer betrokken.

[Kadernota nr. P6-M5]

Beleidsindicatoren

Taakveld 06. Sociaal domein			
Indicator	Eenheid	Meting	Refertejaar
% Jeugdwerkloosheid	%	1,8	(2015)
Ontwikkeling ten opzichte van de vorige meting		■ (nog) niet mogelijk	
Prognose op basis van de historie		■ (nog) niet mogelijk	
historische cijfers, verwerkt in de	begroting 2018	1,8	(2015)
	begroting 2019	1,8	(2015)
	jaarrekening 2018	1,8	(2015)
	Jaarrekening 2017	1,8	(2015)
Indicator	Eenheid	Meting	Refertejaar
% kinderen in armoede	%	5,5	(2015)
Ontwikkeling ten opzichte van de vorige meting		■ (nog) niet mogelijk	
Prognose op basis van de historie		■ (nog) niet mogelijk	
historische cijfers, verwerkt in de	begroting 2018	5,5	(2015)
	begroting 2019	5,5	(2015)
	jaarrekening 2018	5,5	(2015)
	Jaarrekening 2017	5,5	(2015)
Indicator	Eenheid	Meting	Refertejaar
Aantal re-integratievoorzieningen	aantal	40,5	(2018)
Ontwikkeling ten opzichte van de vorige meting		■ ongunstig	
Prognose op basis van de historie		■ neutraal	
historische cijfers, verwerkt in de	begroting 2018	40,5	(2016)
	begroting 2019	45,5	(2017)
	jaarrekening 2018	40,5	(2018)
	Jaarrekening 2017	41,9	(2016)
Indicator	Eenheid	Meting	Refertejaar
Bijstandsuitkeringen	aantal	38,6	(2018)
Ontwikkeling ten opzichte van de vorige meting		▲ gunstig	
Prognose op basis van de historie		▲ gunstig	
historische cijfers, verwerkt in de	begroting 2018	38,6	(2016)
	begroting 2019	39,8	(2017)
	jaarrekening 2018	38,6	(2018)
	Jaarrekening 2017	41,6	(2017)
Indicator	Eenheid	Meting	Refertejaar
Jongeren met delict voor rechter	%	1,3	(2015)
Ontwikkeling ten opzichte van de vorige meting		■ (nog) niet mogelijk	
Prognose op basis van de historie		■ (nog) niet mogelijk	
historische cijfers, verwerkt in de	begroting 2018	1,3	(2015)
	begroting 2019	1,3	(2015)
	jaarrekening 2018	1,3	(2015)
	Jaarrekening 2017	1,3	(2015)

Indicator	Eenheid	Meting	Refertejaar
Jongeren met jeugdbescherming	%	1,5	(2018)
Ontwikkeling ten opzichte van de vorige meting		▼	ongunstig
Prognose op basis van de historie		▼	ongunstig
historische cijfers, verwerkt in de begroting 2018		1,5	(2016)
begroting 2019		1,4	(2017)
jaarrekening 2018		1,5	(2018)
Jaarrekening 2017		1,3	(2016)

Indicator	Eenheid	Meting	Refertejaar
Jongeren met jeugdhulp	%	9,1	(2018)
Ontwikkeling ten opzichte van de vorige meting		▲	gunstig
Prognose op basis van de historie		▲	gunstig
historische cijfers, verwerkt in de begroting 2018		9,1	(2016)
begroting 2019		10,9	(2017)
jaarrekening 2018		9,1	(2018)
Jaarrekening 2017		11,6	(2017)

Indicator	Eenheid	Meting	Refertejaar
Jongeren met jeugdreclassering	%	0,3	(2016)
Ontwikkeling ten opzichte van de vorige meting			
Prognose op basis van de historie			
historische cijfers, verwerkt in de begroting 2018		0,3	(2016)
begroting 2019		0,3	(2017)
jaarrekening 2018		0,3	(2017)
Jaarrekening 2017		0,3	(2016)

Indicator	Eenheid	Meting	Refertejaar
Netto arbeidsparticipatie	%	66,4	(2018)
Ontwikkeling ten opzichte van de vorige meting		▲	gunstig
Prognose op basis van de historie		▲	gunstig
historische cijfers, verwerkt in de begroting 2018		66,4	(2016)
begroting 2019		65,0	(2017)
jaarrekening 2018		66,4	(2018)
Jaarrekening 2017		64,9	(2016)

Indicator	Eenheid	Meting	Refertejaar
Wmo-clënten met een maatwerkarrangement	aantal	58,0	(2018)
Ontwikkeling ten opzichte van de vorige meting		▲	gunstig
Prognose op basis van de historie		▲	gunstig
historische cijfers, verwerkt in de begroting 2018		58,0	(2016)
begroting 2019		56,0	(2017)
jaarrekening 2018		58,0	(2018)
Jaarrekening 2017		54,0	(2017)

Voor een nadere toelichting verwijzen wij naar de bijlage 'Beleidsindicatoren BBV'

Verbonden partijen

Gemeenschappelijke regeling

Sociale Werkvoorziening Fryslân

Gemeenschappelijke regeling (licht)

Mobiliteitsbureau Noordoost Fryslân

Stichting / Vereniging

MOA

Vennootschap / Coöperatie

Caparis NV

Wat gaat het kosten?

Programma 6. Sociaal domein						
(x € 1.000)	Rekening	Begroting				
Lasten en baten vóór stortingen in of onttrekkingen aan de reserves						
	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Lasten	44.364	40.939	41.830	41.154	40.574	39.796
Baten	13.773	12.877	12.760	12.702	12.702	12.702
Saldo	- 30.592	- 28.062	- 29.069	- 28.452	- 27.872	- 27.094

PER TAAKVELD (incl. stortingen in of onttrekkingen aan de reserves)

0.10 Mutaties reserves

	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Lasten	-	-	-	-	-	-
Baten	-	-	-	-	-	-
Saldo	-	-	-	-	-	-

6.1 Samenkracht en burgerparticipatie

	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Lasten	2.724	2.864	2.032	1.908	1.908	1.908
Baten	42	-	15	15	15	15
Saldo	- 2.682	- 2.864	- 2.016	- 1.893	- 1.892	- 1.892

6.2 Wijkteams

	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Lasten	1.454	1.536	2.448	2.448	2.448	2.448
Baten	13	-	-	-	-	-
Saldo	- 1.441	- 1.536	- 2.448	- 2.448	- 2.448	- 2.448

6.3 Inkomensregelingen

	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Lasten	13.785	14.597	14.478	14.437	14.433	14.417
Baten	12.782	12.502	12.444	12.444	12.444	12.444
Saldo	- 1.003	- 2.095	- 2.034	- 1.993	- 1.989	- 1.974

6.4 Begeleide participatie

	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Lasten	5.905	5.597	5.687	5.553	5.386	4.633
Baten	-	-	-	-	-	-
Saldo	- 5.905	- 5.597	- 5.687	- 5.553	- 5.386	- 4.633

6.5 Arbeidsparticipatie

	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Lasten	1.586	1.644	907	899	890	882
Baten	268	-	-	-	-	-
Saldo	- 1.317	- 1.644	- 907	- 899	- 890	- 882

6.6 Maatwerkvoorzieningen (WMO)

	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Lasten	1.841	1.158	1.110	1.110	1.110	1.110
Baten	-	-	-	-	-	-
Saldo	- 1.841	- 1.158	- 1.110	- 1.110	- 1.110	- 1.110

6.71 Maatwerkdienstverlening 18+

	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Lasten	6.634	6.536	6.836	6.769	6.479	6.479
Baten	41	14	301	243	243	243
Saldo	- 6.593	- 6.521	- 6.535	- 6.526	- 6.236	- 6.236

6.72 Maatwerkdienstverlening 18-

	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Lasten	8.826	5.842	6.739	6.657	6.547	6.547
Baten	93	-	-	-	-	-
Saldo	- 8.732	- 5.842	- 6.739	- 6.657	- 6.547	- 6.547

6.81 Geëscaleerde zorg 18+

	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Lasten	207	-	220	-	-	-
Baten	534	360	-	-	-	-
Saldo	327	360	- 220	-	-	-

6.82 Geëscaleerde zorg 18-

	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Lasten	1.404	1.165	1.373	1.373	1.373	1.373
Baten	-	-	-	-	-	-
Saldo	- 1.404	- 1.165	- 1.373	- 1.373	- 1.373	- 1.373

TOTAAL						
	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Lasten	44.364	40.939	41.830	41.154	40.574	39.796
Baten	13.773	12.877	12.760	12.702	12.702	12.702
Saldo	- 30.592	- 28.062	- 29.069	- 28.452	- 27.872	- 27.094

6. Sociaal domein

(x € 1.000)

Start van de Kadernota met betrekking tot dit programma	- 27.446
Beleidsontwikkelingen, behandeld in de Kadernota (excl. maatregelenpakket)	543
Maatregelenpakket, behandeld in de Kadernota	
Autonome ontwikkelingen, behandeld in de Kadernota	- 553
Ontwikkelingen tussen behandeling Kadernota en behandeling begroting	- 1.613
- Actualisering kapitaallasten	- 1
- Budgettair neutraal	- 103
- Niet-budgettair neutraal	- 1.509
Saldo van dit programma	- 29.069

Verklaring verschillen

Te verklaren ontwikkelingen tussen behandeling Kadernota en behandeling begroting - 1.613

Toelichting	(x € 1.000)
<i>(bedragen x € 1.000)</i>	
Beleidsmatige ontwikkelingen ná behandeling van de Kadernota	-1.625
- Functioneel verwerken reserveringspost SD Kadernota ten gunste van maatwerkvoorzieningen Jeugd, WMO geëscaleerde zorg. Hiervan € 273.000 ten laste van het resultaat gebracht.	- 1.529
- Herstructurering Caparis, begroting 2020 aangepast o.b.v. DVO-tarieven	-96
In de Kadernota is 0.16 Kinderopvang (€ 15.000) onder programma 0 opgenomen. Conform de BBV wordt dit in de begroting onder dit programma verantwoord. De verantwoording bedraagt daarom € 528.000 (programma 6 in de Kadernota) + € 15.000 = € 543.000.	
Overige ontwikkelingen	12
- Autonome ontwikkeling: Actualisering kosten crisishulp Jeugdzorg o.b.v. gegevens vorige jaren	-150
- Autonome ontwikkeling: Actualisering personeelskosten 8K en/of 8KTD	188
- Overige ontwikkelingen	-26

7. Volksgezondheid en milieu

Onder dit programma horen de relevante taakvelden

- 7.1 Volksgezondheid
- 7.2 Riolering
- 7.3 Afval
- 7.4 Milieubeheer
- 7.5 Begraafplaatsen en crematoria

Wat willen we bereiken en hoe gaan we dat doen?

Volksgezondheid

Achtkarspelen wil zowel in lichamelijk als psychisch opzicht zoveel mogelijk gezondheidswinst halen en gezondheidsverlies voorkomen. In Achtkarspelen is ten opzichte van andere gemeenten relatief veel overgewicht en alcoholgebruik. De gemeente zet in op deze twee speerpunten, met name gericht op jongeren en hun omgeving: Gezond Gewicht, waarin gestreefd wordt naar een gezond gewicht en Minder Middelengebruik, waarin alcohol- en drugsgebruik wordt aangepakt. Alleen een samenhangende aanpak werkt. Daarom willen we aanhaken bij thema's als armoedebestrijding en een gezonde fysieke omgeving. We willen gezondheid stimuleren tijdens de hele levensloop; vanaf een gezonde zwangerschap, tot zo lang mogelijk gezond zelfstandig thuis wonen.

Voor het onderdeel gezondheid dat is ondergebracht bij de Veiligheidsregio Fryslân (VRF) wordt verwezen naar Programma 1, onderwerp: Veiligheidsregio-autonoom (nr. 1.1).

Riolering

Het doel is om de gemeente op een adequate manier te ontdoen van afvalwater en wateroverlast te voorkomen. Dit gebeurt door uitvoering te geven aan het Gemeentelijk Rioleringsplan (GRP), onder andere door de aanleg van regenwaterstructuren. Achtkarspelen voldoet aan wettelijke zorgplichten zoals vastgelegd in de Wet Milieubeheer en de Waterwet. Hierbij is doelmatig beheer het streven: kwaliteit vergroten tegen zo laag mogelijke maatschappelijke kosten. Verstening van tuinen en groen bij openbare gebouwen moet worden beperkt en ontmoedigd omdat dit een negatief effect op afwatering heeft.

Afval

Achtkarspelen wil geen invoering van gedifferentieerde tarieven (diftar) voor het ophalen van het huisvuil. De vraag is om meer duidelijkheid te krijgen over de aard en oorsprong van het aangeleverde afval. Wat betreft het verwijderen van asbest: Achtkarspelen zal onderzoeken hoe de particuliere woningbezitter de verwijderde asbest zonder extra kosten kan afvoeren.

Milieubeheer

Milieuaspecten (geluid, bodem, lucht, licht, flora & fauna, externe veiligheid etc.) vormen onderdeel van de Wet Algemene Bepalingen Omgevingsrecht (WABO) en de Omgevingswet. Binnen de nieuwe Omgevingswet en Omgevingsvisie komen alle aspecten van de fysieke leefomgeving bijelkaar. De milieuaspecten worden hierin meegenomen. Een onderdeel van de Omgevingswet is de overdracht van taken op het gebied van bodem van de Provincie naar de gemeente.

Een grote uitdaging, waarbij we extra inspanning moeten leveren, is onze duurzaamheidsambitie. Deze zullen, in navolging op de door de raad vastgestelde

startnotitie, in 2020 in een duurzaamheidsagenda worden verwoord. Verder zal het Programma Aanpak Stikstof (PAS) het komende jaar veel aandacht vragen.

Uitwerking kadernota 2020-2023

Hieronder worden achtereenvolgens weergegeven (voor zover relevant)

- de uitgewerkte teksten van de Kadernota 2020-2023
 - inclusief evt. moties en taakstelling
- de (verplichte) beleidsindicatoren

Uitbreiding formatie duurzaamheid

Mondiale, Europese en landelijke ontwikkelingen, akkoorden en doelstellingen volgen elkaar in hoog tempo op. De gemeentelijke opgave op het gebied van duurzaamheid is fors groeiende. Om invulling te kunnen geven aan landelijke, regionale en gemeentelijke doelstellingen is uitbreiding van formatie en middelen noodzakelijk. Op basis van kengetallen is een zeer behoudende eerste raming gemaakt waarmee we de taken op het gebied van de Regionale Energie Strategie (RES), visie warmtetransitie, Fairtrade / Global Goals en de ruimtelijke inpassing van energieopwekking denken op te kunnen pakken. Dankzij de samenwerking met Tytsjerksteradiel kunnen wij de kosten verder beperken. Voor Achtkarspelen gaat het om 1,0 fte (€ 70.000) en € 61.000 aan aanvullend budget.

Alle gemeentelijke taken op het gebied van duurzaamheid worden verwerkt in de duurzaamheidsagenda die in het 2e kwartaal van 2020 wordt opgeleverd. Op dat moment is er meer zicht op de feitelijk benodigde capaciteit voor de verschillende taken en kunnen eventueel ook aanvullende keuzes worden gemaakt. Wij gaan er verder vanuit dan ook meer zicht te hebben op de kosten die gemoed zijn met het opstellen en uitvoeren en van plannen om dorpen aardgasvrij te maken. De eerste plannen hiertoe dienen uiterlijk in 2021 gereed te zijn. Voor de planvorming en uitvoering worden in de begroting 2020 vooralsnog geen budgetten en formatie opgevoerd, mede in afwachting van de middelen die hoogstwaarschijnlijk vanuit het Rijk beschikbaar gaan komen. Met de proeftuin aardgasvrij Garyp wordt in Tytsjerksteradiel op dit vlak reeds ervaring opgedaan. Uiteraard zijn wij daar, gezien onze samenwerking, ook direct bij betrokken.

[Kadernota nr. 7.06]

Uitbreiding formatie en uitvoeringsbudget Energie(k)loket

In het coalitieakkoord is opgenomen dat er in Achtkarspelen een energieloket zou moeten komen. Tytsjerksteradiel beschikt reeds over een dergelijk loket, dat sinds eind vorig jaar is geïntegreerd in de gemeentelijke balie. De ondersteunende website <https://energieloket.net/> wordt volledig verzorgd door het bedrijfsleven en er worden door de gemeente quickscans aangeboden die huiseigenaren (bestaande woningvoorraad) helpen inzichtelijk te maken wat er moet gebeuren om hun woning energiezuinig te maken.

Met tijdelijke ANNO middelen is hier reeds een begin mee gemaakt. In 2020 sluiten wij verder aan bij het in Tytsjerksteradiel ontwikkelde concept, waarbij onze inwoners ook voor advies bij de balie terecht kunnen, de quickscans structureel geregeld zijn en bedrijven uit Achtkarspelen bij de ondersteunende website betrokken worden. In het kader van de energietransitie is dit een belangrijke en noodzakelijke service voor onze inwoners. De kosten bedragen € 25.500: formatie € 24.000 (0.33 fte) en een werkbudget van € 1.500. Dit bedrag is in de begroting opgenomen. In Tytsjerksteradiel wordt eenzelfde bedrag in de begroting opgenomen. Hiermee bieden we in beide gemeenten een belangrijke service naar de inwoners die in het kader van de energietransitie voor belangrijke keuzes komen te staan. Ook zetten we het plaatselijke bedrijfsleven hiermee letterlijk in de etalage. Een mooie vorm van privaat – publieke samenwerking.

In verband met de budgettaire positie van de begroting hebben wij nog eens kritisch naar de diverse onderwerpen van onder meer de kadernota gekeken. Op basis daarvan hebben wij voor dit onderwerp de volgende correctie doorgevoerd: De kosten bedragen € 17.500: formatie € 16.000 (0.22 fte) en een werkbudget van € 1.500. Dit bedrag is in de begroting opgenomen. In Tytsjerksteradiel wordt eenzelfde bedrag in de begroting opgenomen. Hiermee bieden we in beide gemeenten een belangrijke service naar de inwoners die in het kader van de energietransitie voor belangrijke keuzes komen te staan. Ook zetten we het plaatselijke bedrijfsleven hiermee letterlijk in de etalage. Een mooie vorm van privaat – publieke samenwerking.

[Kadernota nr. 7.07]

FUMO

Op 1 januari 2017 is het de AMvB VTH (hierna: Besluit) inwerking getreden. Het Besluit bepaald dat wij als gemeente de plicht hebben om een aantal aanvullende taken door de Friese Uitvoeringsdienst Milieu en Omgeving (FUMO) te laten uitvoeren. Deze aanvullende taken zal de FUMO vanaf 01-01-2020 gaan uitvoeren. In vergelijking met de taken die de FUMO nu uitvoert is er sprake van een uitzetting in taken. Deze uitzetting draagt met zich mee dat de kosten voor de FUMO zullen stijgen.

Onze bijdrage aan de FUMO over 2019 bedroeg € 233.534. Uit de ontwerpbegroting van de FUMO over 2020 blijkt dat de gemeentelijke bijdrage stijgt naar € 391.775; een toename van € 158.242 (structureel). Er was door ons reeds rekening gehouden met een bedrag van € 367.897 euro, zodat er sprake is van een extra uitzetting van € 23.878. Met deze uitzetting gaan wij niet op voorhand akkoord; hiertoe is inmiddels dan ook een zienswijze ingediend. Indien de FUMO onze zienswijze honoreert blijft de uitzetting van budget binnen de geraamde kaders. Indien de FUMO onze zienswijze niet honoreert, betekent dit een (extra) uitzetting van € 23.878.

[Kadernota nr. 7.11]

Onderwerpen uit de Kadernota die zijn vervallen:

Milieu, informatieplicht energiebesparing (0,1 fte)

[Kadernota nr. 7.10]

Uitvoering verbeterplan VTH

[Kadernota nr. 7.12]

Moties

Verwerking van de motie(s), ingediend tijdens de behandeling van de Kadernota op 14 juli 2019.

Motie: Diaper Challenge

De tijdens de kadernota aangenomen motie "Diaper Challenge (motie P7 - M3) wil een bijdrage leveren aan het verminderen van de hoeveelheid restafval. Door het gebruik van katoenen luiers te stimuleren kan het aandeel wegwerpluiers in het restafval verminderd worden. In een aantal gemeenten is met een actieve voorlichting/campagne het gebruik gestimuleerd. Voor het project, inclusief het inzichtelijk maken van de resultaten, is € 7000 beschikbaar.

[Kadernota nr. P7-M03]

Motie: Plaatselijke burgerinitiatieven energieloket

Prioriteit plaatselijke burgerinitiatieven energieloket (motie P7 - M4 GroenLinks)

We werken nauwgezet samen met de lokale ondernemers en initiatieven.

[Kadernota nr. P7-M04]

Motie: Dekkend reanimatienetwerk

Impuls geven aan dekkend reanimatienetwerk (motie P7-M5 Raadslid Buising, PVV, FNP en GroenLinks)

De motie past bij het project '8K Hartveilig' dat net afgerond is. Binnenkort wordt de eindrapportage '8K Hartveilig' aan het college voorgelegd. De motie sluit goed aan bij de aanbevelingen in de rapportage en zal in het college-advies verwerkt worden. Daarna zal de raad geïnformeerd worden.

[Kadernota nr. P7-M05]

Motie: Reintonne

Bij de behandeling van de kadernota is de motie P7-M7 aangenomen waarin wordt opgeroepen om in overleg te gaan met de Provincie om zo gauw als mogelijk te komen met een stimuleringsregeling voor het aanschaffen van een regenton door de inwoners van Fryslan.

Het gebruik van regentonnen draagt bij aan bewust watergebruik.

De gemeente treedt hier samen met andere Friese gemeenten en de Provincie in overleg om de mogelijkheden te bekijken van een provinciale stimuleringsregeling voor het gebruik van regentonnen.

[Kadernota nr. P7-M07]

Motie: Ballonferbod

Ferbod op it op- en loslitten fan ballonnen (P7 - M9 PvdA, CU, GroenLinks en FNP)

It ferbod ta oplitten fan ballonnen by eveneminten is yn artikel 4:12a fan de APV ferwurke. De APV is op 19 septimber 2019 fêststelt troch de ried.

[Kadernota nr. P7-M09]

Beleidsindicatoren

Taakveld 07. Volksgezondheid en Milieu			
Indicator	Eenheid	Meting	Refertejaar
Fijn huishoudelijk restafval	kg	199,0	(2017)
Ontwikkeling ten opzichte van de vorige meting		▲	gunstig
Prognose op basis van de historie		▲	gunstig
historische cijfers, verwerkt in de begroting 2018		199,0	(2015)
begroting 2019		207,0	(2016)
jaarrekening 2018		199,0	(2017)
Jaarrekening 2017		217,0	(2016)
Indicator	Eenheid	Meting	Refertejaar
Hernieuwbare elektriciteit	%	7,8	(2017)
Ontwikkeling ten opzichte van de vorige meting		▲	gunstig
Prognose op basis van de historie		▲	gunstig
historische cijfers, verwerkt in de begroting 2018		7,8	(2015)
begroting 2019		6,5	(2016)
jaarrekening 2018		7,8	(2017)
Jaarrekening 2017		3,4	(2016)

Voor een nadere toelichting verwijzen wij naar de bijlage 'Beleidsindicatoren BBV'

Verbonden partijen

Gemeenschappelijke regeling

FUMO (Fryske Utfieringsorganisaasje Miljeu en Omjouwing)

Vennootschap / Coöperatie

OMRIN NV (Afvalsturing Friesland)

OMRIN NV (Fryslân Miljeu)

Wat gaat het kosten?

Programma 7. Volksgezondheid en milieu						
(x € 1.000)	Rekening	Begroting				
Lasten en baten vóór stortingen in of onttrekkingen aan de reserves						
	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Lasten	5.901	6.541	6.922	7.008	7.131	7.244
Baten	5.967	6.168	6.390	6.466	6.562	6.654
Saldo	66	- 373	- 532	- 541	- 569	- 590

PER TAAKVELD (incl. stortingen in of onttrekkingen aan de reserves)

7.1 Volksgezondheid

	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Lasten	946	1.194	1.210	1.234	1.269	1.305
Baten	-	-	-	-	-	-
Saldo	- 946	- 1.194	- 1.210	- 1.234	- 1.269	- 1.305

7.2 Riolering

	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Lasten	1.591	1.585	1.706	1.776	1.864	1.950
Baten	2.142	2.209	2.418	2.496	2.592	2.684
Saldo	551	624	713	720	727	734

7.3 Afval

	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Lasten	2.946	3.001	3.068	3.059	3.059	3.059
Baten	3.688	3.957	3.970	3.968	3.968	3.968
Saldo	743	956	902	909	909	909

7.4 Milieubeheer

	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Lasten	418	761	939	939	939	931
Baten	133	-	-	-	-	-
Saldo	- 284	- 761	- 939	- 939	- 939	- 931

7.5 Begraafplaatsen en crematoria

	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Lasten	-	-	-	-	-	-
Baten	3	3	3	3	3	3
Saldo	3	3	3	3	3	3

TOTAAL						
	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Lasten	5.901	6.541	6.922	7.008	7.131	7.244
Baten	5.967	6.168	6.390	6.466	6.562	6.654
Saldo	66	- 373	- 532	- 541	- 569	- 590

7. Volksgezondheid en milieu

(x € 1.000)

Start van de Kadernota met betrekking tot dit programma	- 472
Beleidsontwikkelingen, behandeld in de Kadernota (excl. maatregelenpakket)	- 158
Maatregelenpakket, behandeld in de Kadernota	
Autonome ontwikkelingen, behandeld in de Kadernota	- 1
Ontwikkelingen tussen behandeling Kadernota en behandeling begroting	99
- Actualisering kapitaallasten	8
- Budgettair neutraal	- 8
- Niet-budgettair neutraal	167
- Personeelslasten	- 69
Saldo van dit programma	- 532

Verklaring verschillen

Te verklaren ontwikkelingen tussen behandeling Kadernota en behandeling begroting 99

Toelichting	(x € 1.000)
<i>(bedragen x € 1.000)</i>	
Beleidsmatige ontwikkelingen ná behandeling van de Kadernota	-5
-De volgende aangenomen moties bij de kadernota 2020 - 2023 worden op dit programma verwerkt	
- P7 M03 Diaper Challenge	-8
- Heroverweging kadernota 2020: Verminderen personele uitbreiding Energie(k) loket	3
In de Kadernota is 1.08 Kaderbrief Veiligheidsregio (€ 47.000) onder programma 1 opgenomen. Conform de BBV wordt dit in de begroting onder dit programma verantwoord. Verder is in de Kadernota 7.12 Uitvoering verbeterplan VTH onder dit programma opgenomen. Conform de BBV wordt dit in de begroting verdeeld over programma 0 (t.l.v. de Algemene Reserve) en programma 8 verantwoord. In dit programma is dus € 140.000 (Kadernota) + € 47.000 +/- € 30.000 = € 157.000 verantwoord.	
Overige ontwikkelingen	104
- Inkomsten Riool- en Afvalstoffenheffing. Er is een aantal begrotingswijzingen gemaakt, waarvan het effect geheel of gedeeltelijk kan worden meegenomen in één van de beide heffingen.	101
- Vrijval budgetten WM	48
- Autonome ontwikkeling: Actualisering personeelskosten 8K en/of 8KTD	-73
- Autonome ontwikkeling: Actualisering kapitaallasten	8
- Autonome ontwikkeling: Actualisering bijdragen 8KTD over taakvelden en/of programma's	33
- Autonome ontwikkeling: Actualisering verzekeringen, rechten en belastingen	-6
- Overig en afronding	-7

8. Volkshuisvesting, Ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing

Onder dit programma horen de relevante taakvelden

- 8.1 Ruimtelijke ordening
- 8.2 Grondexploitatie (niet bedrijventerreinen)
- 8.3 Wonen en bouwen

Wat willen we bereiken en hoe gaan we dat doen?

Het programma Volkshuisvesting en Ruimtelijke ordening richt zich op een goede ruimtelijke kwaliteit van het gemeentelijk grondgebied, een plezierig, veilig woon-en werkklimaat en een evenwichtige woningmarkt. In 2020 presenteren we aan de raad ons voorstel voor een nieuwe Woonvisie waarin verschillende speerpunten uit ons coalitieakkoord uitgewerkt zijn. Daarnaast zal uiteraard verder gewerkt worden aan de ontwikkeling van de Omgevingsvisie als drager van wat we in Achtkarspelen willen behouden, beschermen en ontwikkelen. Met elkaar: inwoners, bedrijven, organisaties en partners in de provincie.

Uitwerking kadernota 2020-2023

Hieronder worden achtereenvolgens weergegeven (voor zover relevant)

- de uitgewerkte teksten van de Kadernota 2020-2023
 - inclusief evt. moties en taakstelling
- de (verplichte) beleidsindicatoren

Werkbudget Wonen

Momenteel is er geen budget voor de uitvoering van de (wettelijke) taken van het volkshuisvestelijk beleid, maar er worden wel kosten gemaakt vanwege de nieuwe taken vanuit de Woningwet 2015. Het gaat hierbij om voorlichting, bewonersavonden e.d. die gericht zijn op zowel visie- en beleidsvorming als beleidsuitvoering. Daarnaast wordt in 2019 de woonvisie geactualiseerd. Een onderdeel hiervan is het uitvoeringsprogramma. Om dit uit te kunnen voeren, is bij behandeling van de Kadernota € 10.000 bestemd voor deze taken. In verband met de budgettaire positie van de begroting hebben wij nog eens kritisch naar de diverse onderwerpen van onder meer de kadernota gekeken. Op basis daarvan hebben wij dit budget neerwaarts bijgesteld naar € 7.000.

[Kadernota nr. 8.02]

Moties

Verwerking van de motie(s), ingediend tijdens de behandeling van de Kadernota op 14 juli 2019.

Motie: Extra inzet wonen en bouwen

Team Ontwikkeling & Advies 8KTD is sinds 1 januari 2019 voor beide gemeenten actief. Taken op het gebied van de Ruimtelijke Ordening en Wonen worden, ondermeer, door dit team uitgevoerd. De raad heeft in een motie uitgesproken dat wij ons actief moeten blijven inzetten op de woningmarkt door projecten goed, snel en optimaal te faciliteren. Op dit moment wordt gewerkt aan een complete projectenlijst waarbij onderzocht wordt in hoeverre hier met de huidige bezetting adequaat invulling aan gegeven kan worden. Dit kan mogelijk leiden tot een vraag om extra formatie. Het is verder de bedoeling de projectenlijst ook, in vereenvoudigde en transparante vorm, op de website te plaatsen zodat iedereen zo goed mogelijk op de hoogte is van het verloop van de projecten. Naar verwachting is de projectenlijst eind 2019 inzichtelijk.

[Kadernota nr. P8-M01]

Motie: Wentebouw

Het college kent het provinciaal bestuursakkoord en heeft samen met de regio op hoog bestuurlijk niveau gevraagd duiding te geven aan het provinciaal bestuursakkoord. De provincie komt daar in haar Omgevingsvisie op terug. Deze duiding wordt meegenomen in de vernieuwde regionale woningbouwafspraken met de provincie die in het najaar van 2019 zullen worden gemaakt. In het najaar van 2019 wordt de woonvisie voor Achtkarspelen vorm gegeven. De uitkomsten van zowel de woonvisie als de regionale woningbouwafspraken zijn bepalend voor de woningbouwprogrammering van de gemeente en de wijze waarop deze motie kan worden ingevuld.

[Kadernota nr. P8-M03]

Motie: Opstellen dorpsvisies

Financiële ondersteuning dorpen voor opstellen dorpsvisies (motie P8 - M4 CDA, CU, GBA en FNP)

Er komt een regeling voor dorpen die aan de slag willen met een dorpenvisie en daarbij externe ondersteuning in willen zetten. Er komt een rekenmethode om het beschikbare budget per dorp vast te kunnen stellen. De opbrengst van de dorpenvisie kan worden gebruikt bij de formulering van de gemeentelijke omgevingsvisie. Het beschikbaar gestelde budget wordt beheerd door de programmamanager inwoners- en overheidsparticipatie.

Dorpen die voor een businesscase ondersteuning van een externe deskundige in willen zetten, kunnen nu al terecht bij het subsidieregeling mienskipinitiatieven Achtkarspelen. Dit geldt bijvoorbeeld voor Twijzelerheide en Drogeham.

[Kadernota nr. P8-M04]

Beleidsindicatoren

Taakveld 08. Volkshuisv., RO en Sted. Vern. (Vhrosv)			
Indicator	Eenheid	Meting	Refertejaar
Demografische druk	%	77,8	(2018)
Ontwikkeling ten opzichte van de vorige meting		■ (nog) niet mogelijk	
Prognose op basis van de historie		■ (nog) niet mogelijk	
historische cijfers, verwerkt in de			
begroting 2018		77,8	(2017)
begroting 2019		77,8	(2018)
jaarrekening 2018		77,8	(2018)
Jaarrekening 2017		76,8	(2017)
Indicator	Eenheid	Meting	Refertejaar
Nieuwbouw woningen	aantal	6,7	(2016)
Ontwikkeling ten opzichte van de vorige meting		■ (nog) niet mogelijk	
Prognose op basis van de historie		■ (nog) niet mogelijk	
historische cijfers, verwerkt in de			
begroting 2018		6,7	(2014)
begroting 2019		6,7	(2016)
jaarrekening 2018		6,7	(2016)
Jaarrekening 2017		2,6	(2015)
Indicator	Eenheid	Meting	Refertejaar
Woonlasten éénpersoonshuishouden	euro	665,0	(2019)
Ontwikkeling ten opzichte van de vorige meting		▲	gunstig
Prognose op basis van de historie		▲	gunstig
historische cijfers, verwerkt in de			
begroting 2018		665,0	(2017)
begroting 2019		662,0	(2018)
jaarrekening 2018		665,0	(2019)
Jaarrekening 2017		676,0	(2017)
Indicator	Eenheid	Meting	Refertejaar
Woonlasten meerpersoonshuishouden	euro	758,0	(2019)
Ontwikkeling ten opzichte van de vorige meting		▲	gunstig
Prognose op basis van de historie		▲	gunstig
historische cijfers, verwerkt in de			
begroting 2018		758,0	(2017)
begroting 2019		746,0	(2018)
jaarrekening 2018		758,0	(2019)
Jaarrekening 2017		761,0	(2017)
Indicator	Eenheid	Meting	Refertejaar
WOZ-waarde woningen	euro	171,0	(2018)
Ontwikkeling ten opzichte van de vorige meting		■ (nog) niet mogelijk	
Prognose op basis van de historie		■ (nog) niet mogelijk	
historische cijfers, verwerkt in de			
begroting 2018		171,0	(2016)
begroting 2019		171,0	(2018)
jaarrekening 2018		171,0	(2018)
Jaarrekening 2017		164,0	(2017)

Overige onderwerpen

In verband met de budgettaire positie van de begroting is kritischgekeken naar de diverse onderwerpen. In het coalitieakkoord 2018-2022 hebben wij aangegeven een actieplan te willen opstellen voor de aanpak van verpauperde objecten. Hiertoe is € 27.500 opgenomen in de begroting. De knelpunten zijn bekend en daarom is een verdere inventarisatie overbodig. Daar waar nodig zullen wij uiteraard altijd blijven streven naar een adequate herbestemming van particuliere leegstaande gebouwen/woningen om verpaupering te voorkomen, maar een actieplan achten wij niet langer noodzakelijk. Dit betekent dat de geraamde € 27.500 nu kan vrijvallen. Mocht zich desondanks een concreet knelpunt voordoen dan komen we hiervoor separaat naar de raad.

Verbonden partijen

Gemeenschappelijke regeling

Welstandscommissie Hûs en Hiem

Wat gaat het kosten?

Programma 8. Volkshuisvesting, Ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing						
(x € 1.000)	Rekening	Begroting				
Lasten en baten vóór stortingen in of onttrekkingen aan de reserves						
	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Lasten	5.628	3.148	3.058	2.733	3.024	2.655
Baten	4.565	1.477	1.459	1.223	1.547	1.161
Saldo	- 1.062	- 1.671	- 1.599	- 1.510	- 1.477	- 1.494

PER TAAKVELD (incl. stortingen in of onttrekkingen aan de reserves)

8.1 Ruimtelijke ordening

	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Lasten	919	1.084	1.517	1.417	1.384	1.362
Baten	34	21	21	21	21	21
Saldo	- 885	- 1.062	- 1.496	- 1.396	- 1.363	- 1.341

8.2 Grondexploitatie (niet bedrijventerreinen)

	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Lasten	3.916	773	561	381	709	378
Baten	3.820	900	895	704	1.031	661
Saldo	- 95	127	334	322	322	283

8.3 Wonen en bouwen

	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Lasten	793	1.291	979	935	931	915
Baten	711	555	543	498	495	479
Saldo	- 82	- 736	- 436	- 436	- 436	- 436

TOTAAL						
	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Lasten	5.628	3.148	3.058	2.733	3.024	2.655
Baten	4.565	1.477	1.459	1.223	1.547	1.161
Saldo	- 1.062	- 1.671	- 1.599	- 1.510	- 1.477	- 1.494

8. Volkshuisvesting, Ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing

(x € 1.000)

Start van de Kadernota met betrekking tot dit programma	- 1.481
Beleidsontwikkelingen, behandeld in de Kadernota (excl. maatregelenpakket)	- 31
Maatregelenpakket, behandeld in de Kadernota	
Autonome ontwikkelingen, behandeld in de Kadernota	54
Ontwikkelingen tussen behandeling Kadernota en behandeling begroting	- 141
- Actualisering kapitaallasten	2
- Budgettair neutraal	-
- Niet-budgettair neutraal	- 143
Saldo van dit programma	- 1.599

Verklaring verschillen

Te verklaren ontwikkelingen tussen behandeling Kadernota en behandeling begroting - 141

Toelichting	(x € 1.000)
<i>(bedragen x € 1.000)</i>	
Beleidsmatige ontwikkelingen ná behandeling van de Kadernota	-54
- Kadernota motie opstellen dorpsvisies	-100
- Heroverweging kadernota 2020: Uitvoering beleid verpauperde panden	28
- Heroverweging kadernota 2020: Werkbudget wonen	3
- Heroverweging kadernota 2020: Privaatrechtelijk optreden	15
In de Kadernota is onder dit programma €10.000 opgenomen. Conform de BBV is 7.12 Uitvoering verbeterplan VTH deels (€ 6.000) en 1.04 Privaatrechtelijk optreden (€ 15.000) in de begroting verantwoord in dit programma. Het totaal komt daarmee op € 10.000 + € 6.000 + € 15.000 = € 31.000.	
Overige ontwikkelingen	-87
- Autonome ontwikkeling: Actualisering kapitaallasten en verzekeringen	18
- Autonome ontwikkeling: Actualisering personeelskosten 8K en/of 8KTD	-105

Algemene dekkingsmiddelen

In dit hoofdstuk worden de algemene dekkingsmiddelen gepresenteerd. De algemene dekkingsmiddelen van de gemeente zijn die inkomsten waartegenover geen directe dienstverlening en/of bestedingsverplichtingen staan. Het zijn de vrij besteedbare middelen die jaarlijks worden ingezet om de uitgaven op de diverse programma's te dekken.

De algemene dekkingsmiddelen bestaan uit:

- De opbrengsten van de lokale heffingen;
- De algemene uitkering uit het gemeentefonds;
- De opbrengsten uit deelnemingen (dividend);
- De rente-inkomsten van de (bestemmings)reserves.

Omdat het algemene dekkingsmiddelen betreft, zijn alleen de inkomsten opgenomen. De uitgaven die ermee gepaard gaan, zijn opgenomen onder de raming van baten en lasten in het desbetreffende programma.

Lokale heffingen, waarvan de besteding vrij is

In onze gemeente zijn drie soorten belastingen waartegenover geen directe dienstverlening en/of bestedingsverplichtingen staan. Het zijn de:

- onroerende zaakbelasting
- forensenbelasting
- reclamebelasting
- precariobelasting

De precariobelasting is in 2016 toegevoegd. De heffing hiervan vervalt als gevolg van wetgeving in 2022, dit effect is in de tabel terug te zien.

Taakveld	Rekening		Begroting			
	2018	2019	2020	2021	2022	2023
<i>(x € 1.000)</i>						
0.61 OZB woningen	3.399	3.445	3.514	3.514	3.514	3.514
0.62 OZB niet-woningen	1.758	1.854	1.891	1.891	1.891	1.891
0.64 Belastingen overig	1.678	522	1.661	1.661	56	56
Saldo	6.834	5.821	7.066	7.066	5.461	5.461

Algemene uitkering

De algemene uitkering heeft betrekking op de algemene middelen die de gemeente ontvangt uit het Gemeentefonds van het ministerie van Binnenlandse Zaken.

De hierna genoemde inkomsten zijn gebaseerd op de septembercirculaire 2019.

Taakveld	Rekening		Begroting			
	2018	2019	2020	2021	2022	2023
<i>(x € 1.000)</i>						
0.7 Algemene uitkering en overige uitkeringen gemeentefonds	45.884	47.598	50.043	50.340	50.318	50.444
Saldo	45.884	47.598	50.043	50.340	50.318	50.444

Dividend

Achtkarspelen bezit aandelen van een aantal financiële instellingen. Wij ontvangen jaarlijks dividend- en winstdelingsuitkeringen op basis van aandelen. Dit betreft de Bank Nederlandse Gemeenten, Eneco, Stedin en Fryslân Miljeu/Omrin.

Taakveld	Rekening		Begroting			
	2018	2019	2020	2021	2022	2023
<i>(x € 1.000)</i>						
0.5 Treasury	440	320	320	320	320	320
Saldo	440	320	320	320	320	320

Saldo van de financieringsfunctie

De toe te rekenen rente wordt berekend op basis van een omslagpercentage aan de hand van de werkelijk betaalde rente. Dit percentage mag afgerond worden.

Taakveld	Rekening		Begroting			
	2018	2019	2020	2021	2022	2023
<i>(x € 1.000)</i>						
0.5 Treasury	157					
Saldo	157					

Overige algemene dekkingsmiddelen

Taakveld	Rekening		Begroting			
	2018	2019	2020	2021	2022	2023
<i>(x € 1.000)</i>						
0.8 Overige baten en lasten	1					
Saldo	1					

Overhead

Uitwerking kadernota 2020-2023

Hieronder worden achtereenvolgens weergegeven (voor zover relevant)

- de uitgewerkte teksten van de Kadernota 2020-2023
 - inclusief evt. moties en taakstelling
- de (verplichte) beleidsindicatoren

Gegevensbescherming (functionaris FG vanaf 2020)

Op dit moment is voor de taak bescherming privacy & persoonsgegevens (functionaris FG) tijdelijke formatie beschikbaar. De taak is echter onontkoombaar op basis van de AVG. We nemen daarom structureel 0.89 fte op voor de functie FG. De kosten hiervan bedragen € 70.000 totaal, waarvan € 35.000 voor onze gemeente.

[Kadernota nr. 0.04a]

HR21 onderhoudsronde

Leidinggevenden kunnen voor de onderhoudsronde HR21 functies aanleveren die niet eerder zijn gewogen aan de hand van HR21 doordat deze functies nieuw zijn, of functies die zodanig veranderd zijn dat de leidinggevende/medewerker verwacht dat de weging verandert. Er ontstaan of veranderen functies die in onze vastgestelde systematiek (HR21) (op)nieuw gewogen moeten worden om eerlijke beloning voor het werk dat gedaan wordt te waarborgen. De structurele kosten voor onze gemeente bedragen € 58.000 per jaar.

[Kadernota nr. 0.04b]

Budget onderhoud gemeentehuis

Het budget onderhoud gemeentehuis wordt benut voor de kosten van het dagelijks klein periodiek onderhoud in het gemeentehuis op het gebied van gebouw gebonden technische installaties en reparatiewerkzaamheden binnen het gebouw. In de jaren na de ver- en aanbouw van het gemeentehuis in 2011 waren de kosten voor klein onderhoud lager en is het budget naar beneden bijgesteld. Op dit moment neemt het noodzakelijke onderhoud toe, maar zijn de beschikbare onderhoudsmiddelen niet meer toereikend. Gebleken is dat de technische installatie voor de toegangscontrole- en inbraaksignalering niet optimaal meer werkt. In het belang van de veiligheid van de gebruikers van het gebouw en de beveiliging van persoons- en bedrijfsinformatie is het noodzakelijk een onderhoudscontract te sluiten. De kosten hiervan bedragen € 23.000 per jaar.

[Kadernota nr. 0.04c]

Uitbreiding formatie HRM (1,55 fte)

Op dit moment stagneert de ontwikkeling van de organisatie en de medewerkers binnen de organisatie. De vraag vanuit de organisatie aan HRM-ondersteuning is namelijk al geruime tijd structureel groter dan wat er aan capaciteit (formatie) beschikbaar is. Uit een benchmark met omliggende gemeenten blijkt dat de huidige formatie minimaal 1,55 fte lager ligt dan gemiddeld. De huidige situatie veroorzaakt een enorme werkdruk en het risico op uitval van medewerkers is groot. Om de gevraagde ondersteuning te kunnen bieden en invulling te kunnen geven aan goed werkgeverschap is een structurele uitbreiding van de HRM-formatie met 1,55 fte noodzakelijk. En juist goed werkgeverschap is essentieel om goede medewerkers aan te trekken en te behouden. En het beschikken over voldoende en gekwalificeerd personeel is nodig om de continuïteit en kwaliteit van de dienstverlening en bedrijfsvoering te kunnen garanderen. De structurele kosten van deze uitbreiding bedragen per gemeente € 49.000 per jaar.

[Kadernota nr. 0.04d]

Verzuim module Raet

De implementatie van een verzuimmodule helpt voorkomen dat we in geval van een langdurig zieke medewerker een derde ziektejaar moet doorbetalen en geeft een meerwaarde voor zowel HRM, de personeels- en salarisadministratie, de leidinggevenden als de organisatie in z'n geheel (dienstverlening, risicovermijding, werk-ontlastend). Om het aantal werknemers dat langdurig ziek is terug te dringen, is de Wet Verbetering Poortwachter (WVP) ingesteld. Het uitgangspunt hierbij is dat snel en effectief ingrijpen het verzuim korter maakt. Werkgevers en werknemers hebben een aantal verplichtingen, die al beginnen in de eerste week van de ziekmelding. Deze verplichtingen zijn niet vrijblijvend en als we als werkgever niet kunnen aantonen (tijdens de eerste twee jaar ziekte) dat wij ons voldoende hebben ingespannen om de werknemer te laten re-integreren, dan kan de werkgever verplicht worden om ook het derde jaar loon door te betalen (gemiddelde loonsom € 60.000).

Het is om deze reden onontkoombaar om een adequate verzuimregistratie te voeren. Binnen ons salarispakket is er de mogelijkheid om een verzuimmodule te implementeren. Met deze verzuimmodule worden leidinggevenden meegenomen in de te zetten stappen in het kader van de WVP en ons eigen verzuimbeleid. De module is ingericht aan de hand van een takenlijst met concrete acties (op basis van de WVP en ons verzuimbeleid), die aanpasbaar is en uit te breiden is. De uitkomsten van de acties worden automatisch gearchiveerd in het personeelsdossier van de betreffende medewerker, daar waar nu meerdere handmatige handelingen voor nodig zijn. Het gaat hier om eenmalige (implementatie)kosten van € 13.000 (€ 6.500 per gemeente). Dit bedrag wordt ten laste van de algemene reserve gebracht.

[Kadernota nr. 0.04e]

Adviseur Inkoop en Aanbesteding (uitbreiding formatie 0,4 Fte)

In de afgelopen jaren is gebleken dat de gezamenlijke organisaties in onvoldoende mate voldoen aan de geldende inkoop- en (EU-)aanbestedingsregels. Dit heeft in deze jaren geleid tot (forse) onrechtmatigheden ten aanzien van de EU-aanbestedingsregels en had afkeurende accountantsverklaringen ten aanzien van de rechtmatigheid tot gevolg. Rechtmatige inkoop en aanbesteding is en blijft een belangrijk punt voor de gezamenlijke organisaties en vraagt adequate advisering en ondersteuning. Om de inkoop- en aanbestedingstrajecten te verbeteren, de huidige kwetsbaarheid te verminderen en de risico's te beperken, is uitbreiding van de huidige capaciteit (1 fte juridisch adviseur inkoop en aanbesteding) met structureel 0,4 Fte noodzakelijk. De structurele kosten van deze uitbreiding bedragen per gemeente € 16.000 per jaar.

[Kadernota nr. 0.04g-1]

Adviseur Inkoop en Aanbesteding (uitbreiding formatie 1,6 Fte)

Binnen de organisatie is de inkoopfunctie decentraal belegd. Er is geen inkoopafdeling en er zijn geen inkoopadviseurs in dienst. Kortom de teams/afdelingen zijn zelf geheel verantwoordelijk voor hun inkopen en aanbestedingen binnen de gestelde kaders. Het (rechtmatigheids-) belang van inkoop is groot en de gemeentelijke uitgaven moeten rechtmatig tot stand komen. Het belang van het goed beheersen van de inkoopfunctie en (complexe) aanbestedingsprocedures is toegenomen. Er is decentraal niet voldoende kennis en capaciteit aanwezig om aanbestedingsprocedures te doorlopen. Inkopen en aanbesteden vereist expertise en capaciteit. Zowel kwalitatief als kwantitatief is het noodzakelijk om een professionaliseringsslag te maken om meer grip te krijgen en in control te komen en te blijven. Dit om de rechtmatigheid te borgen, maar ook zeker adequaat en op juiste wijze te voorzien in de inkoopbehoefte van de organisatie.

De organisatie gaat over naar een centraal gecoördineerd inkoopmodel. Deze vorm combineert de voordelen van centrale- en decentrale inkoop. Een gecoördineerde inkooporganisatie houdt in, dat het management het creëren van draagvlak combineert met een bundeling van behoeften binnen de totale organisatie. De organisatie bereikt dit door medewerkers uit verschillende afdelingen zo actief en gecoördineerd mogelijk te betrekken bij de inkoopactiviteiten. Voor elk inkoopsegment dat men tactisch inkoop, stelt de organisatie een tijdelijk multidisciplinair inkoopteam samen. Hiervoor is echter voldoende deskundige en personele capaciteit een randvoorwaarde. In de huidige organisatie is het vereist dat per domein een inkoopadviseur wordt aangesteld die optreedt als inkoopadviseur en procesbegeleider van de aanbestedingen. Inkooppakketten kunnen worden toegedeeld aan de inkoopadviseurs waarbij domein specifiek doch integraal wordt gekeken. Ieder domein wordt voorzien van een inkoopadviseur (Bedrijfsvoering 1 fte, Ruimte+Beheer/afdelingen 0,6 fte; het Sociaal Domein is al voorzien van een inkoopadviseur). Dit alles wordt centraal gecoördineerd en aangestuurd door een centrale inkoopcoördinator en met ondersteuning/advisering van een juridisch adviseur inkoop en aanbesteding. De structurele kosten van deze uitbreiding bedragen per gemeente € 62.000 per jaar.

[Kadernota nr. 0.04g-2]

Kosten voor het MTO (tweejaarlijkse kosten van € 25.000)

We achten het belangrijk om iedere twee jaar een MTO (medewerkerstevredenheidsonderzoek) te houden. We peilen dan de algemene tevredenheid van de medewerkers. Medewerkers rekenen ook op deze frequentie. Dit levert waardevolle informatie op voor het MT en zo kan de bedrijfsvoering eventueel ook bijgesteld worden. De kosten van een dergelijk onderzoek eens per twee jaar zijn ongeveer € 25.000 (per gemeente dus € 12.500 per twee jaar). In het afgelopen jaar (2019) hebben we een dergelijk onderzoek uitgevoerd. In verband met de huidige financiële positie van de gemeente voor de jaren 2020 e.v. is er kritisch gekeken naar onder meer de kosten van dergelijke onderzoeken. We benadrukken nogmaals het belang van een periodiek MTO. Daarom willen we het komende jaar benutten om te bepalen op welke wijze wij in de toekomst de algemene tevredenheid van onze medewerkers willen meten en in welke frequentie. Pas als dit duidelijk is kunnen we ook iets zeggen over de kosten. Daarom stellen wij voor om de, in de kadernota verwerkte reeks van € 12.500 per twee jaar per gemeente, voorlopig te laten vervallen.

[Kadernota nr. 0.04i]

Gepersonaliseerde digitale gemeentelijke informatievoorziening

Het doel van gepersonaliseerde digitale gemeentelijke informatievoorziening is verbetering van de (online) dienstverlening. Dit zorgt voor minder belasting op de andere kanalen zoals telefonie en balies door de meer proactieve en persoonsgerichte communicatie. Er zijn vele digitale middelen beschikbaar om de inwoner gerichter en sneller van dienst te zijn. Tal van gemeenten slaan deze weg in, Achtkarspelen en Tytsjerksteradiel volgen hierin. Vorig jaar heeft de raad van Achtkarspelen hiertoe € 30.000 beschikbaar gesteld. Gezien de gezamenlijke ontwikkelingen is het voorstel om dit bedrag te verdelen over beide gemeenten. Voor onze gemeente is dit een besparing van € 15.000.

[Kadernota nr. 0.04k]

Kwantitatieve en kwalitatieve impuls financiën & control

De kwaliteit van de beheersorganisatie binnen de gemeenten en de werkmaatschappij is ondermaats. De beheersing van de processen binnen onze organisaties voldoet voor een (belangrijk) deel niet aan de te stellen eisen en er is sprake van meerdere aandachtspunten voor verbetering. De gemeenten zijn in de jaren 2017 en 2018 geconfronteerd met forse financiële tekorten. Door te late, onvoldedige en soms foutieve informatievoorziening zijn besturen, colleges en raden hiermee bij herhaling verrast. Tijdige bijsturing was hierdoor niet of nauwelijks mogelijk. Daarbij kon ook de accountant in de afgelopen jaren niet of in beperkte mate steunen op de interne beheersing. Dit heeft bij de jaarrekeningen geleid tot meerdere oordeelsonthoudingen op het gebied van de getrouwheid en de rechtmatigheid en in enkele gevallen tot afkeurende verklaringen op het gebied van rechtmatigheid en verklaringen met beperking voor getrouwheid.

Om meer grip te krijgen op begroting en jaarrekening is het verbeterplan bedrijfsvoering vastgesteld. Door verbetering van de structurele beheersing van de processen (o.a. op het gebied van processen, procedures, budgethouderschap, budgetbeheer, rollen, taken en verantwoordelijkheden, P&C, integrale advisering en (verbijzonderde) interne controle), moet de bedrijfsvoering weer op orde komen. Om deze uitdagingen het hoofd te kunnen bieden, hebben de colleges van B&W op 26 maart 2019 besloten tot een kwantitatieve en kwalitatieve impuls van het team Financiën. Als vervolg hierop is een reorganisatieplan geschreven waarin deze impuls is aangebracht. Het DB van de werkmaatschappij heeft een voorgenomen besluit genomen over het reorganisatieplan. Het plan ligt nu voor advies bij de OR.

De belangrijke vereisten die in dit kader aan het team financiën kunnen worden gesteld, zijn dat zij de toegevoegde waarde (voorzien in maatschappelijke behoeften en het oplossen van maatschappelijke vraagstukken) van de organisaties kritisch kan beoordelen, zichtbaar kan maken en ook zicht heeft op de besteding van de financiële middelen; kortom een relatie kan leggen tussen maatschappelijke en financiële resultaten. Daarbij wordt de context waarbinnen de teamleden van financiën werken vanzelfsprekend complexer, eisen en verantwoordelijkheden groter, kennis en organisatie van beheersing van IT-systemen steeds groter. Bovendien heeft de komst van de GR Werkmaatschappij 8KTD geleid tot het ontstaan van drie organisaties, wat bij het team financiën ook zorgt voor een grotere complexiteit.

In het reorganisatieplan wordt voor het team Financiën een uitbreiding voorzien van 3,4 fte, waarvan dus 1 fte tijdelijk voor 2 jaar (2020 en 2021). De structurele uitbreiding van de formatie (2,4 fte) incl. een kwaliteitsimpuls bedraagt structureel € 300.000 per jaar (€ 150.000 per gemeente); de incidentele uitbreiding voor 2020 en 2021 bedraagt € 90.000 per jaar (€ 45.000 per gemeente).

[Kadernota nr. 0.04o]

Kerstpakketten en kerstmarkt

Jaarlijks wordt er voor de medewerkers een kerstviering met kerstpakket/-markt georganiseerd. De hieraan verbonden kosten zijn tot op heden niet goed verwerkt in de begroting. Om de kerstviering te kunnen continueren zijn structureel middelen nodig. Voorgesteld wordt om de kosten van de kerstviering nu structureel op te nemen in de begroting. In de kadernota was hier in eerste instantie € 25.000 per gemeente voor meegenomen. Bij nader inzien wordt dat € 20.000 per jaar.

[Kadernota nr. 0.04t]

Risico inventarisatie arbozaken (RI&E)

Dit onderwerp is reeds aangekondigd in de kadernota, echter kon het destijds nog niet worden voorzien van de benodigde financiële gegevens.

Als goed werkgever willen wij onze medewerkers een veilige werkomgeving bieden. In wet- en regelgeving (Arbowetgeving) ligt vast waaraan een veilige werkomgeving moet voldoen en wat de verplichtingen zijn voor ons als werkgever. De Arbeidsinspectie toetst op de naleving hiervan en kan bij het (herhaaldelijk) niet voldoen aan de te stellen eisen hoge boetes opleggen. We beschikken sinds begin dit jaar over een preventiemedewerker (=wettelijke verplichting) die zich bezighoudt met de arbeidsomstandigheden binnen onze gemeentelijke organisaties.

In het afgelopen jaar zijn risico's geïnventariseerd (d.m.v. een Risico Inventarisatie & Evaluatie-RI&E) op de ongeveer 35 locaties van beide gemeenten en is er een risico-inventarisatie voor de verschillende functies van de buitendienst gemaakt (d.m.v. een Taak Risico Analyse- TRA; ook wel Functie RI&E genoemd). Deze TRA wordt gemaakt van de functies die risico's lopen onderweg en geldt met name voor functies in de buitendienst. Er is duidelijk geworden waar risico's liggen en welke acties er moeten worden genomen om te voldoen aan wet- en regelgeving.

In 2020 wordt een gestart gemaakt met diverse acties (inhaalslag) om de risico's weg te nemen of te minimaliseren. In de jaren vanaf 2021 worden deze acties gecontinueerd en bijgehouden. De incidentele kosten in 2020 die voortkomen uit de RI&E's en TRA's bedragen € 144.000. Vanaf 2021 bedragen de structurele kosten € 74.000 per jaar.

In onderstaande tabel zijn de verschillende onderdelen (acties) uitgesplitst:

Risico inventarisatie arbozaken (RI&E)

- Vaccinaties medewerkers risicovolle functies (Hepatitis A, Hepatitis B en DTP)
 - € 70.000 (2020, incidentele inhaalslag), € 15.000 (2021), € 15.000 (2022), € 15.000 (2023)
- Lymescreening
 - Verdeling o.b.v. aantal medewerkers
 - € 30.000 (2020, incidentele inhaalslag), € 15.000 (2021), € 15.000 (2022), € 15.000 (2023).
 - In 2020 evaluatie van het bedrag en evt. aanpassing.
- Aanpassing werkplekken / werklocaties
 - Verdeling o.b.v. aantal medewerkers
 - € 40.000 (2020, incidentele inhaalslag), € 40.000 (2021), € 40.000 (2022), € 40.000 (2023)
- Toetsing RI&E's & TRA's
 - Verdeling 50/50
 - € 4.000 (2020, incidentele inhaalslag), € 4.000 (2021), € 4.000 (2022), € 4.000 (2023)

TOTAAL

- 2020 € 144.000
- 2021 € 74.000
- 2022 € 74.000
- 2023 € 74.000

[Kadernota nr. 0.04w]

Aanpassen opleidingsbudgetten

Op dit moment bedraagt het opleidingsbudget ongeveer 1,2% van de loonsom. Om de gewenste doorontwikkeling van de organisaties, het leiderschap en de medewerkers te kunnen realiseren, is meer opleidings- en ontwikkelbudget noodzakelijk. Binnen de gemeentelijke overheid is een norm van 2% van de loonsom gebruikelijk (A+O Fonds). Op dit moment voldoen we niet aan deze norm. Om te zorgen dat de organisaties in staat zijn om duurzaam van meerwaarde te zijn voor de samenleving, moet er continu in de organisaties en medewerkers worden geïnvesteerd. Dit is passend bij goed werkgeverschap. Toegroeien naar 2% van de loonsom betekent vanaf respectievelijk 2020 en 2021 een uitzetting van € 130.000 en € 160.000 per gemeente en vanaf 2022 structureel € 198.000 per gemeente. Deze structurele uitzetting was onderdeel van de Kadernota 2019 zoals die door uw raad in juli 2019 is behandeld. In verband met de huidige financiële positie van de gemeente voor de jaren 2020 e.v. is er kritisch gekeken naar onder meer het opleidings- en ontwikkelbudget. We willen vasthouden aan de groei van dit budget (tot de landelijke norm), maar verlagen voorlopig het tempo waarin dit gebeurt. Zodra de financiële situatie dat weer toelaat willen we het groeitempo weer opvoeren. De temporisering betekent vanaf respectievelijk 2020 en 2021 nu een uitzetting van € 65.000 en € 80.000 per gemeente en vanaf 2022 structureel € 99.000 per gemeente.

[Kadernota nr. 0.04x]

Aanpassen budget ziektevervangning

De budgetten voor ziektevervangning zijn op dit moment ontoereikend om adequaat in vervanging bij ziekte te kunnen voorzien. De continuïteit van de dienstverlening en bedrijfsvoering loopt daarmee gevaar. Voor de drie organisatie(s) gezamenlijk is op dit moment 0,7% van de loonsom beschikbaar om te kunnen vervangen bij ziekte. Onvoldoende om de continuïteit in dienstverlening en bedrijfsvoering te kunnen garanderen met (mogelijk) negatieve gevolgen voor de kwaliteit en klanttevredenheid. Bovendien is er een reële kans dat het ziekteverzuim stijgt als er bij ziekte niet in vervanging kan worden voorzien. Het is noodzakelijk om te groeien naar een budget voor ziektevervangning van 2% van de totale loonsom. Dit betekent een structurele uitzetting van de begroting met € 248.000 per jaar per gemeente.

[Kadernota nr. 0.04y]

Informatieveiligheid en privacy

Vanaf mei 2018 geldt de AVG en per januari 2020 is de Baseline Informatiebeveiliging Overheid (BIO) van kracht. De BIO is een update van de huidige BIG, "Baseline Informatiebeveiliging Gemeenten". De meest basale onderdelen van deze wet- en regelgeving zijn inmiddels geïmplementeerd echter nog in onvoldoende mate. In het recent uitgevoerde RKC-onderzoek is tevens geconstateerd dat beide gemeenten, volgens externe analyses, niet geheel in control zijn op het gebied van informatiebeveiliging. Om in control te komen, zoals ook benoemd in het RKC-rapport, zijn de volgende onderwerpen minimaal benodigd:

- Een bewustwordingscampagne met continue karakter
- Het opstellen en implementeren van een informatiebeveiligingsbeleidsplan
- Het uitvoeren van risicoanalyses en implementeren van informatiebeveiligingsmaatregelen, ook voortkomend uit privacy analyses.

De totale jaarlijkse kosten worden ingeschat op € 35.000 (€ 17.500 per gemeente per jaar). Dit betreft overigens een eerste verkenning van de toenemende urgentie van informatieveiligheid en privacy. Er wordt onderzocht in een meerjarenplan of dit voldoende borging geeft.

[Kadernota nr. 0.04z]

Maatregelenpakket

Op basis van de opiniërende raadsbehandeling van de Kadernota zijn de toe te passen maatregelen verwerkt in de nu voorliggende meerjarenbegroting. In onderstaande tabel worden de maatregelen gepresenteerd, evenals mogelijk al gerealiseerde effecten. Voor nadere informatie zie bijlage 3.2.

Onderwerp	2020	2021	2022	2023
TS-0.4 i&a 4 Centrale postkamer 8KTD			5	5
TS-0.4 Pd 1 Afschaffen initiatief Landelijke Aanpak Adreskwaliteit (LAA)	11	11	11	-
TS-0.4 Pd 2 Faseren onderzoekskosten Dienstverlening	3	-	3	-
TS-0.4 Pd 4 Minder dienstverlening - kanaal telefonie	5	10	20	20
TS-0.4 Pd 5 Minder dienstverlening - kanaal balie (i.r.t. TS-0.4 Pd 4)				
Taakstelling op dit programma	19	21	39	25

Beleidsindicatoren

Taakveld 00. Bestuur en ondersteuning			
Indicator	Eenheid	Meting	Refertejaar
Overhead	euro	9,0	(2018)
Ontwikkeling ten opzichte van de vorige meting		—	neutraal
Prognose op basis van de historie		—	(nog) niet mogelijk
historische cijfers, verwerkt in de begroting 2018		9,0	(2018)
begroting 2019		11,4	(2019)
jaarrekening 2018		9,0	(2018)
Jaarrekening 2017		7,4	(2018)

Voor een nadere toelichting verwijzen wij naar de bijlage 'Beleidsindicatoren BBV'

Overige onderwerpen

Bedrijfsvoering

Per 1 januari 2019 is de gezamenlijke organisatie van de gemeenten Achtkarspelen en Tytsjerksteradiel opnieuw ingericht. Dit heeft al tot eerste verbeteringen geleid op het gebied van de sturing, , effectiviteit en efficiency, de communicatie en de resultaten. Om echter de volgende slag te kunnen maken, krijgt de organisatie op verschillende onderdelen een kwaliteitsimpuls. Inzet hierbij is om de basis verder op orde te krijgen. Verbetering van de (bedrijfsvoerings)processen moet leiden tot structurele beheersing van de (financiële) processen, hetgeen leidt tot goedkeurende verklaringen van de accountant op de aspecten rechtmatigheid en getrouwheid. Daarnaast vraagt de groei van de organisatie om een doorontwikkeling van de medewerkers, teams, leidinggevenden en het managementteam.

In onderstaande alinea's staat kort aangegeven waar de verschillende bedrijfsvoeringsdisciplines zich het komende jaar op zullen richten.

Professionalisering inkoopfunctie

Uitgangspunt voor de inrichting en herijking van de inkoopfunctie van de gemeentelijke organisatie is dat het grote financiële en juridische (rechtmatigheids-) belang van inkoop toeneemt en dat daardoor ook het belang van het goed beheersen van de inkoopfunctie en complexe aanbestedingsprocedures toeneemt. Om dit te bereiken is het noodzakelijk dat er een professionalisering van de inkoopfunctie plaatsvindt. Om die reden zal er overgegaan worden naar een centraal gecoördineerd inkoopmodel. Hiermee ontstaat er meer grip op de inkoopacties binnen de gemeente en wordt een belangrijke stap gezet in het structureel rechtmatig en doelmatig inkopen. Hiervoor is echter voldoende deskundige en personele capaciteit een randvoorwaarde. Insteek hierbij is dat er per domein een inkoopadviseur wordt aangesteld, die optreedt als procesbegeleider van de aanbestedingen (zoals nu geregeld voor het sociaal domein). Inkooppakketten kunnen hierbij worden toegedeeld aan de inkoopadviseurs, waarbij domeinspecifiek wordt gekeken.

Communicatie in het hart van het beleid

De inzet van communicatie is erop gericht de 'mienskip' vroegtijdig te informeren en te betrekken bij de ambities van onze colleges en de (wettelijke) taken van de gemeenten. Daarnaast helpt communicatie te anticiperen op wat er in de samenleving speelt, met de collegeakkoorden en de organisatievisie als uitgangspunt. Dit gebeurt door vroegtijdig communicatievraagstukken te signaleren en te analyseren. Door de omgeving, het speelveld, in beeld te brengen en samen een heldere boodschap voor uiteenlopende doelgroepen te formuleren. Tevens wordt er meegedacht over de timing en inzet van middelen om doelen te behalen.

HRM

In het jaar 2020 gaat HRM werken aan een stevige basis voor de komende jaren. Er wordt een strategisch HRM plan opgesteld, passend bij de gekozen visie, missie en koers van de organisatie. Hierin zal veel aandacht besteed worden aan goed werkgeverschap, de manier waarop we samenwerken met elkaar en met de klant. Verder gaan wij werken aan het resultaatgericht werken, aan de verantwoordelijkheden laag leggen en het versterken van leiderschap in de organisatie. In 2020 zal de prioriteit liggen bij het strategischer positioneren van de adviesfunctie, passend bij de keuzes van de organisatie, en het op orde brengen van de basis. Verder zal worden ingezet op het terugdringen van het ziekteverzuim, het verlagen van de hoge werkdruk, het verhogen van het werkplezier, het creëren van goede arbeidsomstandigheden (o.a. met behulp van

uitgevoerde RI&E's), het voorzien van onze medewerkers met actuele kennis en vaardigheden (d.m.v. opleiding), het blijven van een goede werkgever voor onze medewerkers en het worden van een aantrekkelijke werkgever voor nieuwe talenten.

Administratie en Belastingen

Naast de reguliere werkzaamheden (financiële administratie, heffen & innen en de personeels- en salarisadministratie) wordt binnen het team Administratie & Belastingen gewerkt aan enkele overkoepelende projecten ter ondersteuning van de interne organisatie. Belangrijke projecten (2019/2020) zijn de invoering van een nieuw financieel systeem, automatiseren van bestaande HRM-processen (E-HRM), de invoering van een nieuw formatie- en scenariosysteem, implementatie van een verzuimmodule en tot slot de invoering van een organisatiebreed tijdregistratiesysteem.

Financiën

Om als organisatie (beter) in control te komen vindt eind 2019 een reorganisatie plaats bij het team Financiën, waarbij wordt geïnvesteerd in kwaliteit en kwantiteit van de medewerkers. Hiermee zijn we beter in staat om de kwaliteit van de adviezen en daarmee de control op de organisatie te borgen.

Informatisering & Automatisering

Voor I&A ligt de opgave bij het harmoniseren van het applicatielandschap (software), het versterken van de infrastructuur en het mogelijk maken van tijd- en plaatsonafhankelijk werken. We staan voor de uitdaging om noodzakelijke software verder te harmoniseren. Zo moeten onder meer het huidige zaaksysteem, het KCC-systeem, de website, e-formulieren en kennisbank nog worden vervangen. Ook de noodzakelijke hardware vraagt om een uitbreiding. Om te voldoen aan de Digitale agenda 2020, aan onze ambities op het gebied van (digitale) dienstverlening en om de beschikbare data beter te kunnen benutten, willen we samen met de raden een meerjaren-ontwikkelrichting vaststellen. Andere uitdagingen voor I&A liggen – zoals ook bleek uit het recente rapport van de gemeentelijke rekenkamer – op het gebied van informatiebeveiliging, privacy van persoonsgegevens (formatie Functionaris gegevensbescherming), de voorbereidingen voor het kunnen waarderen op gebruiksoppervlakte (GBO) en de implementatie van de basisregistratie ondergrond (BRO).

Interne diensten/Facilitaire Zaken

In 2019 is onderzoek gedaan naar de inrichting en het gebruik van beide gemeentehuizen. Deze was namelijk nog grotendeels afgestemd op de situatie van voor de samenwerking. De wijzigingen in de organisatie per 1-1-2019 en de wensen vanuit de organisatie vroegen om herijking van de inrichting en het gebruik van onze huisvesting. Daarnaast hebben de raden besloten om twee van de vier gebiedsteams in het Sociaal Domein intern te huisvesten (ieder gemeentehuis één gebiedsteam). Van het onderzoek is een adviesrapport huisvesting gemaakt.

Wat gaat het kosten?

Programma 0. Bestuur en ondersteuning						
(x € 1.000)	Rekening	Begroting				
Lasten en baten vóór stortingen in of onttrekkingen aan de reserves						
	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Lasten	7.144	5.872	7.690	7.608	7.580	7.459
Baten	145	46	46	46	46	46
Saldo	- 6.999	- 5.827	- 7.644	- 7.563	- 7.534	- 7.413

PER TAAKVELD (incl. stortingen in of onttrekkingen aan de reserves)

0.4 Overhead

	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Lasten	7.144	5.872	7.690	7.608	7.580	7.459
Baten	145	46	46	46	46	46
Saldo	- 6.999	- 5.827	- 7.644	- 7.563	- 7.534	- 7.413

TOTAAL						
	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Lasten	7.144	5.872	7.690	7.608	7.580	7.459
Baten	145	46	46	46	46	46
Saldo	- 6.999	- 5.827	- 7.644	- 7.563	- 7.534	- 7.413

0. Bestuur en ondersteuning

(x € 1.000)

Start van de Kadernota met betrekking tot dit programma	- 5.773
Beleidsontwikkelingen, behandeld in de Kadernota (excl. maatregelenpakket)	- 781
Maatregelenpakket, behandeld in de Kadernota	5
Autonome ontwikkelingen, behandeld in de Kadernota	- 404
Ontwikkelingen tussen behandeling Kadernota en behandeling begroting	- 685
- Actualisering kapitaallasten	67
- Budgettair neutraal	- 43
- Niet-budgettair neutraal	- 915
- Personeelslasten	206
Saldo van dit programma	- 7.644

Verklaring verschillen

Te verklaren ontwikkelingen tussen behandeling Kadernota en behandeling begroting - 685

Toelichting	(x € 1.000)
<i>(bedragen x € 1.000)</i>	
Beleidsmatige ontwikkelingen ná behandeling van de Kadernota	60
- Heroverweging Kadernota 2020: Kerstpakketten	5
- Heroverweging Kadernota 2020: Aanpassing opleidingsbudgetten	55
- Heroverweging Kadernota 2020: Kosten voor het MTO	
In de Kadernota is onder dit programma € 843.000 opgenomen. Conform de BBV wordt van 0.04x Aanpassen opleidingsbudgetten (€ 130.000) € 20.000 verantwoord onder Algemene Dekkingsmiddelen. Eveneens wordt daar van 0.04y Aanpassen budget ziektevervangning (€ 248.000) € 40.000 verantwoord, van 0.04b HR21 onderhoudsronde € 58.000. 0.04k Gepersonaliseerde digitale gemeentelijke informatievoorziening (€ 15.000) wordt verantwoord onder programma 0. 7.12 Uitvoeringsplan VTH is conform BBV opgenomen onder dit programma (dekking Algemene Reserve € 24.000). Totaal onder dit programma wordt dus verantwoord € 843.000 (Kadernota) -/- € 20.000 -/- € 40.000 -/- € 58.000 + € 15.000 + € 24.000 = € 764.000.	
Overige ontwikkelingen	-745
- In de Kadernota werd reeds aangekondigd dat er een RI&E onderzoek plaats zou vinden in 2019. Op dat moment waren de financiële gevolgen voor 2020 en verder nog niet in beeld vanwege het lopende onderzoek. Inmiddels is het onderzoek afgerond en zijn ook de financiële consequenties bekend. Zie ook de eerder verstrekte informatie binnen dit programma voor meer info.	-71
- Autonome ontwikkeling: Actualisering kapitaallasten	67
- Autonome ontwikkeling: Actualisering personeelskosten 8K en/of 8KTD	-640
- Autonome ontwikkeling: Actualisering bijdragen 8KTD over taakvelden en/of programma's	20
- Autonome ontwikkeling: Kostprijsverhogende BTW	-30
- Autonome ontwikkeling: Actualisering opleidingskosten	-92
- Overig en afronding	1

Vennootschapsbelasting

Per 1 januari 2016 is de vennootschapsbelasting (hierna VPB) uitgebreid voor ondernemingen van publiekrechtelijke lichamen en daarmee ook voor gemeenten.

De wijziging in de VPB beoogt niet alle activiteiten van een gemeente in de belastingheffing te betrekken maar alleen die activiteiten waarmee de gemeente via een (materiële) onderneming deelneemt aan het economisch verkeer en in concurrentie treedt met de private sector.

De gemeente heeft in samenwerking met EFK Belastingadviseurs getoetst welke activiteiten op basis van de huidige stand van de wetgeving en de huidige vorm van de organisatie waarschijnlijk) als een belaste activiteit moet worden aangemerkt.

Behoudens het grondbedrijf oefent de gemeente op dit moment geen activiteiten uit die leiden tot een belastingplicht.

Wat gaat het kosten?

(x € 1.000) Rekening Begroting						
Lasten en baten vóór stortingen in of onttrekkingen aan de reserves						
	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Lasten	176	-	-	-	-	-
Baten	-	-	-	-	-	-
Saldo	- 176	-	-	-	-	-

Onvoorzien

Wat gaat het kosten?

(x € 1.000) Rekening Begroting						
Lasten en baten vóór stortingen in of onttrekkingen aan de reserves						
	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Lasten	- 3.676	418	604	546	430	433
Baten	1	-	166	166	166	166
Saldo	3.678	- 418	- 438	- 380	- 264	- 267

1.5 Paragrafen

Lokale heffingen

Inleiding

Deze paragraaf geeft een overzicht van de diverse lokale heffingen en belastingen op hoofdlijnen. Hiermee ontstaat inzicht in de lokale lastendruk. Dit is van belang voor de integrale afweging tussen enerzijds beleid en anderzijds inkomsten. Ook wordt weergegeven welk beleid de gemeente in het begrotingsjaar zal voeren ten aanzien van de lokale heffingen en de kwijschelding hiervan.

De lokale heffingen vormen een belangrijke inkomstenbron voor de gemeente. De heffingen worden voor het grootste deel opgebracht door burgers.

Uitgangspunten leges- en tarievenbeleid

Algemeen

De uitgangspunten van ons legesbeleid worden expliciet opgenomen in deze paragraaf. Door het eenduidig opnemen van informatie over tarieven en heffingen in de verschillende jaarstukken en het daarbij verstrekken van inzicht in de mate van kostendekkendheid op hoofdlijnen krijgt de raad sturingsmogelijkheden aangereikt. Zo kan de raad op een verantwoorde wijze keuzes maken ten aanzien van de gewenste en benodigde hoogte van tarieven.

Basis van het beleid

Per 1 januari 1994 zijn de (huidige) Gemeentewet en de wet Materiële belastingbepalingen van kracht. De huidige legesverordening kent nog steeds zijn basis vanuit deze wetswijziging. Bij de jaarlijkse vaststelling van deze verordening is telkens vanuit deze kaders verder gewerkt.

Uitgangspunten van beleid voor begroting 2020

Bij het samenstellen van de begroting 2020 en de meerjarenraming is op grond van de kaderbrief van december 2018, de Kadernota 2020 - 2023 (voorjaar 2019) en de nadere kaderstelling voor de begroting 2020 en verder rekening gehouden met de volgende uitgangspunten:

- Verhoging van de totale OZB-opbrengst met 2,0 % voor 2020 ten opzichte van 2018
- Verhoging van de afvalstoffenheffing voor meerpersoonshuishoudens met € 28,79 en voor eenpersoonshuishoudens met € 20,32.
- Verhoging van de rioolheffing met € 12,39. Dat is een stijging ten opzichte van 2019 met 8%.
- Overige tarieven verhoogd met een inflatiecorrectie van 2,0 %.

Belastingen

In het hiernavolgende overzicht worden de opbrengsten van de gemeentelijke belastingen en leges voor 2020 weergegeven. Ook is er een vergelijking met de begroting van 2019 gemaakt.

Belasting <i>(x € 1.000)</i>	Begroting 2020	Begroting 2019	Verskil
Onroerende zaakbelasting (OZB)			
0.61 OZB woningen	3.514	3.445	69
0.62 OZB niet-woningen	1.891	1.854	37
Leges Buzerzaken			
0.2 Buzerzaken	334	334	
Precariobelasting			
0.64 Belastingen overig	1.605	1.605	
Reclamebelasting			
0.64 Belastingen overig	45	45	
Rioolheffing			
7.2 Riolering	2.418	2.209	209
Afvalstoffenheffing			
7.3 Afval	3.970	3.957	13
Leges Omgevingsvergunningen			
8.3 Wonen en bouwen	376	375	1

Toelichtingen

Onroerende zaakbelasting

De onroerendezaakbelastingen zijn belastingen die worden geheven over binnen de gemeentegrenzen gelegen onroerende zaken. De WOZ-waarde vormt de heffingsmaatstaf voor de OZB. De tarieven worden jaarlijks gecorrigeerd voor de waardeontwikkeling van de onroerende zaken.

Introductie benchmark woonlasten

Het Rijk heeft met de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) afgesproken dat vanaf 2020 een benchmark woonlasten wordt ingevoerd om jaarlijks de ontwikkeling van de lokale lasten inzichtelijker te maken. Met de invoering van de benchmark wordt afgestapt van de afspraak dat de ontwikkeling van de lokale lasten jaarlijks wordt gemonitord met de macronorm onroerende zaakbelasting (ozb, de macronorm). Door een vergelijking van de gemeentelijke woonlasten en de tariefontwikkeling met landelijke provinciale gemiddelden, moeten de onderlinge verschillen tussen gemeenten nog inzichtelijker worden.

De invoering van een benchmark past goed binnen de autonome beleidsbevoegdheid van gemeente ten aanzien van de lokale heffingen. De benchmark bevordert ook het lokale debat over de ontwikkeling van de autonome keuzes over de heffingen. Het COELO zal de benchmark samenstellen en opnemen in de Atlas van de lokale heffingen in 2020. Gemeenten worden uiterlijk in de meicirculaire 2020 over de uitkomsten geïnformeerd.

Per saldo is voor onze gemeente sprake van een (voorlopige) verhoging van de OZB met 2% in 2020.

Overige belastingen

In onze gemeente is er naast forensenbelasting en reclamebelasting ook sprake van precariobelasting.

Forensenbelasting

De forensenbelasting belast eigenaren die, meer dan 90 dagen per jaar, een tweede woning of stacaravan in deze gemeente tot de beschikking hebben terwijl zij ingeschreven staan bij een andere gemeente.

Reclamebelasting

De reclamebelasting belast bedrijven die een reclame-uiting hebben die zichtbaar is vanaf de openbare weg. In onze gemeente is deze belasting alleen van toepassing op de ondernemers in het centrum van Surhuisterveen. De belasting is bestemd voor het ondernemersfonds ten behoeve van het centrum van Surhuisterveen.

Precariobelasting

Op 16 april 2014 heeft de raad een besluit genomen omtrent de invoer van precariobelasting. Op grond van de Verordening precariobelasting op kabels en leidingen hebben we vanaf 2014 aanslagen opgelegd aan Liander, Stedin en Tennet. Per 1 juli 2017 is in de Gemeentewet bepaald dat enkel gemeenten die op 10 februari 2016 in hun belastingverordening een tarief hadden voor nutsnetwerken nog tot 1 januari 2022 precariobelasting op nutsnetwerken mogen blijven heffen naar maximaal het tarief dat op 10 februari 2016 gold.

x € 1.000

Baten

2019	2020	2021	2022	2023
1.656	1.656	1.656	51	51

Lasten- en batenoverzicht van de kostendekkende tarieven

Onder de kostendekkende tarieven vallen de Afvalstoffenheffing, Rioolheffing en leges Burgerzaken. De kostenopbouw heeft te maken met directe- en indirecte kosten. Onder de directe kosten vallen de kosten op de taakvelden welke betrekking hebben op de heffing. Onder indirecte kosten vallen overhead, minimabeleid en btw.

De overhead moet extracomptabel worden toegerekend en wordt berekend aan de hand van een methode waarbij een opslagpercentage over de directe lasten wordt gehanteerd voor de dekking van de overheadkosten. Dit percentage is berekend door de omvang van alle lasten van alle taakvelden (gecorrigeerd met de overheadkosten en het saldo) te delen door de omvang van de overheadkosten.

Afvalstoffenheffing (ASH)

Wij gaan in de begroting voor de Afvalstoffenheffing uit van een kostendekkend tarief. Voor de Afvalstoffenheffing is het voorstel om de onderstaande tarieven voor 2020 te hanteren.

De stijging wordt grotendeels veroorzaakt door de korting van € 14,50 per meerpersoonshuishouden die in 2019 is verleend en die nu wordt ingelopen. De korting die in 2019 is verleend, wordt betaald uit de voorziening reiniging. De verwachte stand van deze voorziening per 01-01-2020 is dusdanig laag dat nieuwe onttrekkingen niet wenselijk worden geacht.

Tarieven afvalstoffenheffing (x € 1.000)	2019	2020	Vershil €	Vershil %
Meerpersoonshuishouden	306,24	335,03	28,79	9,40%
Eenpersoonshuishouden	234,52	214,20	20,32	9,49%

In onderstaande tabel is de kostendekkendheid van de afvalstoffenheffing weergegeven, zoals deze meerjarig is verwerkt in de begroting. De baten bestaan uit: afvalstoffenheffing, reinigingsrechten, inkomsten oud papier, metaal, textiel en glas. Voor 2019 geldt dat als gevolg van een onttrekking uit de voorziening 'reiniging' van € 154.500, die als bate is verantwoord op taakveld afval, de kostendekking toch op 100% komt.

Taakveld 7.3 Afval

	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023
(x € 1.000)					
Lasten	3.957	3.970	3.968	3.968	3.968
Baten	3.957	3.970	3.968	3.968	3.968
Saldo					
<i>Kostendekkendheid</i>	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Rioolheffing (RH)

Wij gaan in de begroting 2020 voor de rioolheffing niet uit van een kostendekkend tarief. De reden hiervoor is dat in 2019 een korting per huishouden is gegeven van € 18,17 en er een stijging van het tarief van 20,7% (van € 154,92 naar € 186,97) nodig zou zijn om dat in één keer in te lopen.

Voor de rioolheffing is het voorstel om de tarieven voor 2020 met 8% te verhogen ten opzichte van 2019. Het tarief stijgt in dit geval van € 154,92 naar € 167,31.

Het tekort van € 233.000 wat hierdoor ontstaat, wordt betaald uit de voorziening riolering.

De voorziening heeft per 01-01-2020 een dusdanige stand dat een dergelijke onttrekking acceptabel wordt geacht.

In onderstaande tabel wordt de kostendekkendheid van riolering weergegeven, zoals deze meerjarig is verwerkt in de begroting.

De onttrekking uit de voorziening wordt verwerkt als bate op taakveld riolering. Daardoor wordt de kostendekkendheid 100%.

Taakveld 7.2 Riolering

	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023
(x € 1.000)					
Lasten	2.209	2.418	2.496	2.592	2.684
Baten	2.209	2.418	2.496	2.592	2.684
Saldo					
<i>Kostendekkendheid</i>	100,01%	100,01%	100,00%	99,99%	100,00%

Leges Burgerzaken

Wij gaan in de begroting voor de leges Burgerzaken uit van de veelal wettelijk vastgestelde tarieven. De kostendekkendheid voor 2020 wordt weergegeven in onderstaande tabel. Vanaf de begroting 2019 zijn de begrote baten naar beneden bijgesteld vanwege een daling in verhandelingen. Dit effect komt door de in het verleden verhoogde verjaringstermijn van de reisdocumenten (van 5 naar 10 jaar). Omdat de lasten door toerekening van overheadkosten niet evenredig dalen is er geen sprake van volledige kostendekkendheid.

Taakveld 0.2 Burgerzaken

	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
	2019	2020	2021	2022	2023
<i>(x € 1.000)</i>					
Lasten	393	393	393	393	393
Baten	334	334	334	334	334
Saldo	-59	-59	-59	-59	-59
<i>Kostendekkendheid</i>	<i>84,99%</i>	<i>84,99%</i>	<i>84,99%</i>	<i>84,99%</i>	<i>84,99%</i>

Leges Omgevingsvergunningen

De kostendekkendheid van de leges omgevingsvergunningen voor 2020 wordt weergegeven in onderstaande tabel.

Taakveld 8.3 Bouwleges

	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
	2019	2020	2021	2022	2023
<i>(x € 1.000)</i>					
Lasten	385	385	385	385	385
Baten	375	376	376	376	376
Saldo	-10	-9	-9	-9	-9
<i>Kostendekkendheid</i>	<i>97,40%</i>	<i>97,66%</i>	<i>97,66%</i>	<i>97,66%</i>	<i>97,66%</i>

Effecten huishoudens

Wij hebben de veranderingen in de tarieven voor OZB, afvalstoffenheffing en rioolheffing voor onze burgers in de onderstaande tabellen in beeld gebracht.

Lastenplaatje voor vier voorbeeldhuishoudens

Tarieven gemeentelijke belastingen (x € 1.000)	2019	2020	Vershil €	Vershil %
OZB eigenaren woningen (= kengetal)	163,8	167,08	3,28	2%
Rioolheffing gebruikers EPH*	154,92	167,31	12,39	8%
Rioolheffing gebruikers MPH**	154,92	167,31	12,39	8%
Rioolheffing eigenaren/bewoners	154,92	167,31	12,39	8%
Afvalstoffenheffing EPH	214,2	234,52	20,32	9%
Afvalstoffenheffing MPH	306,24	335,03	28,79	9%
Rijtjeshuis – Huurder – EPH	2019	2020	Vershil €	Vershil %
OZB eigenaren woningen	0	0	0	0
Rioolheffing gebruikers	154,92	167,31	12,39	8%
Afvalstoffenheffing	214,2	234,52	20,32	9%
Rijtjeshuis – Huurder – MPH	2019	2020	Vershil €	Vershil %
OZB eigenaren woningen	0	0	0	0
Rioolheffing gebruikers	154,92	167,31	12,39	8%
Afvalstoffenheffing	306,24	335,03	28,79	9%
Twee onder één kap – eigenaar /bewoner MPH	2019	2020	Vershil €	Vershil %
OZB eigenaren woningen	288,58	294,35	5,77	2%
Rioolheffing gebruikers	154,92	167,31	12,39	8%
Afvalstoffenheffing	306,24	335,03	28,79	9%
Vrijstaand – eigenaar/bewoner – MPH	2019	2020	Vershil €	Vershil %
OZB eigenaren woningen	541,09	551,92	10,83	2%
Rioolheffing gebruikers	154,92	167,31	12,39	8%
Afvalstoffenheffing	306,24	335,03	28,79	9%

Kwijtschelding

Voor mensen met de laagste inkomens bestaat de mogelijkheid van een gehele of gedeeltelijke kwijtschelding van belasting. Dit is het geval als aan de voorwaarden voor kwijtschelding van de Invorderingswet is voldaan. Tot nu toe is in onze gemeente maximaal gebruik gemaakt van de mogelijkheden voor kwijtschelding. Zo is bij ons ook kwijtschelding voor het eigenarendeel van de OZB mogelijk. In een deel van de gevallen (langdurige bijstandcliënten, ouderen met een laag inkomen) wordt automatische kwijtschelding verleend.

Kwijtschelding	Voorlopig		
	2018	2019	2020
Automatische kwijtschelding	388	383	385
Toekenning op aanvraag (volledig)	139	241	225
Toekenning op aanvraag (gedeeltelijk)	54	58	60
Totaal aantal kwijtscheldingen	581	682	670
Aantal afgewezen aanvragen	161	255	225
Kwijtschelding in bedrag	235000	296000	283000

De raming in de begroting 2020 is gebaseerd op de aantallen uit de rekening 2018 en de voorlopige werkelijke aantallen van 2019 tegen de tarieven en verwachtingen, zoals deze in de begroting 2020 zijn meegenomen. Ook is rekening gehouden met de mogelijke effecten van de veranderende economische omstandigheden.

Weerstandsvermogen c.a.

Inleiding

In de gemeentebegroting worden de baten en lasten opgenomen waarvan bekend is dat hier inkomsten en uitgaven tegenover staan. Met eventuele onzekere uitgaven wordt daarin geen rekening gehouden. Zo ontstaat er een reëel beeld van de verplichtingen die de gemeente met haar (beleids)keuzes is aangegaan.

Omdat de kans reëel is dat een aantal onzekerheden wel kan leiden tot uitgaven, wordt een schatting gemaakt van eventuele onvoorziene zaken. In de risicoanalyse is vrij nauwkeurig in beeld gebracht op welke onderdelen de gemeente mogelijk risico's kan verwachten. Kleinere bedragen onder de € 50.000 worden niet in de risicoparaagraaf opgenomen. Verder worden alleen risico's in beeld gebracht die kunnen ontstaan door externe factoren die niet al zijn afgedekt via verzekeringen, interne beheersmaatregelen, reserves of voorzieningen of de reguliere planning en control cyclus. Op interne beleidsterreinen kan de gemeente door prioritering in het uitvoeringsprogramma eventuele risico's uitsluiten.

Zo ontstaat er een totaalbeeld van de risico's die worden gelopen. Voor deze risico's wordt een deel van onze algemene reserve afgezonderd. Dit deel wordt aangemerkt als weerstandsvermogen om risico's op te kunnen vangen. Aandacht voor het weerstandsvermogen kan voorkomen dat elke financiële tegenvaller dwingt tot bezuinigen.

Reserves

In vergelijking met de ingeschatte risico's moeten we nagaan wat er werkelijk aan weerstandsvermogen beschikbaar is. Bij het weerstandsvermogen gaan we uit van incidentele dekking. Mocht een risico zich voordoen en een structureel karakter hebben, vangen we de gevolgen eerst eenmalig op via het incidentele weerstandsvermogen. Vervolgens zoeken via de kadernota een structurele oplossing.

Het weerstandsvermogen bestaat uit de algemene reserve en de reserve weerstandsvermogen. Deze reserve is in het leven geroepen om financiële tegenvallers die voortvloeien uit de risico's die genoemd zijn in de paragraaf weerstandsvermogen op te kunnen vangen.

Huidige stand

In principe kan de raad in volle vrijheid beslissen over de inzet van middelen uit de algemene reserve.

De stand van de totale reserve is per ultimo 2018 € 20.472.000

Reserves (x € 1.000)	Werkelijk ultimo 2018	Verwacht ultimo 2019	Raming 2020	Raming 2021	Raming 2022	Raming 2021
Vrij besteedbare reserves						
· Algemene reserve	16.647	13.784	13.719	14.571	14.463	15.194
· Alg weerstandvermogen	3.825	3.825	3.825	3.825	3.825	3.825
Totaal reserves	20.472	17.609	17.544	18.396	18.288	19.019

Kengetallen

In onderstaande tabel worden zes verplichte kengetallen gepresenteerd. Deze worden op een voorgeschreven wijze berekend. Dit betreft een kengetal voor de:

- 1a. Netto schuldquote;
- 1b. netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen;
2. solvabiliteitsratio;
3. grondexploitatie;
4. structurele exploitatieruimte; en
5. belastingcapaciteit.

Deze kengetallen illustreren de positie van de gemeente, waar het gaat om risico's en weerstandsvermogen. .

Kengetal	rekening	begroting	begroting	begroting		
	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Solvabiliteitsrisico	23,0 %	18,5 %	17,7 %	18,7 %	18,9 %	20 %
- t.o.v. vorige meting						
- prognose o.b.v. historie						
Grondexploitatie	1,7 %	1,6 %	1,5 %	1,5 %	1,5 %	2 %
- t.o.v. vorige meting						
- prognose o.b.v. historie						
Netto schuldquote	56,3 %	69,5 %	71,1 %	69,9 %	69,5 %	68 %
- t.o.v. vorige meting						
- prognose o.b.v. historie						
Structurele exploitatieruimte	0,0 %	-1,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %	? %
- t.o.v. vorige meting						
- prognose o.b.v. historie						
Netto schuldquote, gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	48,6 %	62,6 %	66,4 %	65,2 %	65,5 %	64 %
- t.o.v. vorige meting						
- prognose o.b.v. historie						
Belastingcapaciteit	104,6 %	102,0 %	102,4 %	102,0 %	102,0 %	102 %
- t.o.v. vorige meting						
- prognose o.b.v. historie						

Solvabiliteitsrisico	<p>Dit kengetal geeft inzicht in de mate waarin de gemeente in staat is om aan haar financiële verplichtingen te voldoen. Hoe hoger het getal, hoe groter de weerbaarheid van de gemeente.</p> <p>De uitkomst is afhankelijk van de wijze waarop bezittingen in de gemeente worden gewaardeerd. Dat verschilt nogal per gemeente.</p> <p>Verbeteren van de solvabiliteit kan door het eigen vermogen te vergroten (bijvoorbeeld door het verkopen van de aandelen) en door het vreemd vermogen te verkleinen (bijvoorbeeld door minder te lenen).</p>
Grondexploitatie	<p>Dit kengetal geeft aan hoe de waarde van de grond in exploitatie zich verhoudt ten opzichte van de totale baten, exclusief reservemutaties, in het begrotingsjaar. Op grond van de notitie grondexploitatie van de commissie BBV zijn de ruwe gronden per 1-1-2016 gerubriceerd onder de materiële vaste activa. Hierdoor is het kengetal met een flinke sprong gedaald.</p>
Netto schuldquote	<p>De netto schuldquote geeft het niveau weer van de schuldenlast van de gemeente ten opzichte van de eigen middelen. Verbeteren van de schuldquote kan door de schulden te verlagen, de bezittingen te vergroten en/of de inkomsten te verhogen.</p>
Structurele exploitatieruimte	<p>Dit kengetal kijkt naar de structurele baten en de structurele lasten ten opzichte van de totale baten. Een positief getal geeft aan dat de structurele baten voldoende zijn om de structurele lasten te dekken. Dit cijfer kan verbeteren door meer structurele baten of minder structurele lasten op te voeren.</p>
Netto schuldquote, gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	<p>De netto schuldquote geeft het niveau weer van de schuldenlast van de gemeente ten opzichte van de eigen middelen. Verbeteren van de schuldquote kan door de schulden te verlagen, de bezittingen te vergroten en/of de inkomsten te verhogen.</p> <p>Om inzicht te krijgen in hoeverre sprake is van doorlenen, wordt de netto schuldquote ook exclusief doorgeleende gelden weergegeven. Verbeteren van de schuldquote kan door de schulden te verlagen, de bezittingen te vergroten en/of de inkomsten te verhogen.</p>
Belastingcapaciteit	<p>Dit kengetal geeft inzicht in de mate waarin bij het voordoen van een financiële tegenvaller dit in het volgende begrotingsjaar kan worden opgevangen dan wel of er ruimte is voor nieuw beleid. Daarbij wordt ervan uitgegaan dat de ruimte die de gemeente heeft om de belastingen te verhogen is gerelateerd aan de totale woonlasten. En die ruimte wordt dan bepaald door de vergelijking met de gemiddelde woonlasten in Nederland (in het vorige jaar).</p>

Risico's

In de tabel hieronder worden de risico's benoemd die volgens bovenstaande omschrijving in aanmerking komen om in het weerstandsvermogen te worden ondergebracht. Daarnaast wordt per risico de strategie van de gemeenten in beeld gebracht. Er wordt per risico aangegeven wat de mogelijke ontwikkelingen en scenario's zijn die zich kunnen voordoen, met daarbij de maatregelen die worden en zijn genomen om financiële consequenties te beheersen.

Vervolgens wordt van de financiële consequenties een inschatting gemaakt van de kans dat het zich zal voordoen uitgedrukt in een percentage. Op het bedrag wat met het risico gemoeid is (het financiële gevolg) wordt dit percentage losgelaten, waardoor de omvang van het benodigde weerstandsvermogen wordt bepaald.

Niet ieder risico is relevant en hoeft ten laste van de weerstandscapaciteit te worden gebracht. Wij definiëren een risico als volgt:

'Risico's zijn relatief grote bestaande of toekomstige verplichtingen met een buitengewoon karakter, waarbij de omvang en de kans niet is in te schatten (ook niet bij benadering) en die niet worden afgedekt door een voorziening, verzekering of andere beheersmaatregel.'

Risico's, waarvan de financiële tegenvaller lager dan € 50.000 wordt geschat, worden gezien als onderdeel van de reguliere bedrijfsvoering. Financiële risico's groter dan € 50.000 worden opgenomen in de Paragraaf Weerstandsvermogen.

Voor de Paragraaf Weerstandsvermogen sluiten we de risico's uit, die samenhangen met de reguliere exploitatie en die met een grote mate van zekerheid periodiek terugkeren. Wij kiezen ervoor waar mogelijk deze risico's te verzekeren of via een voorziening af te dekken.

Begrotingstechnische risico's mogen ook niet leiden tot een beroep op de weerstandscapaciteit, omdat ze beheersbaar zijn door een goede planning & control. Hierbij denken we bijvoorbeeld aan open-einde regelingen, aantallen bijstandsgerechtigden en bijstelling van rijksbudgetten. Als in het begrotingsjaar sprake is van materiële afwijkingen van de begroting, dan zal dit aan de hand van een begrotingswijziging of rapportage aan bod komen. Dat geldt ook voor de niet in geld uit te drukken risico's van bijvoorbeeld vertragingen in processen, het niet realiseren van beleidsdoelstellingen, risico's met betrekking tot arbo en veiligheid, faillissement van aannemers en het aantreffen van bodemvervuiling bij aankoop van grond.

Verzekering van risico's

Een deel van de operationele risico's kan worden afgedekt door het afsluiten van verzekeringen. De vraag of wel of niet een verzekering wordt afgesloten, is het resultaat van een afweging tussen de kans op schade en de kosten daarvan enerzijds en de verzekeringspremie anderzijds. Het bestaande beleid wordt periodiek beoordeeld en indien nodig bijgesteld. Wat betreft het eigen risico is gekozen voor het standaard eigen risico per gebeurtenis.

Specificatie risico's

Op grond van een inventarisatie zullen onderstaande risico's als deze zich voordoen, ten laste van het weerstandsvermogen van de gemeente moeten worden gebracht.

Onderwerp	Gesubsidieerde instellingen
Risico	De gemeente heeft te maken met een variatie aan gesubsidieerde instellingen, zoals: zwembaden, cultuurcentrum, bibliotheek, maatschappelijk werk, etc. Het risico bestaat dat claims van deze instellingen financieel nadeel voor de gemeente kan betekenen. Organisaties kunnen failliet gaan en de gemeente kan het product in de lucht willen houden, en dat brengt mogelijk (frictie)kosten met zich mee.
Strategie	De gemeente sluit overeenkomsten met instellingen die subsidies e.d. van de gemeente ontvangen, waarin productafspraken zijn opgenomen. Tijdens het lopende jaar is regelmatig overleg over de (financiële) voortgang. Het risico dat daardoor financieel gezien iets misgaat wordt daarmee geminimaliseerd.
Financieel gevolg	500.000
Kans van optreden	20%
Benodigd weerstandsvermogen	100.000
Incidenteel/structureel	
Status	Ongewijzigd

Onderwerp	Krimp
Risico	De dalende leerlingaantallen confronteren ons met name in het onderwijsveld al een aantal jaren met het sluiten van scholen en met concentratie in één vestiging. Dit brengt leegstand met zich mee en daarmee de noodzaak om gebouwen te verkopen. Uit de opbrengsten daarvan dienen minimaal de kosten van afstoten (o.a. afboeken resterende boekwaarden) te bekostigen. De kans dat vrij vlot verkocht kan worden loopt in een krimpende markt terug. We moeten echter wel afboeken en dat betekent simpelweg een dekkingsrisico, zoals verwoord hierachter.
Strategie	Ontwikkelen van een actief en breed accommodatiebeleid waarin met de dorpen en betrokken instellingen leegstand en het wegvloeien van menskracht en middelen zo veel mogelijk wordt voorkomen.
Financieel gevolg	2.500.000
Kans van optreden	15%
Benodigd weerstandsvermogen	375.000
Incidenteel/structureel	
Status	Ongewijzigd

Onderwerp	Gemeenschappelijke regelingen (excl. SW Fryslân)
Risico	De gemeente participeert in een aantal gemeenschappelijke regelingen. Deze regelingen worden beschreven in de paragraaf Verbonden Partijen. De grotere regelingen betreffen de Veiligheidsregio, Jobinder en de FUMO. De uitvoering van gezamenlijke beleidsterreinen binnen dergelijke regelingen brengt risico's met zich mee, waarvoor gezamenlijk voor dekking moet worden gezorgd.
Strategie	Om er voor te zorgen dat de gemeente zelf de regie blijft voeren wordt er strak toezicht gehouden. Het standpunt van de gemeente wordt zowel ambtelijk (in overlegorganen) als bestuurlijk (in AB-vergaderingen) uitgedragen.
Financieel gevolg	300.000
Kans van optreden	50%
Benodigd weerstandsvermogen	150.000
Incidenteel/structureel	
Status	Gewijzigd

Onderwerp	PAS en PFAS
Risico	<p><i>PAS</i> Minder stikstof, sterkere natuur en economische ontwikkeling zijn de doelen van het Programma Aanpak Stikstof (PAS). Al jaren is er in veel Natura 2000-gebieden een overschot aan stikstof (ammoniak en stikstofoxiden). Dit is schadelijk voor de natuur. Het belemmert ook vergunningverlening voor economische activiteiten. Dit kan ook voor onze gemeente gelden.</p> <p><i>PFAS</i> Projecten die stilliggen, bouwers die niet of nauwelijks vooruit kunnen plannen en miljoenen euro's omzetverlies. Het is sinds juli de realiteit voor veel bouwers en baggeraars. De boosdoener: PFAS (poly- en perfluoralkylstoffen), de verzamelnaam voor een reeks chemische stoffen die in grond- en drinkwater terecht kunnen komen.</p> <p>Aangescherpte regelgeving zorgt ervoor dat haast elke schep grond die verplaatst wordt, moet worden onderzocht op deze stoffen.</p> <p>Volgens deskundigen is de problematiek rondom de PFAS inmiddels groter dan de stikstofcrisis waar de bouw ook mee te kampen heeft. Die crisis maakt het bouwbedrijven, boeren en ontwikkelaars haast onmogelijk om te ontwikkelen nabij een beschermd natuurgebied. "De PFAS-problematiek treft niet alleen projecten die nog een vergunning moeten krijgen, maar ook projecten die al bezig zijn en bouwers die vooruit aan het plannen zijn."</p>
Strategie	Onze gemeente zoekt aansluiting bij een provincie breed onderzoek dat op korte termijn door de FUMO wordt uitgevoerd om de bodemkwaliteitskaart te actualiseren op de PFAS-achtergrondwaarden. Doel is om de bruikbaarheid van de bodemkwaliteitskaart te herstellen en de gevolgen van de PFAS te beheersen.
Financieel gevolg	Onbekend
Kans van optreden	Onbekend
Benodigd weerstandsvermogen	Onbekend
Incidenteel/structureel	
Status	Nieuw

Onderwerp	Sociaal Domein - Jeugdzorg en WMO
Risico	<p>Sinds 2015 zijn taken op het terrein van de Jeugdzorg en WMO overgeheveld naar de gemeenten. Er is hierbij sprake van leveringsplicht (Open einde-regeling). Deze taken en de door het rijk doorgevoerde efficiencykorting op het beschikbare budget brengen het risico met zich mee dat het ons niet (direct) lukt de uitvoering te doen met de beschikbare middelen.</p> <p>Inmiddels is de methode van het budgetneutraal begroten verlaten, omdat duidelijk is geworden dat de van het rijk afkomstige geldmiddelen bij lange niet voldoende zijn om de uitgaven te kunnen dekken. Toch blijft het risico aanzienlijk dat, ondanks genomen maatregelen (zie onder strategie) en de extra middelen die vanuit het Rijk zijn toegezegd, er nieuwe tekorten ontstaan, mede gezien de invoering van het abonnementstarief in de WMO dat zorgt voor een sterke stijging van het aantal cliënten.</p>
Strategie	<p>In 2019 is het nieuwe beleidskader sociaal domein gedeeld met de gemeenteraad, waarin uiteen wordt gezet welke maatregelen worden genomen om uitgaven en inkomsten beter in balans te brengen.</p> <p>Daarnaast op alle niveaus betrokken zijn bij de overleggen over inkoop jeugdzorg, contractmanagement en beleid van de provinciaal georganiseerde jeugdzorg door Sociaal Domein Fryslân (SDF).</p>
Financieel gevolg	1.500.000
Kans van optreden	60%
Benodigd weerstandsvermogen	900.000
Incidenteel/structureel	
Status	Gewijzigd

Onderwerp	Gegarandeerde geldleningen
Risico	<p>Gemeenten in Nederland hebben de hoogste rating voor kredietwaardigheid. Zij kunnen daardoor goedkoper geld lenen bij de banken dan private ondernemingen. Omdat woningbouwcorporaties een bijdrage leveren aan de publieke taak hebben wij in het verleden een aantal leningen aangetrokken en deze direct doorgeleend aan de woningbouwcorporatie. Daarmee konden zij meeprofiteren deze gunstige leencondities.</p> <p>Later hebben we een andere constructie gehanteerd, waarbij we niet leningen doorlenen, maar waarbij we direct garant staan. Gevolg is wel dat wij hierdoor het risico lopen dat als de derde partij failliet gaat, de gemeente de betalingsverplichting op zich moet nemen.</p> <p>De risico's zijn klein, aangezien garanties alleen verstrekt worden wanneer zij niet bij derden kunnen worden ondergebracht en bij garantieverlening aan verenigingen c.a. aangetoond is dat zij de betalingsverplichtingen kunnen nakomen. Wanneer het risico zich voordoet, kunnen de gevolgen echter aanzienlijk zijn.</p> <p>Wanneer dit risico zich voordoet, kunnen we met de gereserveerde gelden de gevolgen in het eerste jaar afdekken. De structurele gevolgen zullen vervolgens via de eerstvolgende kadernota of door een begrotingswijziging worden meegenomen.</p>
Strategie	<p>De leningen die door de gemeente in het verleden zijn verstrekt worden volgens schema afgelost. Het risico op deze post neemt daardoor jaarlijks af. Via toetsing van het jaarverslag beoordelen we of de risico's stabiel blijven. Ook het risico op in het verleden verstrekte garanties neemt elk jaar af, omdat ook op deze leningen de geldgever volgens schema aflost. Bij garanties in het kader van de woningbouw heeft de gemeente zekerheidsrechten, waardoor dit risico zeer klein is. Via het jaarverslag heeft de gemeente inzicht in de financiële positie van de geldnemer. Bij garanties t.b.v. verenigingen vindt overleg plaats als de bank een achterstandsmelding doet. In die gevallen passen we maatwerk toe om escalatie te voorkomen. Op basis van het verleden is het risico op deze post relatief gering.</p>
Financieel gevolg	20.000.000
Kans van optreden	1%
Benodigd weerstandsvermogen	200.000
Incidenteel/structureel	
Status	Gewijzigd.

Onderwerp	Realisatie zwembad Buitenpost
Risico	Bij het realiseren van (grote) ingewikkelde bouwprojecten is er voor inkoop en aanbesteding altijd een relatie tussen het financieel risico en het belang van de organisatie enerzijds en het toeleveringsrisico en de "macht" van de leverancier anderzijds. Bij een zwembad praten we over een strategisch product waarbij de kostprijs van het eindproduct vaak afkomstig is van een zeer beperkt aantal leveranciers. Het financiële risico heeft vooral betrekking op mogelijke prijsstijgingen in de bouw.
Strategie	Een goede match met de leverancier is van belang, we streven naar een lange termijn-relatie. De strategie is samenwerking: we creëren planmatige samenwerking en wederzijdse betrokkenheid. Beleid is partnership. Inkoopactiviteiten zijn gericht op zorgvuldige leveranciersselectie en uitwisseling van kennis en deskundigheid op verschillende niveaus. De gemeente sluit overeenkomsten met contractpartners op basis van een bouwteam-selectie waarbij specifieke kennis op het terrein van bouwen, installaties, architectuur, zwembadtechniek en aannemer terreinwerk in zijn opgenomen. Zo houden we maximale grip op zowel het proces als de financiën. Risico's als prijsstijgingen in de bouw zijn moeilijker te ondervangen, gezien we niet tot nauwelijks invloed hebben op economische ontwikkelingen.
Financieel gevolg	6.000.000
Kans van optreden	10%
Benodigd weerstandsvermogen	600.000
Incidenteel/structureel	
Status	Gewijzigd

Onderwerp	Kosten personeel
Risico	De gemeente wordt regelmatig geconfronteerd met onverwachte kosten inzake personeel. Voorbeelden hiervan zijn kosten voor ziektevervangings en niet begrote en niet gecompenseerde CAO verhogingen.
Strategie	Aan de hand van periodieke rapportages en analyses worden tijdig overschrijdingen gesignaleerd en gerapporteerd, zodat er eventueel nog ingegrepen kan worden. Toch blijft er een relatief groot risico over dat niet beïnvloedbaar is.
Financieel gevolg	1.000.000
Kans van optreden	50%
Benodigd weerstandsvermogen	500.000
Incidenteel/structureel	
Status	Nieuw

Onderwerp	Overige onvoorziene risico's
Risico	Een risicoanalyse blijft een verwachting van wat we denken dat zou kunnen gaan gebeuren op basis van de huidige beschikbare informatie. De kans is dan ook reëel dat zich in een jaar bepaalde gebeurtenissen voordoen, die vooraf niet waren in te schatten.
Strategie	We stellen voor om dergelijke risico's ten laste te brengen van het weerstandsvermogen. Het betreft dan risico's die beperkt door ons beïnvloedbaar zijn en waarvan het financiële gevolg groter is dan € 50.000.
Financieel gevolg	2.000.000
Kans van optreden	50%
Benodigd weerstandsvermogen	1.000.000
Incidenteel/structureel	
Status	Ongewijzigd

Onderhoud kapitaalgoederen

Inleiding

Met de kosten van onderhoud van kapitaalgoederen is vaak een substantieel deel van de begroting gemoeid. Deze onderhoudskosten zijn terug te vinden in meerdere programma's. Om een volledig beeld van alle onderhoudskosten aan kapitaalgoederen te verkrijgen is in de paragraaf onderhoud kapitaalgoederen een dwarsdoorsnede van de gehele begroting gemaakt. Hiermee ontstaat een helder en compleet beeld, wat van belang is voor een goed inzicht in de financiële positie. De kapitaalgoederen zijn opgesplitst in wegen (waaronder ook bruggen), riolering, water, groen en gebouwen.

De gemeente wil op duurzame wijze de aanwezige infrastructurele voorzieningen in stand houden. Het gaat hierbij zowel om bovengrondse voorzieningen als om ondergrondse. Het onderhoud moet ertoe leiden dat de gebouwen en infrastructurele voorzieningen voldoen aan de functionaliteitseisen die hieraan gesteld zijn en worden. Sleutelwoorden zijn: veilig, schoon en heel, tegen zo laag mogelijke kosten.

De gemeente is verantwoordelijk voor het onderhoud van de openbare ruimte. Dit betekent ook dat zij, wanneer hierin iets gebeurt, moet kunnen aantonen dat zij alles heeft gedaan wat in haar vermogen lag om gevaarlijke situaties te voorkomen. Dit geldt voor alle aspecten van de openbare ruimte en speelt vooral wanneer het vermoeden bestaat dat de gemeente in haar onderhoudstaak is tekort geschoten.

Beleidskader

Voor onze planning- en controlcyclus gelden voor de kapitaalgoederen twee belangrijke aandachtspunten:

- zijn van alle kapitaalgoederen goede en actuele beheerplannen aanwezig;
- zijn plannen en beschikbare gelden met elkaar in evenwicht.

Daarom stellen wij beheerplannen op. De beheerplannen geven inzicht in de werkzaamheden en kosten die nodig zijn om de goederen in goede staat te houden. Soms geven ze ook inzicht in de diverse kwaliteitsniveaus die mogelijk zijn.

Daarnaast moet er in de begroting ruimte zijn voor uitvoering van de plannen. De raad heeft voor de verschillende kapitaalgoederen kaderstellende uitspraken gedaan, die gelden als kader voor de verschillende beheerplannen. Om de kapitaalgoederen op langere termijn in stand te houden, zijn er voldoende (structurele) middelen in de begroting opgenomen.

De provincie Fryslân ziet hier als financieel toezichthouder op toe en vanuit de BBV zijn er richtlijnen opgesteld. Met deze paragraaf geven wij op hoofdlijnen inzicht in de omvang en de staat van het onderhoud van de kapitaalgoederen in Achtkarspelen.

Op basis van aanwijzingen van de accountant is er extra aandacht voor de actualiteit van de onderhoudsplannen. Formeel moet er voor de onderbouwing van elke voorziening een onderhoudsplan zijn dat is vastgesteld door de raad. Daarnaast mag zo'n onderhoudsplan niet ouder zijn dan vijf jaar. Een aantal onderhoudsplannen is inmiddels ouder dan vijf jaar. Veelal is het benodigde onderhoud wel degelijk gebaseerd op onderhouds- en uitvoeringsplannen en is er inzicht in de benodigde financiële middelen voor onderhoud. De komende tijd zullen de te oude onderhoudsplannen conform de voorschriften worden opgesteld en vastgesteld door de raad.

In de onderstaande tabel zijn deze samengevat opgenomen.

stavaza	Aanbeveling zal niet worden uitgevoerd 	Aanbeveling wordt ná dit jaar uitgevoerd 	
	Aanbeveling wordt dit jaar uitgevoerd 	Aanbeveling is uitgevoerd 	
prioriteit	Hoog 	Middel 	Laag
risico	Hoog 	Middel 	Laag

Actualisering beheerplannen			
Onderwerp	Stavaza	Prioriteit	Risico
Nog binnen de planning			
Actualisering beheerplan Onderhoud wegen			
Actualisering beheerplan Onderhoud riolering			
Actualisering beheerplan Onderhoud reiniging			
Actualisering beheerplan Onderhoud sporthallen			
Actualisering beheerplan Onderhoud gymlokalen			
Actualisering beheerplan Onderhoud waterbouwkundige werken			
Actualisering beheerplan Onderhoud water (\$ kap.goederen)			
Actualisering beheerplan Onderhoud groen (\$ kap.goederen)			
Actualisering beheerplan Onderhoud speelruimte			
Actualisering beheerplan Onderhoud gebouwen			

Toelichting kapitaalgoederen

Hieronder volgt een toelichting op de verschillende kapitaalgoederen.

Wegen

Het beleidskader voor het kapitaalgoed wegen is de laatste jaren een belangrijk bespreekpunt geweest. De gemeenteraad heeft ervoor gekozen (25 november 2010) dat alle wegen binnen de gemeente het kwaliteitsniveau 'basis' dienen te hebben. De raad heeft niet gekozen voor een gedifferentieerd kwaliteitsniveau. Daarnaast heeft de raad gekozen om het aanwezige achterstallig wegenonderhoud gefaseerd in te lopen. In eerste instantie in 10 jaar gerekend vanaf 2010, wat met ingang van 2013 aangepast is naar een temporisering in 15 jaar. De hiervoor benodigde financiële middelen zijn door het genoemde raadsbesluit beschikbaar gesteld en opgenomen in de meerjarenbegroting. Hierbij is sprake van een jaarlijks structureel bedrag om het basisniveau te behouden en een jaarlijks bedrag voor het wegwerken van de aanwezige achterstand in wegenonderhoud.

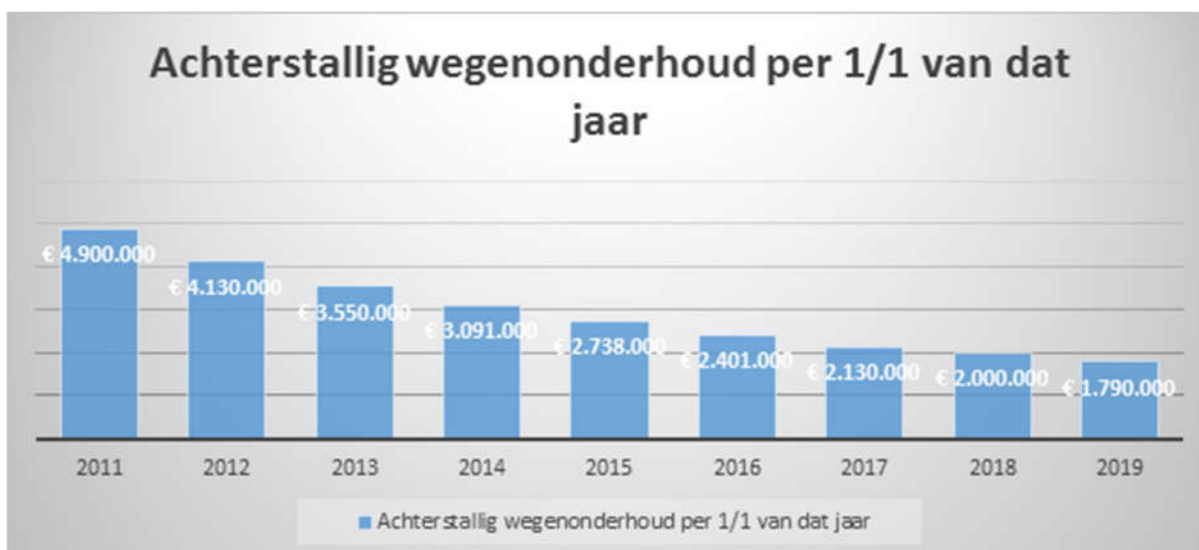
De kwaliteit van de wegen wordt elk jaar beoordeeld en geïnspecteerd. Hierbij worden eventuele schadebeelden beschreven. Deze inspectiecijfers worden in het beheerpakket ingevoerd en leiden al dan niet tot een te plegen onderhoudsmaatregel in een bepaald planjaar. De combinatie van een eenheidsprijs per m² voor de onderhoudsmaatregel met de oppervlakte van het betreffende wegvak leidt tot een benodigd budget. Wat betreft het onderhoudsniveau voor de korte en middellange termijn, gaan wij uit van een continuering van het basisniveau zoals dat door de raad in het najaar van 2010 is vastgesteld. In feite is dit de minimumvariant voor de instandhouding van het bestaande wegenareaal en ook niet meer dan dat.

In de notitie "Review en vooruitblik 2016–2020 (kapitaalgoed wegen)" hebben we een meerjarenplanning opgenomen voor zowel het groot wegenonderhoud als de rioolvervangingen en is deze vertaald op een geografische ondergrond.

Inlopen achterstand groot wegenonderhoud

Het achterstallig wegenonderhoud bedraagt eind 2018 € 1.790.000. Dat komt neer op een verlaging van 63,4% ten opzichte van peildatum (1-1-2011). Dit is meer dan de ten doel gestelde 53,2% en hiermee lopen we voor op de doelstelling. Deze 'voorsprong' is al grotendeels gerealiseerd in de jaren 2011 en 2012. Verder is sprake van een na-ijleffect van onderhoudswerken die zijn 'bekostigd' uit budgetten van eerdere boekjaren.

De verlaging van het achterstallig wegenonderhoud van eind 2017 naar eind 2018 bedraagt 4,3%. De verwachting is dat, nu er minder geld beschikbaar is gesteld, het inlopen van het achterstallige wegenonderhoud minder snel zal gaan. Echter hebben we al een behoorlijke inhaalslag gerealiseerd waardoor de termijn van 15 jaar niet in gevaar lijkt te komen.

Door elk jaar goed de kwaliteit en het achterstallig wegenonderhoud te blijven monitoren houden we grip op het wegenonderhoud. Zo weten we of we de doelstellingen om het achterstallig wegenonderhoud in 15 jaar in te lopen gaan halen en/of alle wegen dan minimaal op basisniveau zijn.

Openbare verlichting

De investeringen voor het op peil houden van de openbare verlichting zijn verwerkt in een geactualiseerde meerjarige investeringsplanning. De financiële effecten van deze planning zijn verwerkt in de meerjarenramingen. Per saldo zal er in de komende drie jaar geen uitzetting van de begroting plaatsvinden.

Meerjarenperspectief

Ten opzichte van voorgaande jaren zullen er jaarlijkse nieuwe investeringen worden opgevoerd. Het gevolg hiervan is dat de kapitaallasten langzaam zullen oplopen. Daar staan twee voordelige ontwikkelingen tegenover: een klein deel van het structurele exploitatiebudget kan worden verlaagd en in 2025 zal de afschrijving van een 'oude' investering met betrekking tot de ontvlechting (2005) van openbare verlichting aflopen. Dit geeft ruimte om de uitzetting door kapitaallasten deels op te vangen.

Met ingang van 2030 wordt het begin van een structurele uitzetting van de begroting verwacht. Deze uitzetting zal naar verwachting stijgen tot € 100.000. Deze hoogte zal omstreeks 2043 bereikt worden en vanaf dat moment zullen de kosten zich rond dit niveau stabiliseren.

Waterbouwkundige werken

De gemeente heeft geen beheerplan voor waterbouwkundige werken, omdat in de gemeente weinig waterbouwkundige werken zijn en het benodigde onderhoud hiervoor relatief laag is.

De benodigde inspanning om een goed beeld te krijgen van de onderhoudstoestand staat in onze beleving niet in verhouding tot de te maken kosten voor onderhoud. Het is veel efficiënter om een bepaald percentage van de investeringswaarde van de waterbouwkundige werken per jaar te reserveren voor onderhoud.

Eventuele gebreken en noodzakelijk onderhoud wordt door de medewerkers van de afdeling Beheer gesignaleerd. Verder is het niet altijd mogelijk om de onderhoudstoestand goed te bepalen; denk hierbij aan duikers die grotendeels of volledig onder water liggen. Voor individuele gevallen, bij grootschalig onderhoud of vervanging, wordt per geval in de kadernota geld gereserveerd.

Het Wetterskip Fryslân heeft, op basis van een vastgesteld uniform provinciaal beleid, het beheer en onderhoud van een aantal duikers en bruggen overgedragen aan de aanliggende eigenaren, en heeft in dat verband een nieuwe legger kunstwerken vastgesteld. Als gemeente Achtkarspelen hebben wij, tezamen met Tytsjerksteradiel, hiertegen een zienswijze en bezwaar ingediend aangezien er geen financiële compensatie tegenover staat. Dit heeft uiteindelijk geresulteerd in de afspraak dat de betreffende duikers (88 voor gemeente Achtkarspelen) pas per 1-1-2025 over gaan naar de gemeente Achtkarspelen zodat de gemeente tijd genoeg heeft om hier middelen voor vrij te maken in de meerjarenbegroting. Tot die tijd blijven deze duikers in beheer en onderhoud bij het Wetterskip.

Riolering

Gemeenten moeten op grond van de Wet milieubeheer beschikken over een actueel gemeentelijk rioleringsplan (GRP). De gemeenteraad stelt daartoe telkens voor een daarbij te bepalen periode een dergelijk plan vast. Op 8 december 2016 heeft de gemeenteraad het Gemeentelijk Riolerings Plan (GRP) 2016-2021 vastgesteld. In het plan hebben we aangegeven hoe we invulling geven aan de van oudsher geldende zorgplicht voor de inzameling en het transport van afvalwater. Daarbij hebben we ook een tijdstip aangeduid waarop/waarbinnen onderhoud/vervanging van voorzieningen plaatsvindt. De bijbehorende beheercyclus vullen we in middels een kostendekkingsplan en het beschikbaar stellen van deze gelden via de begrotingen. Een speerpunt in het GRP is het voorkomen van wateroverlast en het inspelen op toekomstige klimaatontwikkelingen. Hiervoor hebben we een regenwaterstructuurplan opgesteld. De gemeenteraad heeft bij de vaststelling van het GRP 2016-2021 gekozen om de variant wenselijk door te zetten.

Voor de onderbouwing van de maatregelen die we noemen in het GRP maken we gebruik van een rioolbeheersysteem. Hierin houden we areaalgegevens van de riolering bij. Daarnaast geeft het beheersysteem inzicht in de kwaliteit van de riolering en de daarbij behorende onderhoudsbehoefte op korte en lange termijn.

Water

Het gemeentelijk waterplan is in 2009 vastgesteld en geeft inzicht in verantwoordelijkheden en bevordert de regionale samenwerking en integrale benadering van de waterketen. We hebben een watervisie opgenomen die richtinggevend is voor de beleidsontwikkeling van de komende jaren tot 2030 voor de thema's veiligheid, voldoende water, schoon water, afvalwater en zuivering, beheer en onderhoud, gebruik en beleving en samenwerking en organisatie. Het waterplan is daarna niet meer geactualiseerd. De knelpunten hebben we opgelost door uitvoering van maatregelen of verwerkt in watergebiedsplannen van het Wetterskip.

VNG, UvW, IPO, VeWin en het Rijk hebben met de ondertekening van het Nationaal Bestuursakkoord Water de ambitie uitgesproken om in gezamenlijkheid de kosten in de waterketen voor de inwoners van Nederland te beperken. Ook de Friese gemeenten,

Wetterskip Fryslân, Vitens en provincie Fryslân hebben deze gezamenlijke ambitie onderschreven. Hiervoor hebben de portefeuillehouders Water in 2010 een handtekening onder het Fries Bestuursakkoord Waterketen (FBWK) gezet. Wetterskip Fryslân, de Friese gemeenten, Vitens en provincie Fryslân hebben besloten een vervolg te geven aan het Fries Bestuursakkoord Water Keten 2010-2015.

Op 17 november 2016 is het Fries Bestuursakkoord Waterketen 2016-2020 ondertekend door alle deelnemende partijen. Hieronder zijn de hoofdlijnen van het akkoord opgenomen.

Het beheer van stedelijk water is overgedragen aan Wetterskip Fryslân. Provinciaal is afgestemd onder welke condities. Voor sommige onderdelen blijft de gemeente het onderhoud en beheer uitvoeren en krijgt daarvoor dan een financiële vergoeding van het Wetterskip.

Groen

Voor het groenonderhoud werken we met een groenbeheerplan (GBI). Hierdoor heeft de gemeente, zowel in de plan- als beheerfase, inzicht in de kosten van het beheer en onderhoud van het openbare groen. Op basis van deze informatie stellen we de jaarlijkse onderhoudsbudgetten vast.

Speelruimte

De gemeente heeft een door de raad vastgestelde planning voor aanleg, onderhoud en vervanging van buitenspeelruimte voor kinderen. Om aan de wettelijke onderhoudstaak te kunnen voldoen, beoordelen inspecteurs de speelplaatsen ter plaatse aan de hand van de eisen die in het Attractiebesluit zijn gesteld en redigeren logboeken en inspectiegegevens.

Gebouwen

Er is een actuele onderhoudsplanning voor gemeentelijke (openbare) gebouwen. Hierdoor hebben we een goed beeld van de staat van onderhoud van deze gebouwen. Voor een gedeelte van de gemeentelijke gebouwen gebeurt dit via een door de raad vastgesteld IHP voor bijvoorbeeld binnensportaccommodaties en welzijnsaccommodaties. Voor de overige gemeentelijke gebouwen, waar de gemeente verantwoordelijk voor is, zijn inventarisaties en inspecties uitgevoerd. Op basis van de ingevoerde inspectiegegevens zijn meerjaren onderhoudsplanningen opgesteld (MOP's). Deze overzichten bieden een inzicht in de te verwachten onderhoudswerkzaamheden met bijbehorende benodigde budgetten voor de komende jaren.

Voor alle gebouwen, met uitzondering van de welzijnsaccommodaties (zijn in 2018 geactualiseerd), zullen de meerjaren onderhoudsplanningen in 2020 geactualiseerd worden.

Totale onderhoudskosten per soort kapitaalgoed

Hieronder staan 3 tabellen. In de eerste tabel staat per soort kapitaalgoed de onderhoudskosten. De tweede tabel toont de kapitaalslasten per kapitaalgoed. De derde en laatste tabel toont het totaal van onderhouds- en kapitaalslasten.

Steeds worden de bedragen voor het begrotingsjaar 2020 vermeld met daarnaast als vergelijk de saldi van twee voorgaande jaren.

Onderhoudslasten kapitaalgoederen	Jaarrekening 2018	Begroting 2019	Begroting 2020
Wegen	4.155	3.904	4.067
Riolering	893	706	760
Water	15	168	19
Groen	1.541	1.446	1.604
Speelruimte	55	0	0
Gebouwen	570	402	425
TOTAAL	7.229	6.626	6.875

Kapitaalslasten kapitaalgoederen	Jaarrekening 2018	Begroting 2019	Begroting 2020
Wegen	721	943	1.051
Riolering	602	740	814
Water	0	19	19
Groen	21	22	22
Speelruimte	0	0	23
Gebouwen	407	360	360
TOTAAL	1.751	2.084	2.289

Totaal onderhoud- en kapitaalslasten kapitaalgoederen	Jaarrekening 2018	Begroting 2019	Begroting 2020
Wegen	4.876	4.847	5.118
Riolering	1.495	1.446	1.574
Water	15	187	38
Groen	1.562	1.468	1.626
Speelruimte	55	0	23
Gebouwen	977	762	785
TOTAAL	8.980	8.710	9.164

Financiering

Inleiding

Bij financiering gaat het om het beheren van het geld binnen de gemeente. Dit houdt in dat steeds tijdig de financiële middelen aanwezig zijn om bijvoorbeeld de rekeningen of uitkeringen te kunnen betalen. Bij tekorten moet de gemeente bijlenen, overschotten worden tijdelijk bij de staat belegd. De spelregels die hiervoor gelden zijn vastgelegd in met name de Wet financiering decentrale overheden (wet Fido). In deze paragraaf zijn de belangrijkste aspecten die samenhangen met financiering nader toegelicht.

Financieringsbeleid

De gemeente heeft het gemeentelijk financieringsbeleid vastgelegd in het treasurystatuut. In dit statuut, dat verplicht is op grond van de wet Fido, zijn onder andere de verantwoordelijkheden ten aanzien van de treasuryfunctie, de uitvoering hiervan en het risicobeheer opgenomen. De regels in dit statuut bepalen daarmee de manier waarop de financieringsfunctie vorm krijgt.

Renterisico

De wet Fido bevat twee instrumenten voor de beheersing van renterisico's. Grote schommelingen in de stand van de rente voor financieringen kunnen namelijk een negatieve invloed hebben op de totale rente die de gemeente betaalt voor opgenomen krediet. De instrumenten kasgeldlimiet en renterisiconorm beperken dit risico.

Kasgeldlimiet

Om tijdelijke tekorten op de lopende rekening aan te vullen kan de gemeente kortlopende geldleningen aantrekken. Dit mag tot aan een bepaald maximumbedrag, de kasgeldlimiet. Deze limiet beperkt dus het renterisico op financieringen voor de korte termijn.

De hoogte van de kasgeldlimiet bedraagt 8,5% van de totale begrote lasten per 1 januari. Dit percentage is vastgelegd in de Uitvoeringsregeling financiering decentrale overheden. De wettelijke voorschriften bieden de mogelijkheid om de kasgeldlimiet drie achtereenvolgende kwartalen te overschrijden.

Onze totale begrote lasten per 1 januari 2020 bedragen 82.757.764. Dit betekent een € toegestane kasgeldlimiet van 7.034.410 .
€

Renterisiconorm

De renterisiconorm beperkt het renterisico op financieringen voor de lange termijn. Dit zijn leningen waarvan de rente langer dan één jaar vaststaat. De norm bepaalt dat het totaal van de aflossingen en het bedrag waarop een renteherziening van toepassing is in ieder jaar niet meer mag zijn dan 20% van de begrote lasten per 1 januari van het betreffende jaar. In de onderstaande tabel is voor 2020 en de jaren daarna het renterisico op de vaste schuld getoetst aan de renterisiconorm.

Renterisiconorm (x € 1.000)	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
	2019	2020	2021	2022	2023
1 begrotingstotaal per 1 januari	77.535	82.758	81.130	80.120	78.818
2 vastgesteld percentage (wet FIDO)	20%	20%	20%	20%	20%
3 renterisiconorm (1 / 2 x 100)	15.507	16.552	16.226	16.024	15.764
4 aflossingen	2.183	3.485	3.486	3.488	3.395
5 ruimte onder renterisiconorm (3 - 4)	13.324	13.067	12.740	12.536	12.369

Uit de tabel blijkt dat de gemeente de komende jaren ruim aan de norm voldoet. Voortzetting van het huidige beleid bij het aantrekken van langlopende leningen (aflossingsverplichtingen gespreid in de tijd) zorgt ervoor dat ook in de toekomst aan deze norm wordt voldaan.

Ontwikkeling rente en financieringsbehoefte

De tarieven voor kortlopende geldleningen bevinden zich al jaren lang op een zeer laag niveau. De daling is gestart in 2001 en heeft zich na een korte stijging vanaf 2009 in 2011 weer voortgezet. Momenteel kennen we voor korte financieringen zelfs een negatieve rente. Als er liquiditeitstekorten zijn, dan zullen deze aangevuld worden met kortlopende geldleningen.

Ook de tarieven voor vaste geldleningen met een looptijd van 10 jaar en een lineaire aflossing liggen al lange tijd op een laag niveau. Dat maakt het mogelijk om dit soort geldleningen aan te trekken tegen een tarief van momenteel rond 0,5%.

Het college streeft naar een evenwichtige uitgaven- en inkomstenstroom om de toename van schulden zoveel mogelijk te beperken. Als er financieringstekorten ontstaan door investeringen, aflossingen of de exploitatie zullen deze tekorten zoveel mogelijk met kortlopende leningen worden aangezuiverd vanwege de al genoemde lage tarieven voor deze financieringsvormen. Als dit ertoe leidt dat de kasgeldlimiet langer dan twee kwartalen achtereen wordt overschreden of in geval van ontwikkelingen op het gebied van de tarieven voor langlopende geldleningen zullen we deze kortlopende schulden omzetten naar een vaste schuld.

Renteschema

Vanaf begrotingsjaar 2017 adviseert de commissie BBV een renteschema in de paragraaf financiering op te nemen en worden gemeenten verplicht te werken met een omslagrente voor het toerekenen van de rente aan de taakvelden.

Voor begrotingsjaar 2020 hanteren wij een omslagrente van 0,50%.

Renteschema begrotingsjaar 2020 (bedragen x € 1.000)	Bedrag
Externe rentelasten lange financiering	435
Externe rentelasten korte financiering	-
Externe rentebaten (WoonFriesland)	142
Externe rentebaten (MOA)	4
Externe rentebaten korte financiering	25
Saldo externe rentelasten	264
Rente toe te rekenen aan de bouwgrondexploitatie	7
Rente toe te rekenen wegens projectfinanciering	142
Rentebaten van doorverstrekte leningen projectfinanciering	142
Saldo door te berekenen externe rente	257
Rente eigen vermogen	-
Rente over voorzieningen (gewaardeerd tegen contante waarde)	-
Aan taakvelden (incl. taakveld overhead) toe te rekenen rente	257
Boekwaarde vaste activa per 01-01-2020	83.124
Boekwaarde leningen woningbouw per 01-01-2020	4.876
Boekwaarde voor berekening omslagpercentage per 01-01-2020	78.248
Omslagpercentage	0,330%
Omslagpercentage afgerond	0,500%
Werkelijk aan taakvelden (incl. taakveld overhead) toegerekende rente	368
Renteresultaat op taakveld treasury	111

Het renteresultaat is een administratief resultaat en betreft het verschil tussen het saldo van de externe rentelasten en de aan de programma's toegerekende rentelasten. Dit renteresultaat heeft geen invloed op het begroting- en/of rekeningsaldo.

Wet HOF

Door kortdurende pieken in de tegoeden van de gemeente bij de Bank Nederlandse Gemeenten tijdelijk af te romen naar de schatkist is het gemiddeld tegoed ruim binnen de drempel gebleven.

Nederland moet zijn begrotingstekort terugdringen. Daar zijn de Rijksoverheid en de decentrale overheden samen verantwoordelijk voor. In het Financieel Akkoord van januari 2013 is afgesproken hoeveel tekort de decentrale overheden mogen hebben.

In Europa zijn regels afgesproken over de overheidsfinanciën. Deze begrotingsregels bepalen de normen voor het begrotingstekort (EMU-saldo) en de overheidsschuld (EMU-schuld). De regels gelden ook voor de decentrale overheden.

Deze regels zijn verankerd in Nederland met de Wet Houdbare Overheidsfinanciën (Wet HOF). De wet is op 1 januari 2014 in werking getreden in Nederland.

Schatkistbankieren

Vanaf december 2013 zijn gemeenten verplicht hun eventuele overtollige tegoeden aan te houden in de Nederlandse schatkist. Dit zogenaamde "schatkistbankieren" heeft een verlagend effect op de Nederlandse EMU-schuld. Om efficiencyredenen is het daarbij toegestaan een relatief gering bedrag aan overtollige middelen buiten de schatkist te houden. Dit bedrag, het zogenaamde drempelbedrag, bedraagt voor onze gemeente in 2020 € 620.683. Het gemiddelde tegoed van de gemeente over een kwartaal mag niet hoger zijn dan deze drempel.

Bedrijfsvoering

Onze bedrijfsvoering is gericht op de interne dienstverlening, die nodig is voor de uitvoering van de programma's. Voor een nadere toelichting verwijzen wij u naar hoofdstuk Overhead.

Verbonden partijen

Bij de realisatie van beleidsvoornemens is het vaak noodzakelijk bepaalde relaties met derden aan te gaan. In een aantal gevallen zijn dergelijke relaties uitgegroeid tot een zodanige vorm dat de gemeente zeggenschap en financiële belangen in die derde partij heeft gekregen. In dat geval is er sprake van een zogenaamde verbonden partij.

Verbindingen met derde partijen zijn een manier om een bepaalde publieke taak uit te voeren. Het doel van deze paragraaf is om de gemeenteraad en burgers inzicht te geven in beleidsmatige en financiële betrokkenheid van de gemeente Achtkarspelen inzake door derden uit te voeren processen waarvoor de gemeente verantwoordelijk is.

Een verbonden partij is een privaatrechtelijke of publiekrechtelijke organisatie waarin de gemeente een bestuurlijk en een financieel belang heeft. Van een bestuurlijk belang is sprake als de gemeente zeggenschap kan uitoefenen via een bestuurszetel, dan wel via stemrecht. Van een financieel belang is sprake wanneer aan de verbonden partij een bedrag ter beschikking is gesteld, dat niet verhaalbaar is als de verbonden partij failliet gaat. Ook is sprake van een financieel belang wanneer een zekerheid is gegeven, waarvoor aansprakelijkheid bestaat indien de verbonden partij haar verplichtingen niet nakomt.

In deze paragraaf worden ook instellingen meegenomen die van onze gemeente een subsidie ontvangen, en waar een bestuurder of ambtenaar namens de gemeente zitting heeft in het bestuur van die instelling.

In deze begroting wordt waar mogelijk een beeld gegeven van de door de betrokken instellingen in hun begrotingen geschetste financiële situaties, en de eventuele gevolgen daarvan voor onze gemeente. Mocht het feit zich voordoen dat een gemeenschappelijke regeling:

- een negatief eigen vermogen heeft, of;
- niet heeft voldaan aan een vooraf afgesproken minimum eigen vermogen (bijstort verplichting);

dan wordt een voorstel gedaan – bij toelichting – over de door de gemeente Achtkarspelen te treffen voorziening voor haar bijdrage hierin.

Gemeenschappelijke regeling

Naam	Sociale Werkvoorziening Fryslân		
<i>alle bedragen x € 1.000</i>	<i>(zie ook programma 6. Sociaal domein)</i>		
vestigingsplaats	Drachten		
openbaar belang	<p>De wettelijke taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden met betrekking tot de Wet Sociale Werkvoorziening zijn door de deelnemende gemeenten ondergebracht in een gemeenschappelijke regeling (SW Fryslân). Deze gemeenschappelijke regeling heeft geen eigen uitvoeringsorganisatie, maar heeft de taken uitbesteed aan de NV Caparis. De deelnemende gemeenten zijn rechtstreeks aandeelhouder van de NV. Onze gemeente heeft hierin een belang van 8,8%. In het kader van de nieuwe afspraken met de andere gemeenten en Caparis NV heeft de gemeente Achtkarspelen besloten niet langer eigenaar te willen blijven. De aandelen zullen daarom van de hand worden gedaan, zodat vanaf 1-1-2020 onze gemeente niet langer eigenaar en aandeelhouder van Caparis NV is.</p>		
visie op de verbonden partij	<p>Het herstructureringsvraagstuk rondom het SW bedrijf Caparis speelt al een tijd. De reden voor het hele proces met Caparis is gelegen in de Participatiewet, die we als gemeente zelf willen uitvoeren, dat vraagt maatwerk en flexibiliteit.</p> <p>De betrokken gemeenten willen toewerken naar een passende vorm voor het nieuwe bedrijf dat aansluit bij de wensen van de verschillende gemeenten. Hierbij staat voorop dat de inwoners met een Wsw indicatie hier zo weinig mogelijk van merken en een passende werkplek behouden. De deelnemende gemeenten en Caparis NV zijn gekomen tot een afspraak over nieuwe eigenaarsverhoudingen en een aanpassing van de GR. Voor de gemeente 8K geldt dat zij via de MOA al voor een deel van de WSW-populatie de uitvoering van de WSW verzorgen.</p>		
beleidsvoornemens	-		
financieel belang gemeente	2018	2019	2020
toelichting	Gegevens uit concept begroting 2020.		
bestuurlijk belang	1 lid in het Algemeen Bestuur		
risicoprofiel	 [Middel]		
Kerncijfers verbonden partij	2018	2019	2020
Eigen vermogen			
begin	€ 625	€ 600	€ 585
einde	€ 600	€ 585	€ 545
Vreemd vermogen			
begin	€ 6.394	€ 5.661	€ 5.196
einde	€ 5.661	€ 5.196	€ 4.369

Verwacht financieel resultaat

begroot	€ 0	€ 0
werkelijk	€ 0	

Bron *Begrotingen en jaarrekeningen*

Toelichting

Gegevens uit jaarrekening 2018. Indirect financieel belang via de NV, tekorten worden door gemeenten aangevuld.	Gegevens uit concept begroting 2020. Indirect financieel belang via de NV, tekorten worden door gemeenten aangevuld.	Gegevens uit concept begroting 2020.
---	--	--

Naam **Veiligheidsregio Fryslân**

alle bedragen x € 1.000

(zie ook programma 1. Veiligheid)

vestigingsplaats

Leeuwarden

openbaar belang

Behartigen preventieve taken op het gebied van de volksgezondheid en infectieziektenbestrijding;
 · Zo doelmatig mogelijk georganiseerde en gecoördineerde brandbestrijding, alsmede hulpverlening bij ongevallen en rampen bewerkstelligen.

visie op de verbonden partij

Met ingang van 1 januari 2007 zijn de gemeenschappelijke regelingen GGD Fryslân en Brandweer Fryslân opgeheven en zijn beide organisaties ondergebracht in de nieuwe gemeenschappelijke regeling Hulpverleningsdienst Fryslân.
 Het betreft de wettelijke taken op gebied van gezondheid en brandweer die zijn ondergebracht in een gemeenschappelijke regeling.

beleidsvoornemens

Gezondheid
 Gezondheid krijgt een prominente plek.
 De kinderopvang in Friesland voldoet aan de gestelde normen voor kwaliteit en veiligheid.
 De huidige vaccinatiegraad blijft op peil.
 Bijdragen aan de vermindering van de druk op de specialistische hulp en zorg.
 Voorkomen antibioticaresistentie en bestrijden het als het zich aandient.
 Er valt niemand tussen wal en schip.

Brandweer
 Samen aantoonbaar paraat.
 Samen aantoonbaar vakbekwaam.
 Risicobewust en risicogericht samenwerken.
 Nieuwbouw kazernes waar vervanging noodzakelijk is.

financieel belang gemeente	2018	2019	2020
	€ 0	€ 0	€ 0

toelichting

bestuurlijk belang

Deelname in algemeen bestuur

risicoprofiel

 [Hoog]

Kerncijfers verbonden partij

Eigen vermogen

	2018	2019	2020
begin	€ 3.042	€ 5.266	€ 5.266
einde	€ 5.266	€ 5.266	€ 5.266

Vreemd vermogen

begin	€ 55.525	€ 58.560	€ 58.560
einde	€ 58.560	€ 58.560	€ 58.560

Verwacht financieel resultaat

begroot	€ 0	€ 0	€ 0
werkelijk	€ 1.873		

Bron

Jaarrekening 2018 Veiligheidsregio

Toelichting

-

-

-

Naam

Welstandscommissie Hûs en Hiem

alle bedragen x € 1.000

(zie ook programma 8. Volkshuisvesting, Ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing)

vestigingsplaats

Leeuwarden

openbaar belang

Welstandsadviesing.

Hûs en Hiem brengt welstandsadvies uit aan de gemeente. De kosten worden doorberekend in de leges.

visie op de verbonden partij

Het voorzien van de gemeente in de welstandsadviesing als bedoeld in de Woningwet en adviesing over toepassing van de Monumentenwet en de Monumentenverordening.

beleidsvoornemens

Het voorzien van de gemeenten in de welstandsadviesing als bedoeld in de Woningwet;
 Het geven van adviezen over algemene welstandsvraagstukken aan gemeenten, andere openbare lichamen en aan particulieren, de laatsten voor zover het een tweede onafhankelijke beoordeling betreft van bouwplannen gelegen buiten de aan de Gemeenschappelijke Regeling deelnemende gemeenten;
 Het voorzien van de gemeenten in de adviesing over de toepassing van de Monumentenwet en de Monumentenverordening.

financieel belang gemeente

	2018	2019	2020
	€ 0	€ 0	€ 0

toelichting

bestuurlijk belang

Een wethouder van de gemeente is lid van het AB van Hûs en Hiem.

risicoprofiel [Laag]

<u>Kerncijfers verbonden partij</u>	2018	2019	2020
Eigen vermogen			
begin	€ 322	€ 369	€ 369
einde	€ 369	€ 369	€ 369
Vreemd vermogen			
begin	€ 94	€ 120	€ 120
einde	€ 120	€ 120	€ 120
Verwacht financieel resultaat			
begroot	€ 0	€ 0	€ 0
werkelijk	€ 47		

Bron *jaarrekening 2018*

Toelichting - - -

Naam FUMO (Fryske Utfieringsorganisaasje Miljeu en Omjouwing)

alle bedragen x € 1.000 (zie ook programma 7. Volksgezondheid en milieu)

vestigingsplaats Grou

openbaar belang Toezicht houden en vergunning verlening.

visie op de verbonden partij De Fryske Utfieringstsjinst Miljeu en Omjouwing (FUMO) is een gemeenschappelijke regeling van provincie, gemeenten en waterschap in Friesland. De gemeente heeft een deel van haar milieutaken op het gebied van vergunning verlening en toezicht houden verplicht aan deze organisatie uitbesteed. Het betreft de uitvoering van wettelijke taken.

beleidsvoornemens Met alle deelnemers is een ontwikkelprogramma gestart onder de naam FUMO 2.0 met als doel om de organisatie te verbeteren zodanig dat zij haar volledige taak binnen het toegekende budget gaat uitvoeren.
Met de uitvoering van de Ontwikkelagenda FUMO 2.0 wordt intensief gewerkt aan de doorontwikkeling van de FUMO. Uit de tussenevaluatie volgt dat in 2019, met een doorloop naar 2020, nog inzet nodig is om een aantal belangrijke onderwerpen uit de ontwikkelagenda tot resultaat te brengen. Hierbij is samenwerking met de deelnemers cruciaal. De kosten voor FUMO 2.0 zijn opgenomen in de transitiebegroting. I

financieel belang gemeente	2018	2019	2020
	€ 0	€ 0	€ 0

toelichting

bestuurlijk belang Deelname in algemeen bestuur.

risicoprofiel [Middel]

<u>Kerncijfers verbonden partij</u>	2018	2019	2020
Eigen vermogen			
begin	€ 6	€ 647	€ 647
einde	€ 647	€ 647	€ 647
Vreemd vermogen			
begin	€ 3.883	€ 4.245	€ 4.245
einde	€ 4.245	€ 4.245	€ 4.245
Verwacht financieel resultaat			
begroot	€ 0	€ 0	€ 0
werkelijk	€ 448		

Bron Jaarrekening 2018

Toelichting

Naam Werkmaatschappij Achtkarspelen–Tytsjerksteradiel

alle bedragen x € 1.000

(zie ook programma 0. Bestuur en ondersteuning)

vestigingsplaats

Buitenpost / Burgum

openbaar belang

De Werkmaatschappij 8KTD is een samenwerkingsverband op basis van een gemeenschappelijke regeling tussen de gemeenten Achtkarspelen en Tytsjerksteradiel, waarbij gezamenlijk taken op het terrein van dienstverlening en bedrijfsvoering worden uitgevoerd, die leiden tot een behoud van de kwaliteit van de dienstverlening aan onze inwoners.

visie op de verbonden partij
beleidsvoornemens

-
-

financieel belang gemeente

2018	2019	2020
€ 52	€ 54	€ 52

toelichting

De begroting voor 2020 sluit uiteindelijk met een saldo van € 0, doordat de gemeente Achtkarspelen en Tytsjerksteradiel volledig bijdragen in de gemaakte kosten in de WM8KTD.

Het geprognostiseerd totaal van bijdragen van beide gemeenten op basis van de primitieve begroting bedraagt 29.920. De verdeling in bijdrage voor beide gemeenten is als volgt:

- Achtkarspelen 15.556
- Tytsjerksteradiel 14.364

bestuurlijk belang

Het Dagelijks Bestuur bestaat uit de voorzitters van beide colleges en één wethouder per gemeente. Het Algemeen Bestuur bestaat uit de leden van de twee colleges van burgemeester en wethouders van beide gemeenten.

risicoprofiel

 [Hoog]

<u>Kerncijfers verbonden partij</u>	2018	2019	2020
Eigen vermogen			
begin	€ 0	€ 0	€ 0
einde	€ 0	€ 0	€ 0
Vreemd vermogen			
begin	€ 10.341	€ 7.812	€ 7.812
einde	€ 7.812	€ 7.812	€ 7.812
Verwacht financieel resultaat			
begroot	€ 0	€ 0	€ 0
werkelijk	€ 0	€ 0	€ 0

Bron

begroting 2020 Werkmaatschappij 8KTD

Toelichting	2018	2019	2020
	De jaarrekening over 2018 sluit uiteindelijk met een saldo van € 0, doordat de gemeente Achtkarspelen en Tytsjerksteradiel volledig bijdragen in de gemaakte kosten in de WM8KTD.	De begroting voor 2019 sluit uiteindelijk met een saldo van € 0, doordat de gemeente Achtkarspelen en Tytsjerksteradiel volledig bijdragen in de gemaakte kosten in de WM8KTD.	De begroting voor 2020 sluit uiteindelijk met een saldo van € 0, doordat de gemeente Achtkarspelen en Tytsjerksteradiel volledig bijdragen in de gemaakte kosten in de WM8KTD.
	Het gerealiseerd totaal van bijdragen van beide gemeenten bedroeg 26.922. De verdeling in bijdrage voor beide gemeenten is als volgt: <ul style="list-style-type: none"> ● Achtkarspelen 13.875 ● Tytsjerksteradiel 13.047 	Het geprognostiseerd totaal van bijdragen van beide gemeenten op basis van de primitieve begroting bedraagt 22.271. De verdeling in bijdrage voor beide gemeenten is als volgt: <ul style="list-style-type: none"> ● Achtkarspelen 11.934 ● Tytsjerksteradiel 10.337 	Het geprognostiseerd totaal van bijdragen van beide gemeenten op basis van de primitieve begroting bedraagt 29.920. De verdeling in bijdrage voor beide gemeenten is als volgt: <ul style="list-style-type: none"> ● Achtkarspelen 15.556 ● Tytsjerksteradiel 14.364

Naam	Recreatieschap Marrekrite
<i>alle bedragen x € 1.000</i>	<i>(zie ook programma 5. Sport, cultuur en recreatie)</i>
vestigingsplaats	Grou
openbaar belang	Beheer van de toeristische voorzieningen op water en land in de provincie.
visie op de verbonden partij	Recreatieschap Marrekrite is er om de toeristische basisinfrastructuur op water en land in Fryslân in stand te houden en verder te ontwikkelen. De ontsluiting van toeristische routes is van cruciaal belang voor het faciliteren van recreanten en gasten.

beleidsvoornemens

Recreatieschap Marrekrite onderhoudt en beheert ongeveer 35 kilometer aan vrije ligplaatsen in de Friese natuur, zorgt voor afvoer van recreatieafval en onderhoudt boeien en bakens in recreatievaarten.

Tevens beheert en onderhoudt Marrekrite het fietsknooppuntnetwerk en het wandelknooppuntnetwerk.

Het in kaart brengen en actueel houden van alle routes in Fryslân behoort ook tot het werk van Marrekrite.

financieel belang gemeente	2018	2019	2020
	€ 0	€ 0	€ 0

toelichting

bestuurlijk belang

risicoprofiel

Deelname in het algemeen bestuur

 [Middel]

<u>Kerncijfers verbonden partij</u>	2018	2019	2020
--	-------------	-------------	-------------

Eigen vermogen

begin	€ 4.012	€ 4.137	€ 4.137
-------	---------	---------	---------

einde	€ 4.137	€ 4.137	€ 4.137
-------	---------	---------	---------

Vreemd vermogen

begin	€ 1.521	€ 1.380	€ 1.380
-------	---------	---------	---------

einde	€ 1.380	€ 1.380	€ 1.380
-------	---------	---------	---------

Verwacht financieel resultaat

begroot	€ 0	€ 0	€ 0
---------	-----	-----	-----

werkelijk	€ 341		
-----------	-------	--	--

Bron Jaarrekening 2018

Toelichting	-	-	-
--------------------	---	---	---

Gemeenschappelijke regeling (licht)

Naam	Mobiliteitsbureau Noordoost Fryslân		
<i>alle bedragen x € 1.000</i>	<i>(zie ook programma 6. Sociaal domein)</i>		
vestigingsplaats	Dokkum		
openbaar belang	Via het mobiliteitsbureau wordt uitvoering gegeven aan gemeentelijke vervoerstaken ; WMO-voervoer, leerlingen-, gym-voervoer (via "JoBinder")		
visie op de verbonden partij	Achterliggende visie voor oprichting van deze lichte GR is het door samenwerking efficiënt en kostenbesparend regionaal organiseren van vervoerstromen uit WM, leerlingen- en gymvoervoer.		
beleidsvoornemens	Het mobiliteitsbureau werkt met een regiemodel. Gemeenten en provincie zijn verantwoordelijk voor het beleid. Het mobiliteitsbureau is verantwoordelijk voor contractmanagement, doorontwikkeling systeem en planning van de ritten. De uitvoering daarvan ligt bij de vervoerders. De bijdrage betreft zowel de feitelijke vervoerskosten als ook een gemeentelijk aandeel in systeemkosten, beheer, kostenbeheersing en rapportage		
financieel belang gemeente	2018	2019	2020
	€ 26		
toelichting	De afspraak is gemaakt, dat de deelnemers staan voor de tekorten en overschotten. De GR hoeft daardoor niet een vermogenspositie op te bouwen.		
bestuurlijk belang			
risicoprofiel	 [Middel]		
<u>Kerncijfers verbonden partij</u>	2018	2019	2020
Eigen vermogen			
begin	€ 0		
einde	€ 0		
Vreemd vermogen			
begin	€ 0		
einde	€ 0		
Verwacht financieel resultaat			
begroot	€ 0		
werkelijk	€ 0		
Bron	-		

Toelichting

De afspraak is gemaakt, dat de deelnemers staan voor de tekorten en overschotten. De GR hoeft daardoor niet een vermogenspositie op te bouwen.

De afspraak is gemaakt, dat de deelnemers staan voor de tekorten en overschotten. De GR hoeft daardoor niet een vermogenspositie op te bouwen.

De afspraak is gemaakt, dat de deelnemers staan voor de tekorten en overschotten. De GR hoeft daardoor niet een vermogenspositie op te bouwen.

Stichting / Vereniging

Naam	Stichting Simke Kloostermanlien		
<i>alle bedragen x € 1.000</i>	<i>(zie ook programma 5. Sport, cultuur en recreatie)</i>		
vestigingsplaats	Twijzel		
openbaar belang	-		
visie op de verbonden partij	-		
beleidsvoornemens	-		
financieel belang gemeente	2018	2019	2020
toelichting	De Simke Kloostermanprijs is een driejaarlijkse prijs; subsidiebedrag is € 1.000.		
bestuurlijk belang	1 lid in het bestuur		
risicoprofiel	 [Laag]		
<u>Kerncijfers verbonden partij</u>	2018	2019	2020
Eigen vermogen			
begin			
einde			
Vreemd vermogen			
begin			
einde			
Verwacht financieel resultaat			
begroot			
werkelijk			
Bron	-		
Toelichting	Dit jaar niet van toepassing (zie toelichting 2017).	Dit jaar niet van toepassing (zie toelichting 2017)	De Simke Kloostermanprijs is een driejaarlijkse prijs; subsidiebedrag is € 1.000.

Naam	Stichting Markant Friesland		
<i>alle bedragen x € 1.000</i>	<i>(zie ook programma 5. Sport, cultuur en recreatie)</i>		
vestigingsplaats	Buitenpost		
openbaar belang	Toename van recreatie en toerisme.		
visie op de verbonden partij	De activiteiten van Markant Friesland leveren een bijdrage aan de doelstelling 'meer actieve en passieve cultuurparticipatie'.		
beleidsvoornemens	De gemeenten verstrekken gedurende de jaren 2017 t/m 2020 een bedrag van € 4.500 (afgerond € 5.000).		

financieel belang gemeente	2018	2019	2020
toelichting	De stichting ontvangt gedurende de periode 2017 t/m 2020 jaarlijks € 4.500 (afgerond € 5.000) van Achtkarspelen. (geen info ontvangen over vermogenspositie)		

bestuurlijk belang
risicoprofiel

1 lid in het bestuur
 [Laag]

<u>Kerncijfers verbonden partij</u>	2018	2019	2020
Eigen vermogen			
begin	€ 16	€ 16	€ 16
einde	€ 16	€ 16	€ 16
Vreemd vermogen			
begin	€ 0	€ 0	€ 0
einde	€ 0	€ 0	€ 0
Verwacht financieel resultaat			
begroot	€ 0	€ 0	€ 0
werkelijk	€ 0	€ 0	€ 0

Bron -

Toelichting	De stichting ontvangt gedurende de periode 2017 t/m 2020 jaarlijks € 4.500 (afgerond € 5.000) van Achtkarspelen. (geen info ontvangen over vermogenspositie)	De stichting ontvangt gedurende de periode 2017 t/m 2020 jaarlijks € 4.500 (afgerond € 5.000) van Achtkarspelen. (geen info ontvangen over vermogenspositie)	De stichting ontvangt gedurende de periode 2017 t/m 2020 jaarlijks € 4.500 (afgerond € 5.000) van Achtkarspelen. (geen info ontvangen over vermogenspositie)
--------------------	---	---	---

Naam	MOA
<i>alle bedragen x € 1.000</i>	<i>(zie ook programma 6. Sociaal domein)</i>
vestigingsplaats	Surhuisterveen
openbaar belang	De gemeente heeft de wettelijke taak om inwoners te laten participeren naar vermogen. Dit op grond van de Wet sociale werkvoorziening, de Participatiewet en de Wet maatschappelijke ondersteuning.
visie op de verbonden partij	De gemeente Achtkarspelen beschikt over een lokaal participatiebedrijf waarin inwoners activiteiten kunnen ontwikkelen die ze dichterbij de arbeidsmarkt brengen of lokaal van waarde laten zijn.

beleidsvoornemens	Per 1 januari 2017 is de MOA van start gegaan. De MOA bestaat uit twee bedrijfsonderdelen. De afdeling MOAi Wurk geeft vorm aan (arbeids)participatie en arbeidsmatige dagbesteding op grond van de Wmo. De afdeling MOAi Grien verricht groenwerkzaamheden voor de gemeente Achtkarspelen. Hiervoor worden SW-medewerkers ingezet die zijn overgenomen van de GR SW Fryslân		
financieel belang gemeente	2018	2019	2020
	€ 0		
toelichting	De prognose 2020 bevat geen balansprognose, er is alleen een exploitatieprognose beschikbaar.		
bestuurlijk belang	Het bestuur van de Stichting MOA wordt gevormd door het college van B&W van de gemeente Achtkarspelen		
risicoprofiel	 [Middel]		
<u>Kerncijfers verbonden partij</u>	2018	2019	2020
Eigen vermogen			
begin	€ 212	€ 259	
einde	€ 259		
Vreemd vermogen			
begin	€ 864	€ 681	
einde	€ 681		
Verwacht financieel resultaat			
begroot	€ 0	€ 7	€ 20
werkelijk	€ 47		
<i>Bron</i>	<i>Begroting 2019</i>		
Toelichting	Financieel belang o.b.v. lening aan de MOA. Concept jaarrekening 2018	De prognose 2019 bevat geen balansprognose, er is alleen een exploitatieprognose beschikbaar.	De prognose 2020 bevat geen balansprognose, er is alleen een exploitatieprognose beschikbaar.

Naam	Stichting Sportcentrum 8kspelen
alle bedragen x € 1.000	(zie ook programma 5. Sport, cultuur en recreatie)
vestigingsplaats	Gemeente Achtkarspelen
openbaar belang	Stichting en daarmee "oude zwembad" in de lucht c.q. open houden tot het "nieuwe zwembad" betrokken kan worden.
visie op de verbonden partij	Gemeentebestuur heeft medio 2018 het bestuur van de stichting overgenomen van het toenmalige bestuur om de overgang van het "oude zwembad" naar het "nieuwe zwembad" eenvoudiger te laten verlopen.
beleidsvoornemens	-

financieel belang gemeente	2018	2019	2020
	€ 100	€ 100	€ 100
toelichting	Er is geen begroting 2020 beschikbaar.		
	<p>In de oorspronkelijke voorziening, bestemd om de openstelling van het zwembad tot en met 2020 financieel te faciliteren, zat eind 2018 c.q. het moment van opgaan in de algemene reserve € 293.000.</p> <p>De insteek van het college, en de afspraak met het stichtingsbestuur, was dat de gemeente in 2019 en 2020 vanuit deze voorziening jaarlijks een exploitatiesubsidie van € 120.000 aan de stichting zou financieren.</p> <p>De resterende € 53.000 was bestemd voor o.a. onderhoud om het gebouw t/m 2020 op een veilige wijze open te kunnen houden.</p> <p>De raad is voorgesteld deze € 293.000 weer te onttrekken aan de algemene reserve en in 2019 en 2020 via de exploitatie beschikbaar te stellen zoals hierboven beschreven.</p>		
bestuurlijk belang	college vormt bestuur		
risicoprofiel	 [Laag]		
<u>Kerncijfers verbonden partij</u>	2018	2019	2020
Eigen vermogen			
begin	€ 156		
einde	€ 14		
Vreemd vermogen			
begin	€ 0		
einde	€ 0		
Verwacht financieel resultaat			
begroot	€ 156		
werkelijk	€ 14		
<i>Bron</i>	-		
Toelichting	Gegevens o.b.v. financieel jaarverslag 2018 stichting.	Er is geen begroting 2019 beschikbaar.	Er is geen begroting 2020 beschikbaar.

In de oorspronkelijke voorziening, bestemd om de openstelling van het zwembad tot en met 2020 financieel te faciliteren, zat eind 2018 c.q. het moment van opgaan in de algemene reserve € 293.000.

In de oorspronkelijke voorziening, bestemd om de openstelling van het zwembad tot en met 2020 financieel te faciliteren, zat eind 2018 c.q. het moment van opgaan in de algemene reserve € 293.000.

De insteek van het college, en de afspraak met het stichtingsbestuur, was dat de gemeente in 2019 en 2020 vanuit deze voorziening jaarlijks een exploitatiesubsidie van € 120.000 aan de stichting zou financieren.

De insteek van het college, en de afspraak met het stichtingsbestuur, was dat de gemeente in 2019 en 2020 vanuit deze voorziening jaarlijks een exploitatiesubsidie van € 120.000 aan de stichting zou financieren.

De resterende € 53.000 was bestemd voor o.a. onderhoud om het gebouw t/m 2020 op een veilige wijze open te kunnen houden.

De resterende € 53.000 was bestemd voor o.a. onderhoud om het gebouw t/m 2020 op een veilige wijze open te kunnen houden.

De raad is voorgesteld deze € 293.000 weer te onttrekken aan de algemene reserve en in 2019 en 2020 via de exploitatie beschikbaar te stellen zoals hierboven beschreven.

De raad is voorgesteld deze € 293.000 weer te onttrekken aan de algemene reserve en in 2019 en 2020 via de exploitatie beschikbaar te stellen zoals hierboven beschreven.

Vennootschap / Coöperatie

Naam	OMRIN NV (Fryslân Miljeu)		
<i>alle bedragen x € 1.000</i>	<i>(zie ook programma 7. Volksgezondheid en milieu)</i>		
vestigingsplaats	Leeuwarden		
openbaar belang	-		
visie op de verbonden partij	-		
beleidsvoornemens	-		
financieel belang gemeente	2018	2019	2020
	€ 7	€ 7	
toelichting			
bestuurlijk belang	Geen		
risicoprofiel	 [Middel]		
<u>Kerncijfers verbonden partij</u>	2018	2019	2020
Eigen vermogen			
begin	€ 7.908	€ 8.414	
einde	€ 8.414		
Vreemd vermogen			
begin	€ 8.351	€ 7.279	
einde	€ 7.279		
Verwacht financieel resultaat			
begroot		€ 1.192	
werkelijk	€ 1.192		
<i>Bron</i>	<i>Jaarstukken en begrotingen NV Fryslân Miljeu (http://omrindigitaaljaarverslag.nl)</i>		
Toelichting	De gegevens zijn op basis van de concept-jaarrekening		
	-	-	
Naam	BNG Bank NV		
<i>alle bedragen x € 1.000</i>	<i>(zie ook programma 0. Bestuur en ondersteuning)</i>		
vestigingsplaats	Den Haag		

openbaar belang

De BNG draagt duurzaam bij aan het laag houden van de kosten van maatschappelijke voorzieningen voor de burger. Het eigenaarschap van gemeenten, provincies en de Staat, alsmede het door de statuten beperkte werkterrein van de bank, bieden financiers het vertrouwen dat het risico van kredietverlening aan dit instituut zeer beperkt is. De BNG bundelt de uiteenlopende vraag van klanten tot een beroep op de financiële markten dat aansluit op de behoefte van beleggers wat betreft volume, liquiditeit en looptijd. Door de combinatie van beide elementen heeft de bank een uitstekende toegang tot financieringsmiddelen tegen zeer scherpe prijzen, die weer worden doorgegeven aan decentrale overheden en aan instellingen voor het maatschappelijk belang. Dat leidt voor de burger uiteindelijk tot lagere kosten van voorzieningen.

visie op de verbonden partij

De BNG is een bank van en voor overheden en instellingen voor het maatschappelijk belang en is een betrouwbare en solide dienstverlener. De deelname in het aandelenkapitaal zien wij als een duurzame belegging.

beleidsvoornemens

De gemeente neemt deel in het aandelenkapitaal en is bij de bank aangesloten voor het betalingsverkeer. Er zijn geen voornemens dit te veranderen.

financieel belang gemeente

2018	2019	2020
€ 0	€ 0	€ 0

toelichting

bestuurlijk belang

risicoprofiel

Deelname in het aandelenkapitaal
 [Laag]

Kerncijfers verbonden partij

Eigen vermogen

begin

2018	2019	2020
€ 4.687.000	€ 4.991.000	€ 4.991.000

einde

2018	2019	2020
€ 4.991.000	€ 4.991.000	€ 4.991.000

Vreemd vermogen

begin

2018	2019	2020
€ 135.041.000	€ 132.518.000	€ 132.518.000

einde

2018	2019	2020
€ 132.518.000	€ 132.518.000	€ 132.518.000

Verwacht financieel resultaat

begroot

2018	2019	2020
€ 0	€ 0	€ 0

werkelijk

€ 337.000		
-----------	--	--

Bron

Jaarstukken 2018

Toelichting

Met ingang van 2018	-	-
---------------------	---	---

rapporteert BNG Bank volgens IFRS9. Dat leidt tot een bijstelling van het eigen vermogen t.o.v. IAS39 met +/- 266 miljoen.

Naam	Eneco		
<i>alle bedragen x € 1.000</i>	<i>(zie ook programma 0. Bestuur en ondersteuning)</i>		
vestigingsplaats	Rotterdam		
openbaar belang	Energieleverancier.		
visie op de verbonden partij	Achtkarspelen heeft aandelen in Eneco. In verhouding tot het aandelenbezit in het totale eigen vermogen is onze zeggenschap gering. In verhouding tot het nominaal aandelenkapitaal is het rendement op de belegging goed. Het jaarlijks dividend geeft hiermee een behoorlijke structurele bate op de begroting.		
beleidsvoornemens	De onderhandelingen omtrent de verkoop van de aandelen Eneco zijn gestart. Een aantal partijen hebben inmiddels een niet bindend bod uitgebracht op Eneco. In het najaar 2019 is de selectie bekend welke partijen een bindend bod gaan uitbrengen. Aan de aandeelhouders wordt daarna de finale prijs en voorwaarden voorgelegd, zodat zij zelfstandig een definitief besluit kunnen nemen om hun aandelen al dan niet te verkopen. 40 gemeenten in totaal 96,44% van het geplaatste aandelenkapitaal hebben een principebesluit genomen de aandelen te verkopen.		
financieel belang gemeente	2018	2019	2020
	€ 0	€ 0	€ 0
toelichting			
bestuurlijk belang	Deelname aandelenkapitaal		
risicoprofiel	 [Middel]		
Kerncijfers verbonden partij	2018	2019	2020
Eigen vermogen			
begin	€ 2.869.000	€ 2.939.000	€ 2.939.000
einde	€ 2.939.000	€ 2.939.000	€ 2.939.000
Vreemd vermogen			
begin	€ 2.787.000	€ 2.804.000	€ 2.804.000
einde	€ 2.804.000	€ 2.804.000	€ 2.804.000
Verwacht financieel resultaat			
begroot			
werkelijk	€ 136.000		
<i>Bron</i>	<i>Jaarstukken 2018</i>		

Toelichting	Uitkering dividend over - - 2018 € 129.604,00		
Naam	Caparis NV		
<i>alle bedragen x € 1.000</i>	<i>(zie ook programma 6. Sociaal domein)</i>		
vestigingsplaats	Drachten		
openbaar belang	De NV Caparis is verantwoordelijk voor het bieden van werk voor de WSW-ers. In het kader van de herstructurering is een afspraak (fair deal) gemaakt waarbij is besproken dat de gemeenten de komende 5 jaren in ieder geval nog de WSW laten uitvoeren door Caparis NV aangaande de nu zittende WSW populatie. Hiertoe worden DienstVerleningsOvereenkomsten met de gemeente opgesteld waarin is opgenomen welke producten/diensten de gemeente afneemt tegen welk tarief. Dit betekent voor de gemeente Achtkarspelen o.m. afname van diensten/producten in het kader van Beschut Werk binnen (oud).		
visie op de verbonden partij	Het uitvoeren van de WSW voor de gemeente Achtkarspelen, behoudens dat deel van de doelgroep dat via het "groen zelf doen" traject via de MOA aan de slag is gegaan.		
beleidsvoornemens	-		
financieel belang gemeente	2018	2019	2020
toelichting	De raad heeft op 19 september 2019 ingestemd met de Fairdeal. Hierdoor is de gemeente Achtkarspelen per 1 januari 2020 geen eigenaar meer van Caparis.		
bestuurlijk belang			
risicoprofiel	 [Middel]		
<u>Kerncijfers verbonden partij</u>	2018	2019	2020
Eigen vermogen			
begin	€ 16.091	€ 16.605	
einde	€ 16.605	€ 16.569	
Vreemd vermogen			
begin	€ 7.505	€ 6.476	
einde	€ 6.476	€ 8.583	
Verwacht financieel resultaat			
begroot	€ 1.012	€ 1.340	
werkelijk	€ 514		
Bron	-		
Toelichting	Gebaseerd op jaarrekening 2018.	Gebaseerd op begroting 2019.	De raad heeft op 19 september 2019

ingestemd met de Fairdeal. Hierdoor is de gemeente Achtkarspelen per 1 januari 2020 geen eigenaar meer van Caparis.

Naam		OMRIN NV (Afvalsturing Friesland)		
<i>alle bedragen x € 1.000</i>		<i>(zie ook programma 7. Volksgezondheid en milieu)</i>		
vestigingsplaats	Leeuwarden			
openbaar belang	-			
visie op de verbonden partij	-			
beleidsvoornemens	-			
financieel belang gemeente	2018	2019	2020	
	€ 3	€ 3	€ 3	
toelichting	Bedragen gebaseerd op begroting 2020 van Afvalsturing Friesland NV.			
bestuurlijk belang	Geen			
risicoprofiel	 [Middel]			
<u>Kerncijfers verbonden partij</u>	2018	2019	2020	
Eigen vermogen				
begin	€ 48.680	€ 50.585		
einde	€ 50.585			
Vreemd vermogen				
begin	€ 160.130	€ 102.203		
einde	€ 102.203			
Verwacht financieel resultaat				
begroot	€ 2.537	€ 2.749	€ 3.344	
werkelijk	€ 2.026			
<i>Bron</i>	<i>Jaarstukken en begrotingen Afvalsturing Friesland NV (http://omrindigitaaljaarverslag.nl)</i>			
Toelichting	-	Bedragen gebaseerd op begroting 2019 van Afvalsturing Friesland NV	Bedragen gebaseerd op begroting 2020 van Afvalsturing Friesland NV.	

Naam		Stedin
<i>alle bedragen x € 1.000</i>		<i>(zie ook programma 0. Bestuur en ondersteuning)</i>
vestigingsplaats	Rotterdam	
openbaar belang	Energietransport	

visie op de verbonden partij De aandelen Stedin komen uit de verplichte splitsing van Eneco in een netwerkgroep (Stedin) en een energiebedrijf (Eneco). De dividenduitkering van beide bedrijven blijft naar verwachting gelijk ten opzichte van de eerdere dividenduitkering.

beleidsvoornemens Omdat we willen dat ook de komende generaties altijd energie hebben, gaan we samen over op schone energie. Uit bronnen die niet opraken en die de planeet niet uitputten of vervuilen. Dit vraagt om flinke aanpassingen van het energienet, of beter gezegd, het energiesysteem. Nieuwe technieken helpen daarbij. Net als een goede samenwerking tussen alle mensen en organisaties die betrokken zijn bij de energievoorziening. 2,2 miljoen klanten maken jaarlijks gebruik van het energieleveringsnetwerk van Stedin.

financieel belang gemeente	2018	2019	2020
	€ 0	€ 0	€ 0

toelichting

bestuurlijk belang

risicoprofiel

Deelname aandelenkapitaal

 [Middel]

<u>Kerncijfers verbonden partij</u>	2018	2019	2020
--	-------------	-------------	-------------

Eigen vermogen

begin	€ 2.582.000	€ 2.699.000	€ 2.699.000
-------	-------------	-------------	-------------

einde	€ 2.699.000	€ 2.699.000	€ 2.699.000
-------	-------------	-------------	-------------

Vreemd vermogen

begin	€ 3.969.000	€ 4.292.000	€ 4.292.000
-------	-------------	-------------	-------------

einde	€ 4.292.000	€ 4.292.000	€ 4.292.000
-------	-------------	-------------	-------------

Verwacht financieel resultaat

begroot

werkelijk € 157.000

Bron

jaarstukken 2018

Toelichting

Aan de aandeelhouders -
zal € 145 miljoen worden
uitgekeerd. -

Grondbeleid

Inleiding

Grondbeleid is voor de raad om twee redenen van belang. In de eerste plaats vanwege de relatie met de doelstellingen van de programma's en in de tweede plaats vanwege het financiële belang en de risico's. Deze paragraaf beschrijft de visie op het gemeentelijk grondbeleid, de uitvoering daarvan, de financiële resultaten en de risico's.

Visie

De gemeente heeft haar ruimtelijke ambities voor de langere termijn vastgelegd in structuurvisies voor het hele grondgebied en voor delen daarvan. Het gemeentelijk grondbeleid staat in dienst van deze ambities. De uitgangspunten en kaders van het grondbeleid zijn door de raad vastgesteld in de 'Nota grondbeleid 2008'.

Conform deze nota wordt per eigenaar, project of plangebied beoordeeld welke vorm van grondbeleid zal worden toegepast. De keuze voor een actief of faciliterend grondbeleid dan wel voor een publiek-private samenwerking wordt ingegeven door een aantal aspecten, te weten de:

- wensen of mogelijkheden ten aanzien van regie, risico en organisatie;
- doelstellingen van de ruimtelijke inrichting en op het gebied van wonen;
- financiële doelstellingen;
- grondpositie (wel/geen eigendom van de gemeente).

Besluit Begroting en Verantwoording (BBV)

Het BBV heeft invloed op de administratie van het grondbedrijf. De administratie van het grondbedrijf wordt conform deze voorschriften gevoerd.

Voor bouwgrondexploitaties in exploitatie (BIE) geldt een maximale looptijd van 10 jaar. De kostentoerekening aan complexen moet voortaan overeenkomen met mogelijkheden voor kostenverhaal zoals benoemd in de Wro/Bro. De gemeente rekent rente toe die is gebaseerd op de werkelijke rente over het vreemd vermogen.

Zolang gronden nog niet als bouwgrond in exploitatie zijn genomen, staan deze op de balans onder de materiële vaste activa (MVA) als 'strategische gronden'.

Actuele prognose

Actualisering grondexploitaties - algemeen

Om inzicht te krijgen in de financiële stand van zaken in de grondexploitaties actualiseren we deze jaarlijks. Van actualisering is sprake als de uitvoering van het project binnen de vastgestelde kaders plaatsvindt. De geraamde bedragen worden vervangen door gerealiseerde bedragen, zodat we inzicht verkrijgen in de actuele boekwaarde.

Zo ontstaat een geactualiseerde en onderbouwde prognose van de te verwachten resultaten van de grondexploitaties. Indien noodzakelijk worden op basis van deze prognose voorzieningen voor verliesgevende grondexploitaties getroffen of bijgesteld. Zowel het Besluit begroting en verantwoording (BBV) als het gemeentelijk beleid (Nota grondbeleid 2008) eist minimaal een jaarlijkse actualisering van de grondexploitaties. De raad stelt de geactualiseerde grondexploitaties jaarlijks impliciet via de begroting en de jaarrekening vast.

Relatie met de planning en control cyclus

De actualisering van de grondexploitaties per 1 januari van een boekjaar is de basis voor de waardering in de jaarrekening. De geactualiseerde boekwaarden worden op de balans

verantwoord en op basis van de geactualiseerde prognoses wordt beoordeeld of voorzieningen voor verliesgevende grondexploitaties moeten worden getroffen of bijgesteld.

Daarnaast heeft de actualisering per 1-1-2019 informatie gegenereerd voor de aanpassing van de lopende begroting 2019 en voor de begroting 2020 en meerjarenraming 2021-2024. Door vaststelling van de begroting stelt de raad de benodigde budgetten beschikbaar voor de uitvoering van projecten.

Actualisering grondexploitaties – herziening BBV-verslaggevingsregels

De commissie BBV (Besluit Begroting en Verantwoording) heeft de afbakening, definiëring en verslaggevingsregels rondom grondexploitaties kritisch onder de loep genomen. De reden hiervoor is een aantal ontwikkelingen op het gebied van grondexploitaties. Namelijk: de forse afboekingen van gemeenten op grondposities in de afgelopen jaren, de aanbevelingen uit het rapport Vernieuwing BBV over transparantie en vergelijkbaarheid, en de invoering van de belastingplicht voor de vennootschapsbelasting (Vpb) voor gemeenten. Dit heeft geleid tot een aantal wijzigingen in het BBV en de uitwerking hiervan in notities van de Commissie BBV. De wijzigingen moeten leiden tot meer transparantie, eenduidigheid, behoedzaamheid en een vermindering van de administratieve lasten.

Financiën van de grondexploitaties

Een grondexploitatie is de financiële vertaling van een ruimtelijk plan. Het is een overzicht van kosten en opbrengsten van de productie van bouwrijpe en woonrijpe grond, uitgezet in de tijd (fasering), rekening houdend met kosten- en opbrengstenstijgingen en rentetoerekening. De grondexploitatie heeft gedurende de looptijd van het plan verschillende functies. Tijdens de fase van planvoorbereiding is het vooral een instrument voor het berekenen van de financiële gevolgen en het beoordelen van de haalbaarheid van het voorgenomen plan (beoordelen, kiezen, besluiten). Tijdens de fase van de planuitvoering is de grondexploitatie vooral een instrument voor het bewaken van de uitvoering (budgetteren, volgen, verschillen analyseren en afrekenen).

In dit hoofdstuk worden de hoofdlijnen van de financiën van de gemeentelijke grondexploitaties in beeld gebracht.

Bruto boekwaarde van de grondexploitaties: € 1.959.000 (= 2,2% van het balanstotaal)
Een belangrijk onderdeel van de financiële positie van het 'gemeentelijk grondbedrijf' betreft de ontwikkeling van de boekwaarde en de bijbehorende voorziening voor verliesgevende grondexploitaties. De bruto boekwaarde van de grondexploitaties bestaat uit het saldo van de gerealiseerde kosten en gerealiseerde opbrengsten, oftewel het door de gemeente geïnvesteerde vermogen. Over de boekwaarde wordt rente berekend, welke ten laste komt van de grondexploitaties. Op basis van het Besluit begroting en verantwoording (BBV) plaatst de gemeente de boekwaarde van de grondexploitaties op de balans.

De bruto boekwaarde per 1-1-2019 bedraagt € 1.959.000 Het balanstotaal per 1-1-2019 bedraagt € 88.828.000. De bruto boekwaarde van de grondexploitaties heeft dus een omvang van 2,2% van het balanstotaal.

De gerealiseerde bruto boekwaarde per 1-1-2018 bedroeg € 2.974.000 (= 3,4% van het balanstotaal). Op basis van de geactualiseerde grondexploitaties zal de boekwaarde naar verwachting de komende jaren afnemen.

Voorziening voor verliesgevende grondexploitaties : € 481.762

De bruto boekwaarde moet worden terugverdiend door toekomstige opbrengsten uit grondverkoop. Als blijkt dat dit niet mogelijk is, moet een voorziening worden getroffen om de toekomstige verliezen op te vangen.

Op basis van de geactualiseerde grondexploitaties bedraagt de geraamde voorziening voor verliesgevende grondexploitaties per 1-1-2019 € 481.762 De getroffen voorziening per 1-1-2018 bedroeg € 758.413

Netto boekwaarde van de grondexploitaties: € 1.477.000 (1,7% van het balanstotaal)
De netto boekwaarde van de grondexploitaties bestaat uit de bruto boekwaarde (€ 1.959.000) verminderd met de getroffen voorzieningen (€ 481.762). De geraamde netto boekwaarde per 1-1-2019 bedraagt dus € 1.477.000 (1,7% van het balanstotaal). De netto boekwaarde per 1-1-2018 bedraagt € 2.215.000 (2,5% van het balanstotaal).

Nog te realiseren kosten in de grondexploitatie: € 2.789.000

Een grondexploitatie bestaat op hoofdlijnen uit de volgende kostensoorten: verwerving, tijdelijke beheer, planontwikkeling, voorbereiding en toezicht, bouwrijp maken, woonrijp maken en rente. Op basis van de geactualiseerde grondexploitaties bedragen de nog te realiseren kosten over de gehele looptijd (inclusief de geraamde kostenstijgingen) € 2.789.000

Nog te realiseren opbrengsten in de grondexploitatie: € 6.038.000

Een grondexploitatie bestaat op hoofdlijnen uit de volgende opbrengstensoorten: grondverkopen, subsidies en bijdragen. Met de opbrengsten moeten de boekwaarde en de nog te realiseren kosten worden terugverdiend. Op basis van de geactualiseerde grondexploitaties bedragen de nog te realiseren opbrengsten € 6.038.000

Resultaat van de grondexploitaties: € 3.186.000 voordelig (NCW)

Het resultaat van een grondexploitatie wordt uitgedrukt in 3 waarden: nominale waarde, eindwaarde en netto contante waarde (NCW). In dit document wordt het resultaat op NCW uitgedrukt. Dit is noodzakelijk om verschillende grondexploitaties met verschillende looptijden met elkaar te kunnen vergelijken en bij elkaar op te kunnen tellen (correctie voor de verschillen in looptijd). De NCW wordt berekend door bij de gerealiseerde boekwaarde de nog te realiseren kosten en opbrengsten over alle toekomstige jaarschijven op te tellen en deze vervolgens contant te maken met een disconteringsvoet. Het verwachte resultaat van de grondexploitaties per 1-1-2019 bedraagt € 3.186.000 voordelig (NCW).

Prognose winstneming

Voor winstneming geldt de percentage of completion methode (POC): voor zover gronden zijn verkocht en opbrengsten zijn gerealiseerd kan tussentijds naar rato van de voortgang van de grondexploitatie winst worden genomen. Hiervoor moet het resultaat op de grondexploitatie wel op betrouwbare wijze kunnen worden ingeschat. Dit is mogelijk wanneer het waarschijnlijk is dat de economische voordelen die aan het project zijn verbonden naar de gemeente zullen toevloeien. Indien aan de volgende voorwaarden is voldaan, bestaat er voldoende zekerheid om winst te kunnen nemen:

1. het resultaat op de grondexploitatie kan betrouwbaar worden ingeschat; én
2. de grond (of het deelperceel) moet zijn verkocht; én
3. de kosten zijn gerealiseerd (winst wordt naar rato van de realisatie genomen).

De jongste bijstelling van het geprognosticeerde resultaat, levert het onderstaande beeld van winstneming in de jaren 2020 tot en met 2023.

Geprognosticeerde winstnemingen (x € 1.000)	Begroting			
	2020	2021	2022	2023
<i>Woningbouw</i>				
007 Nije Jirden Surhuisterveen	2	6	54	23
013 Lutkepost Buitenpost	58	18		
018 Sportcomplex Twijzel	14	39	8	
<i>Bedrijventerreinen</i>				
304 Lauwerskwartier Surhuisterveen	119	198	52	9
369 Oastkern Kootstertille	228	158	163	106
Totaal	421	419	277	138

Risicobeheersing

Om de risico's te beheersen worden de volgende maatregelen getroffen:

- inzet van extra/voldoende capaciteit met name in de planvoorbereiding ter voorkoming c.q. beperking van vertraging in de planontwikkeling en menskracht voor de bevordering van de afzet van bouwkavels;
- permanent in gesprek met de bouwpartners en corporaties én met de regio over afstemming woonproducten op de marktvraag;
- aanbod van bouwkavels in relatie tot de marktvraag;
- aandacht voor marketing en promotie;
- tijdig middelen reserveren voor verwachte nadelige saldi.

2 FINANCIËLE BEGROTING

2.1 Overzicht van baten en lasten en de toelichting

Programma's

Meerjarenbegroting 2020 – 2023

Programma (x € 1.000)	2020			2021			2022			2023		
	lasten	batens	saldo	lasten	batens	saldo	lasten	batens	saldo	lasten	batens	saldo
0. Bestuur en ondersteuning	3.493	721	-2.773	3.141	721	-2.420	3.150	721	-2.429	3.145	721	-2.425
1. Veiligheid	1.962	58	-1.904	2.003	58	-1.946	2.038	58	-1.981	2.102	58	-2.044
2. Verkeer, vervoer en waterstaat	5.147	254	-4.893	5.365	254	-5.111	5.410	254	-5.157	5.469	254	-5.216
3. Economie	2.074	1.809	-264	1.571	1.381	-190	1.071	738	-333	861	427	-434
4. Onderwijs	3.190	816	-2.374	3.282	816	-2.466	3.499	1.016	-2.483	3.493	1.016	-2.477
5. Sport, cultuur en recreatie	5.747	572	-5.175	5.711	561	-5.150	5.688	561	-5.126	5.704	561	-5.143
6. Sociaal domein	41.830	12.760	-29.069	41.154	12.702	-28.452	40.574	12.702	-27.872	39.796	12.702	-27.094
7. Volksgezondheid en milieu	6.922	6.390	-532	7.008	6.466	-541	7.131	6.562	-569	7.244	6.654	-590
8. Vrosh	3.058	1.459	-1.599	2.733	1.223	-1.510	3.024	1.547	-1.477	2.655	1.161	-1.494
Overhead	7.690	46	-7.644	7.608	46	-7.563	7.580	46	-7.534	7.459	46	-7.413
Algemene dekkingsmiddelen	1.051	57.275	56.225	985	57.572	56.587	870	55.945	55.076	872	56.071	55.199
Vennootschapsbelasting												
Reservemutaties	595	947	352	569	817	248	86	555	469	17	543	525
BEGROTINGSRESULTAAT	82.758	83.106	349	81.130	82.617	1.487	80.120	80.704	584	78.818	80.213	1.395

Toelichting overzicht baten en lasten

Programma	Rekening 2018			Prim. begroting 2019			Incl. begrotingswijzigingen 2019		
	lasten	baten	saldo	lasten	baten	saldo	lasten	baten	saldo
0. Bestuur en ondersteuning	4.143	1.165	-2.977	3.469	721	-2.748	3.978	887	-3.091
1. Veiligheid	1.983	52	-1.931	1.733	51	-1.681	1.900	51	-1.849
2. Verkeer, vervoer en waterstaat	4.922	396	-4.526	5.078	260	-4.818	5.109	241	-4.868
3. Economie	1.859	2.164	305	1.339	1.054	-285	1.585	1.099	-486
4. Onderwijs	3.521	411	-3.110	3.176	389	-2.787	3.397	829	-2.568
5. Sport, cultuur en recreatie	5.492	836	-4.656	5.148	563	-4.584	5.507	588	-4.919
6. Sociaal domein	44.364	13.773	-30.592	40.939	12.875	-28.064	40.732	12.745	-27.986
7. Volksgezondheid en milieu	5.901	5.967	66	6.541	6.168	-373	6.726	6.206	-520
8. Vrosh	5.628	4.565	-1.062	3.148	1.477	-1.671	4.242	2.810	-1.432
Excl. reservemutaties	77.813	29.330	-48.484	70.570	23.558	-47.012	73.176	25.456	-47.719
Overhead	7.144	145	-6.999	5.872	46	-5.827	7.189	66	-7.124
Algemene dekkingsmiddelen	-3.369	52.720	56.088	842	53.420	52.577	1.960	54.664	52.705
Vennootschapsbelasting	176		-176						
Mutaties reserves	747	2.620	1.873	633	434	-200	633	1.612	979
BEGROTINGSRESULTAAT	82.512	84.814	2.302	77.918	77.458	-461	82.958	81.799	-1.159

Programma	Begroting 2020		
	lasten	baten	saldo
0. Bestuur en ondersteuning	3.493	721	-2.773
1. Veiligheid	1.962	58	-1.904
2. Verkeer, vervoer en waterstaat	5.147	254	-4.893
3. Economie	2.074	1.809	-264
4. Onderwijs	3.190	816	-2.374
5. Sport, cultuur en recreatie	5.747	572	-5.175
6. Sociaal domein	41.830	12.760	-29.069
7. Volksgezondheid en milieu	6.922	6.390	-532
8. Vrosh	3.058	1.459	-1.599
Excl. reservemutaties	73.422	24.839	-48.583
Overhead	7.690	46	-7.644
Algemene dekkingsmiddelen	1.051	57.275	56.225
Vennootschapsbelasting			
Mutaties reserves	595	947	352
BEGROTINGSRESULTAAT	82.758	83.106	349

Verschillenanalyse

In de Kadernota 2020-2023 bent u geïnformeerd over de (voorgenomen) wijzigingen in beleid, de autonome ontwikkelingen en de financiële gevolgen daarvan. Tussen de behandeling van de Kadernota en de vaststelling van de nu voorliggende begroting zijn uiteraard ontwikkelingen geweest.

In overeenstemming met Artikel 19.b van de BBV worden in onderstaande tabel de belangrijkste verschillen toegelicht.

Incidentele baten en lasten

In overeenstemming met Artikel 23.b. van de BBV lichten wij hieronder de incidentele baten en lasten per programma toe. Per programma worden ten minste de belangrijkste posten afzonderlijk toegelicht. De overige posten worden als een totaalbedrag opgenomen.

Als gemeente hebben wij de verantwoordelijkheid om een begroting vast te stellen die structureel en reëel in evenwicht is (structureel begrotingssaldo exclusief incidentele baten en lasten). Op basis van dit criterium wordt voor het komende begrotingsjaar door de Provincie besloten of wij onder repressief, of preventief toezicht vallen.

Op basis van de begroting die nu voorligt kunnen we constateren dat het meerjarenperspectief structureel en reëel in evenwicht is en hiermee voldoet aan het provinciale toetsingskader (Aandachtspunten gemeentebegrotingen 2020-2023). Hierdoor is de verwachting dat we onder repressief toezicht gaan vallen.

In onderstaande tabel is de totale opbouw van het begrotingssaldo en structureel begrotingssaldo van de programmabegroting 2020 en de meerjarenraming 2020-2023 weergegeven:

<i>bedragen (x € 1.000)</i>	2020	2021	2022	2023
Saldo baten en lasten	-3	1.073	-51	704
Saldo toevoegingen en onttrekkingen aan reserves	352	248	469	525
Begrotingssaldo	349	1.321	584	1.229
Waarvan incidentele baten en lasten (saldo)	-1.809	-2.012	-277	-138
Structureel begrotingssaldo	-1.460	-691	307	1.091

Overzicht incidentele baten en lasten

Incidentele lasten (x € 1.000)	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023
Uitvoering mobiliteitsvisie ANNO	25			
Bestrijding invasieve exoten	10	10		
Uitvoer motie ijsbanen	20			
Uitvoer verbeterplan VTH	17			
Eenmalige lasten t.g.v. RI&E's	144			
2e Ontsluiting Lauwerskwartier		150		
Regiodeal	213	213	213	213
Beschermd wonen	220			
SW Caparis (frictiekosten)	20	20		
Doorloop Welzijnopdracht	23			
Renovatie tenniscomplexen				27
Parkeerplaatsen laadpalen E-cars	10			
Opstellen dorpsvisies	100			
Overgangsfase Zwembad Buitenpost	145	278	276	275
Omgevingswet		33	22	
Verzuim module Raet	7			
Kwantitatieve/kwalitatieve impuls financiën	45	45		
Privaatrechtelijke optreden	8			
Herstructurering Caparis	96	47		
Totaal incidentele lasten	1.103	797	511	515

Incidentele baten (x € 1.000)	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023
Precariobelasting	1.604	1.604		
Winstneming bouwgronden	421	419	277	138
Bijdr. AR 2e Ontsluiting Lauwerskwartier		150		
Bijdr. AR Regiodeal	213	213	213	213
Bijdr. AR Beschermd wonen	220			
Bijdr. AR SW Caparis (frictiekosten)	20	20		
Bijdr. AR Doorloop Welzijnopdracht	23			
Bijdr. AR Renovatie tenniscomplexen				27
Bijdr. AR Parkeerplaatsen laadpalen E-cars	10			
Bijdr. AR Opstellen dorpsvisies	100			
Bijdr. AR Overgangsfase Zwembad Buitenpost	145	278	276	275
Bijdr. AR Omgevingswet		33	22	
Bijdr. AR Verzuim module Raet	7			
Bijdr. AR Kwantitatieve/kwalitatieve impuls financiën	45	45		
Bijdr. AR Privaatrechtelijke optreden	8			
Bijdr. AR Herstructurering Caparis	96	47		
Totaal incidentele baten	2.912	2.809	788	653

Reserves

In overeenstemming met Artikel 23.c. van het BBV presenteren wij hieronder de beoogde structurele toevoegingen en onttrekkingen aan de reserves.

De stortingen en onttrekkingen uit de reserves staan per programma toegelicht in het overzicht 'Wat mag het kosten'.

Stortingen in of onttrekkingen aan de reserves (alle programma's)				
	2020	2021	2022	2023
Gestort in de reserve	595	569	86	17
Onttrokken aan de reserve	947	817	555	543
Per saldo	352	248	469	525

Uiteenzetting financiële positie en toelichting

Financiële gevolgen bestand en nieuw beleid

Autonome ontwikkelingen

De begroting 2019-2022 is in november 2018 in de raad vastgesteld. Tussen het moment van vaststelling van de begroting 2019-2022 en nu hebben zich diverse ontwikkelingen voorgedaan, die hun impact hebben op de nu voorliggende begroting.

Voor wat betreft deze ontwikkelingen kan er geen verdere afweging plaatsvinden, omdat er of sprake is van een eerder beslismoment of sprake is van een autonome ontwikkeling die onontkoombaar is.

Deze onderwerpen hebben een financiële impact op de jaren 2020-2023 (en verder). De autonome ontwikkelingen zijn divers en in de Kadernota toegelicht.

In de onderstaande tabel een overzicht van deze ontwikkelingen.

effect		aard		status		raakvlak	
 vragend (nadelig)	 neutraal	 1. onontkoombaar	 2. noodzakelijk	 A - realisatiefase	 B - planfase	 alléén eigen DO en niet de WM (via de uitvoering)	
 biedend (voordelig)	 nog onbekend	 3. wenselijk		 C - verkenfase	onbekend	 de eigen DO én de WM (via de uitvoering)	
						 beide DO's (via afstemming beleid)	
						 beide DO's én de WM (via de uitvoering)	

Onderwerp	PM	Effect	Aard	Status	Raakvl.	2020	2021	2022	2023
99.98 Begrotingswijzigingen/AWN's WM (gevolgen DO en/of WM)						- 401	- 448	- 475	- 467
99.96 Begrotingswijzigingen personeelslasten									
99.97 Begrotingswijzigingen niet budgettair neutraal						1.598	1.945	422	315
TOTALE Autonome ontwikkelingen						1.197	1.496	- 54	- 153

Nieuw beleid

Hieronder worden de ontwikkelingen als gevolg van nieuw beleid en ontwikkelingen in bestaand beleid per programma weergegeven. De onderwerpen zijn in de Kadernota toegelicht.

effect		aard		status		raakvlak	
	vragend (nadelig)		1. onontkoombaar		A - realisatiefase		alléén eigen DO en niet de WM (via de uitvoering)
	neutraal		2. noodzakelijk		B - planfase		de eigen DO én de WM (via de uitvoering)
	biedend (voordelig)		3. wenselijk		C - verkenfase		beide DO's (via afstemming beleid)
	noq onbekend				onbekend		beide DO's én de WM (via de uitvoering)

00. Bestuur en ondersteuning

Onderwerp	Effect	Aard	Status	Raakvl.	2020	2021	2022	2023
0.01 BRO: Implementatie van basisregistratie ondergrond					- 15	- 8	- 8	- 8
0.02 Implementatie van het waarderen op gebruikersoppervlakte					- 5	- 5	-	-
0.15 Uitvoeringsprogramma Mobiliteitsvisie ANNO					- 25	-	-	-
0.16 Leges kinderopvang					15	15	15	15
0.17 Vrijwilligersbijdrage steunfractieleden					- 26	- 26	- 26	- 26
Subtotaal van dit programma					- 55	- 23	- 19	- 19

01. Veiligheid

Onderwerp	Effect	Aard	Status	Raakvl.	2020	2021	2022	2023
1.02 Uitbreiding taken Veiligheid (0,3 fte)					- 23	- 23	- 23	- 23
1.03 Uitbreiding taken BOA-sturing (0,05 fte)					- 4	- 4	- 4	- 4
1.04 Privaatrechtelijk optreden (0,2 fte)					- 15	- 15	- 15	- 15
1.08 Kaderbrief Veiligheidsregio					- 101	- 145	- 198	- 264
Subtotaal van dit programma					- 142	- 186	- 239	- 305

03. Economie

Onderwerp	Effect	Aard	Status	Raakvl.	2020	2021	2022	2023
					-	-	-	-
Subtotaal van dit programma					-	-	-	-

04. Onderwijs

Onderwerp	Effect	Aard	Status	Raakvl.	2020	2021	2022	2023
4.01 Integraal Huisvestings Plan (IHP)					-	-	- 22	- 44
Subtotaal van dit programma					-	-	- 22	- 44

05. Sport, cultuur en recreatie

Onderwerp	Effect	Aard	Status	Raakvl.	2020	2021	2022	2023
5.01 Hogere frequentie bomenonderhoud (VTA-inspecties)					- 15	- 15	- 15	- 15
5.02 Kostenverhogende effecten Natuurwet					- 10	- 10	- 10	- 10
5.03 Uitbreiding functie 'groen en ecologie' onderdeel verbeterplan VTH					- 22	- 22	- 22	- 22
5.05 Bestrijding invasieve exoten					- 15	- 15	- 15	- 15
Subtotaal van dit programma					- 62	- 62	- 62	- 62

06. Sociaal Domein

Onderwerp	Effect	Aard	Status	Raakvl.	2020	2021	2022	2023
6.01 Wet verplichte GGZ					-	-	-	-
6.02 Personen met Verward Gedrag					- 40	- 40	- 40	- 40

6.04	Kaderstelling					568	593	711	711
6.07	Herstructurering SW en samenwerking met Caparis					-	-	-	-
Subtotaal van dit programma						528	553	671	671

07. Volksgezondheid en milieu

Onderwerp	Effect	Aard	Status	Raakvl.	2020	2021	2022	2023	
7.06	Uitbreiding formatie duurzaamheid					- 61	- 61	- 61	- 53
7.07	Uitbreiding formatie en uitvoeringsbudget Energie(k)loket					- 25	- 25	- 25	- 25
7.10	Milieu, informatieplicht energiebesparing (0,1 fte)					- 3	- 3	- 3	- 3
7.11	FUMO					- 22	- 22	- 22	- 22
7.12	Uitvoering verbeterplan VTH					- 30	- 13	- 13	- 13
Subtotaal van dit programma						- 140	- 124	- 124	- 115

08. Vrosh

Onderwerp	Effect	Aard	Status	Raakvl.	2020	2021	2022	2023	
8.02	Werkbudget Wonen					- 10	- 10	- 10	- 10
Subtotaal van dit programma						- 10	- 10	- 10	- 10

Overhead

Onderwerp	Effect	Aard	Status	Raakvl.	2020	2021	2022	2023	
0.04a	Gegevensbescherming (functionaris FG vanaf 2020)					- 35	- 35	- 35	- 35
0.04b	HR21 onderhoudsronde					- 58	- 58	- 58	- 58
0.04c	Budget onderhoud gemeentehuis					- 23	- 23	- 23	- 23

0.04d	Uitbreiding formatie HRM (1,55 fte)				- 49	- 49	- 49	- 49
0.04e	Verzuim module Raet				-	-	-	-
0.04g-1	Adviseur Inkoop en Aanbesteding (uitbreiding formatie 0,4 Fte)				- 16	- 16	- 16	- 16
0.04g-2	Adviseur Inkoop en Aanbesteding (uitbreiding formatie 1,6 Fte)				- 62	- 62	- 62	- 62
0.04i	Kosten voor het MTO (tweejaarlijkse kosten van € 25.000)				-	- 13	-	- 13
0.04k	Gepersonaliseerde digitale gemeentelijke informatievoorziening				15	15	15	15
0.04o	Kwantitatieve en kwalitatieve impuls financiën & control				- 195	- 195	- 150	- 150
0.04t	Kerstpakketten en kerstmarkt				- 25	- 25	- 25	- 25
0.04w	Risico inventarisatie arbozaken (RI&E)				-	-	-	-
0.04x	Aanpassen opleidingsbudgetten				- 130	- 160	- 198	- 198
0.04y	Aanpassen budget ziektevervanging				- 248	- 248	- 248	- 248
0.04z	Informatieveiligheid en privacy				- 17	- 17	- 17	- 17
Subtotaal van dit programma					- 843	- 885	- 866	- 878

Programma-overstijgend

Onderwerp	Effect	Aard	Status	Raakvl.	2020	2021	2022	2023
PO.01 Kostprijsverhogende BTW					- 17	- 17	- 17	- 17
Subtotaal van dit programma					- 17	- 17	- 17	- 17

Taakstelling

Onderwerp	Effect	Aard	Status	Raakvl.	2020	2021	2022	2023
-----------	--------	------	--------	---------	------	------	------	------

TS00.00	Maatregelenpakket taken 2019				75	204	89	82
Subtotaal van dit programma					75	204	89	82
TOTALEN Nieuw beleid					- 666	- 550	- 598	- 697

Moties

Tijdens de behandeling van de Kadernota zijn een aantal moties ingebracht. De aangenomen moties zijn hieronder weergegeven. Voor zover van toepassing zijn de financiële effecten verwerkt in 'Ontwikkelingen tussen Kadernota en begroting'.

02. Verkeer, vervoer en waterstaat

Onderwerp	2020	2021	2022	2023
P2-M15 Motie: Kûmbuorden buorskippen	-	-	-	-
P2-M3 Motie: Lelylijn	-	-	-	-
Subtotaal van dit programma	-	-	-	-

05. Sport, cultuur en recreatie

Onderwerp	2020	2021	2022	2023
P5-M01 Motie: Veiligheid fietspaden	-	-	-	-
P5-M03 Motie: Afvalbakken buitengebied	-	-	-	-
P5-M06 Motie: Bestrijding invasieve soorten	-	-	-	-
P5-M07 Motie: Natoer en biodiversiteit	-	-	-	-
P5-M08 Motie: Feanster Moune	-	-	-	-
P5-M12 Motie: Vroegbloeiërs en groen	-	-	-	-
P5-M13 Motie: Bestrijding ynfasive eksoaten 'Ike-optocht-rûp'	-	-	-	-
P5-M14 Motie: Bestrijding ynfasive eksoaten: Jabikskrûd	-	-	-	-
P5-M16 Motie: IIsbanen	-	-	-	-
Subtotaal van dit programma	-	-	-	-

06. Sociaal Domein

Onderwerp	2020	2021	2022	2023
P6-M2 Motie: Bijdrage dorps huis Gerkesklooster- Stroobos	-	-	-	-
P6-M5 Motie: Pilot ontschotting	-	-	-	-
Subtotaal van dit programma	-	-	-	-

07. Volksgezondheid en milieu

Onderwerp	2020	2021	2022	2023
P7-M03 Motie: Diaper Challenge	-	-	-	-
P7-M04 Motie: Plaatselijke burgerinitiatieven energieloket	-	-	-	-
P7-M05 Motie: Dekkend reanimatienetwerk	-	-	-	-
P7-M07 Motie: Reintonne	-	-	-	-
P7-M09 Motie: Ballonferbod	-	-	-	-

Subtotaal van dit programma	-	-	-	-
-----------------------------	---	---	---	---

08. Vrosh

Onderwerp	2020	2021	2022	2023
P8-M01 Motie: Extra inzet wonen en bouwen	-	-	-	-
P8-M03 Motie: Wentebouw	-	-	-	-
P8-M04 Motie: Opstellen dorpsvisies	- 100	- 100	- 100	- 100
Subtotaal van dit programma	- 100	- 100	- 100	- 100

TOTALEN Moties	- 100	- 100	- 100	- 100
----------------	-------	-------	-------	-------

Ontwikkelingen tussen Kadernota en begroting

Hieronder worden de ontwikkelingen tussen het moment van behandeling van de Kadernota en de behandeling van de begroting weergegeven. Voor een toelichting verwijzen wij naar de Beleidsbegroting, onderdeel Financieel beeld.

Specificatie					2020	2021	2022	2023
Niet-budgettair neutraal					915	2.297	2.114	1.961
Personeelslasten					- 249	- 186	- 66	- 66
TOTALEN Tussentijdse wijzigingen					667	2.112	2.048	1.896

Saldo

BEGROTINGSRESULTAAT					2020	2021	2022	2023
					349	1.487	584	1.395

EMU saldo

In het bestuurlijk akkoord "Beheersen EMU-saldo lokale overheid" is vastgelegd dat met ingang van de begroting 2006 het EMU-saldo van jaar t-1, t en t+1 in de begrotingsstukken van de lokale overheid moet worden opgenomen. Gemeenten worden medeverantwoordelijk voor het halen van de nationale taakstelling met betrekking tot het EMU-saldo.

Volgens het Verdrag van Maastricht mogen lidstaten geen tekort hebben van meer dan 3% van het Bruto Binnenlands Product. Het tekort of overschot van de decentrale overheden maakt daar onderdeel van uit. Om die reden heeft de minister van Financiën op basis van de wet Fido de mogelijkheid in te grijpen bij een dreigende overschrijding van de EMU-norm.

Om het EMU-saldo te bepalen, moeten we op een andere manier kijken naar de gemeentelijke uitgaven (uitgaven/ontvangsten in plaats van lasten/baten). Het EMUsaldo wordt bepaald door twee factoren:

- Het overschot of het tekort op de gemeenterekening
- Het saldo van investeringen minus afschrijvingen

Gezien deze definitie is het mogelijk dat gemeenten een sluitende begroting hebben, maar dat er in EMU-termen toch sprake is van een tekort. Daarvan kan sprake zijn als er relatief veel wordt geïnvesteerd (gemeenten sturen op de kapitaallasten en niet op het investeringsbedrag als zodanig) of als er veel bestedingen ten laste van de reserves zijn.

Maatregelen die een gemeente kan nemen om het EMU-tekort terug te brengen, zijn:

- Uitstel van EMU-relevante grondaankopen
- Temporiseren van investeringen
- Activiteiten grondbedrijf onderbrengen in private contracten
- Huren/leasen in plaats van kopen

In onderstaande tabel is het verwachte EMU-saldo over de jaren 2019 t/m 2021 van onze gemeente weergegeven.

Omschrijving	2019	2020	2021
	x € 1.000	x € 1.000	x € 1.000
	Volgens realisatie t/m sept. 2019, aangevuld met raming resterende periode	Volgens begroting 2020	Volgens meerjarenraming in begroting 2020
Exploitatiesaldo vóór toevoeging aan c.q. onttrekking uit reserves (zie BBV, artikel 17c)	-2.871	-1.384	-142
Mutatie (im)materiële vaste activa	11.704	5.717	-645
Mutatie voorzieningen	-768	-18	50
Mutatie voorraden (incl. bouwgronden in exploitatie)	0	0	0
Verwachte boekwinst bij verkoop effecten en verwachte boekwinst bij verkoop (im)materiële vaste activa	0	5.100	0
Berekend EMU-saldo	-15.343	-12.219	553

Investerings

Op grond van artikel 20.2 van het BBV presenteren wij de voorgenomen investeringen voor 2020. Deze worden gesplitst in investeringen met een economisch nut en investeringen in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut.

Economisch nut

Omschrijving	Bedrag
Renovatie/nieuwbouw kleedaccom. Kv Harkema	36.236
Renovatie/nieuwbouw kleedaccom. Tc Kootstertille	19.395
Renovatie/nieuwbouw kleedaccom. Vv Surhuisterveen	83.988
Renovatie/nieuwbouw kleedaccom. Kv It fean	54.285
Renovatie/nieuwbouw kleedaccom. Vv Twijzel	41.037
Renovatie/nieuwbouw kleedaccom. Kv Olympia	21.681
Busjes en aanhangwagens/Caddy VW 4-VSP-48	25.000
Busjes en aanhangwagens/Caddy VW 2-VFX-28	25.000
Openb. verlichting, armaturen obv verv.plan	150.000
Openb. verlichting masten obv verv.plan	10.000
Integraal huisvestingsplan Onderwijs	3.500.000
Laadpalen elektrische auto's	15.000
Binnensport - DH - gymlokaal - zonnepanelen	13.481
Binnensport - HA - sporthal - zonnepanelen	55.321
GRP - Regenwaterstructuren	164.000
GRP - Vervanging vrijvervalriolen beheerssysteem	700.000
GRP - Vrijverval gemalen ME	17.500
GRP - Telemetrie	21.000
GRP - Aanp /verv elektr. install. IBA systemen 2.0	30.000
GRP - Drukriolering minigemalen ME	24.000
GRP - Reparaties vrijvervalriolering	275.000
TOTAAL	5.281.924

Maatschappelijk nut

Omschrijving	Bedrag
Inhaalslag groot wegenonderhoud	148.615
Rationeel wegbeheer	699.000
Uitbreiden wandel- en fietspaden	500.000
Reconstructie Groningerstraatweg	250.000
Herinrichting centrum Surhuisterveen	2.500.000
Herinrichten speelterreinen	65.095
TOTAAL	4.162.710

Financiering

Conform Artikel 20.2.d van de BBV dienen wij in de toelichting op de financiële positie aandacht te besteden aan de financiering. Wij verwijzen hiervoor naar de Paragrafen, onderdeel Financiering.

Reservepositie

In overeenstemming met Artikel 20.2.c van de BBV besteden wij aandacht aan de stand en het gespecificeerde verloop van de reserves.

Onderstaande tabel toont van de algemene reserve het gerealiseerde saldo eind 2018 en de geraamde saldi in de periode 2019 - 2023.

Reserves <i>(x € 1.000)</i>	Werkelijk ultimo 2018	Verwacht ultimo 2019	Raming 2020	Raming 2021	Raming 2022	Raming 2021
Vrij besteedbare reserves						
• Algemene reserve	16.647	13.784	13.719	14.571	14.463	15.194
• Alg res. weerstandsvermogen	3.825	3.825	3.825	3.825	3.825	3.825
Totaal reserves	20.472	17.609	17.544	18.396	18.288	19.019

Voorzieningen

In overeenstemming met Artikel 20.2.c van de BBV besteden wij aandacht aan de stand en het gespecificeerde verloop van de voorzieningen.

Onderstaande tabel toont van de voorzieningen het gerealiseerde saldo eind 2018 en de geraamde saldi in de periode 2019 - 2023. Deze saldi zijn exclusief het jaarlijks begrotingsresultaat.

Voorzieningen <i>(x € 1.000)</i>	Werkelijk ultimo 2018	Verwacht ultimo 2019	Raming 2020	Raming 2021	Raming 2022	Raming 2021
• Bouwrijpmaken bouwgrondexploitatie	662	662	662	662	662	662
• Caparis	300	-	-	-	-	-
• Bijdrage reconstructie N358	2	-	-	-	-	-
• Inhaalslag wegen, niet levensduurverl.	733	625	625	625	625	625
• Onderhoud sporthallen	68	20	58	95	75	138
• Onderhoud gymlokalen	98	115	37	31	16	76
• Welzijnsaccommodaties	841	879	884	889	894	899
• Onderhoud gemeentehuis	125	131	147	161	161	118
• Riolering	2.590	2.374	2.374	2.374	2.374	2.374
• Reiniging	332	178	178	178	178	178
Totaal reserves	5.752	4.984	4.966	5.016	4.987	5.071

Meerjarenbalans

Geprognosticeerde meerjarenbalans per 1 januari (x € 1.000)

ACTIVA	2020	2021	2022	2023
VASTE ACTIVA				
Immateriële vaste activa				
Kosten verbonden aan het sluiten van geldleningen en het saldo van agio en disagio	2.653	2.487	2.321	2.155
Kosten van onderzoek en ontwikkeling van een bepaald actief	-	-	-	-
Bijdragen aan activa in eigendom van derden	-	-	-	-
Totaal immateriële vaste activa	2.653	2.487	2.321	2.155
Materiële vaste activa				
Investeringen met een economisch nut	39.889	38.559	37.415	37.954
Investeringen met een economisch nut, waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven	22.301	22.830	23.213	22.200
Investeringen in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut	17.026	17.348	17.605	17.798
In erfpacht	-	-	-	-
Totaal materiële vaste activa	79.216	78.737	78.233	77.952
Financiële vaste activa				
Kapitaalverstrekkingen aan:				
- deelnemingen	336	336	336	336
- gemeenschappelijke regelingen	-	-	-	-
- overige verbonden partijen	-	-	-	-
Leningen aan:				
- openbare lichamen	-	-	-	-
- woningcorporaties	3.082	3.021	2.377	2.312

- deelnemingen	-	-	-	-
- overige verbonden partijen	-	-	-	-
Overige langlopende leningen	1.267	1.265	1.264	1.263
Uitzettingen in Rijks schatkist - rentetyp. looptijd >= 1 jaar	-	-	-	-
Uitzettingen in de vorm van Nederlands schuld papier - rentetypische looptijd >= 1 jaar	-	-	-	-
Overige uitzettingen - rentetypische looptijd >= 1 jaar	492	492	492	492
Totaal financiële vaste activa	5.177	5.114	4.469	4.403
TOTAAL VASTE ACTIVA	87.046	86.338	85.023	84.510
VLOTTENDE ACTIVA				
Voorraden				
Grond- en hulpstoffen	-	-	-	-
Onderhanden werk, waaronder bouwgronden in exploitatie	1.378	1.378	1.378	1.378
Gereed product en handelsgoederen	-	-	-	-
Vooruitbetalingen	-	-	-	-
Totaal voorraden	1.378	1.378	1.378	1.378
Uitzettingen met een rentetypische looptijd < 1 jaar				
Vorderingen op openbare lichamen	5.576	5.576	5.576	5.576
Verstreckte kasgeldleningen aan openbare lichamen	-	-	-	-
Overige verstreckte kasgeldleningen	-	-	-	-
Uitzettingen in 's Rijks schatkist - rentetypische looptijd < 1 jaar	232	232	232	232
Rekening-courantverhouding met het Rijk	-	-	-	-
Rekening-courantverhouding met niet-financiële instellingen	-	-	-	-
Uitzettingen in de vorm van Ned. schuld papier - rentetypische looptijd < 1 jaar	-	-	-	-

Overige vorderingen	1.816	1.816	1.816	1.816
Overige uitzettingen	-	-	-	-
Totaal uitzettingen met een rentetyp. looptijd >= 1 jaar	7.624	7.624	7.624	7.624
Liquide middelen				
Kas-, bank- en girosaldo	326	326	326	326
Totaal liquide middelen	326	326	326	326
Overlopende activa				
De van Europese en Nederlandse overheidslichamen nog te ontvangen voorschotbedr., ontstaan door voorfinanciering op uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel	-	-	-	-
- Europese overheidslichamen	-	-	-	-
- Het Rijk	-	-	-	-
- Overige Nederlandse overheidslichamen	-	-	-	-
Overige nog te ontvangen bedragen en vooruitbetaalde bedragen die ten laste van volgende begrotingsjaren komen	2.541	2.541	2.541	2.541
Totaal overlopende activa	2.541	2.541	2.541	2.541
TOTAAL VLOTTENDE ACTIVA	11.869	11.869	11.869	11.869
TOTAAL	98.915	98.207	96.892	96.379

PASSIVA	2020	2021	2022	2023
VASTE PASSIVA				
Eigen vermogen				
Algemene reserve	17.361	17.075	17.871	17.790
Bestemmingsreserve	-	-	-	-
Resultaat na bestemming	183	1.321	418	1.229
Totaal eigen vermogen	17.544	18.396	18.288	19.019
Voorzieningen				
Voorzieningen	4.966	5.016	4.987	5.071
Financiële vaste passiva	4.966	5.016	4.987	5.071
Vaste schulden met een rentetypische looptijd >= 1 jaar				
Obligatieleningen	-	-	-	-
Onderhandse leningen van:				
- binnenlandse pensioenfondsen en verzekeringsinstellingen	-	-	-	-
- binnenlandse banken en overige financiële instellingen	47.116	43.568	39.437	35.977
- binnenlandse bedrijven	-	-	-	-
- openbare lichamen	492	492	492	492
- overige binnenlandse sectoren	-	-	-	-
- buitenlandse inst., fondsen, banken, bedrijven en overige sectoren	-	-	-	-
- door derden belegde gelden	-	-	-	-
- waarborgsommen	-	-	-	-
Totaal vaste schulden – rentetypische looptijd >= 1 jaar	47.608	44.060	39.929	36.469
TOTAAL VASTE PASSIVA	70.118	67.472	63.204	60.559
VLOTTENDE PASSIVA				

Netto vlottende schulden – rentetypische looptijd >= 1 jaar	-	-	-	-
Kasgeldleningen aangegaan bij openbare lichamen	17.577	19.515	22.468	22.600
Overige kasgeldleningen	-	-	-	-
Banksaldi	709	709	709	709
Overige schulden	-	-	-	-
Totaal netto vlottende schulden met een rentetypische looptijd >= 1 jaar	23.997	25.935	28.888	29.020
Overlopende passiva				
Verplichtingen die in het begr.jaar zijn opgebouwd en die in een in een volgend begr.jaar tot betaling komen, m.u.v. jaarlijks terugkerende arbeidsk. gerelat. verpl. van vergelijkbaar volume De van Europese en Nederl. overheidslich. ontvangen voorschotbedragen voor uitkeringen met een specifiek best.doel die dienen dekking van lasten van volgende begrotingsjaren	-	-	-	-
- Europese overheidslichamen	-	-	-	-
- Het Rijk	-	-	-	-
- Overige Nederlandse overheidslichamen	-	-	-	-
Overige vooruit ontvangen bedragen die ten bate komen van volgende begrotingsjaren	4.800	4.800	4.800	4.800
Totaal overlopende passiva	4.800	4.800	4.800	4.800
TOTAAL VLOTTENDE PASSIVA	28.797	30.735	33.688	33.820
TOTAAL	98.915	98.207	96.892	94.379

3 BIJLAGEN

3.3 Beleidsindicatoren bbv

Voor het toelichten van de effecten van beleid op de programma's gebruiken gemeenten beleidsindicatoren. Vanaf begrotingsjaar 2017 zijn alle gemeenten verplicht dit in ieder geval te doen aan de hand van een vaste set beleidsindicatoren. De resultaten van de metingen ontlenen wij aan waarstaatjegemeente.nl.

Deze indicatoren versterken de mogelijkheden van raadsleden om te sturen. Door het opnemen van dergelijke niet-financiële informatie kunnen namelijk ook raadsleden zonder specifieke financiële kennis makkelijker een inschatting maken van de resultaten die via de voorgestelde beleidskeuzes behaald moeten worden. Bovendien is het door de vaste set beleidsindicatoren eenvoudiger om gemeenten te vergelijken met andere gemeenten.

Natuurlijk kan iedere gemeente ervoor kiezen om ook nog aanvullende indicatoren op te nemen die de gemeente zelf belangrijk vindt om op te sturen.

Rol gemeenteraad

Met de beleidsindicatoren kan de raad zich een beeld vormen van de (beoogde) effecten van het gemeentelijk beleid. Indicatoren moeten echter geen doel op zichzelf worden. Een laag percentage jongeren met jeugdhulp kan bijvoorbeeld positief zijn als de gemeente een goede preventieve aanpak hanteert, maar is wellicht minder gunstig indien bepaalde jongeren geen jeugdhulp ontvangen die dat wel nodig hebben.

Veel belangrijker dan de waarde van de indicator is dus het verhaal achter het cijfer. Welke beleidskeuzes hebben daartoe geleid? Wat is het aandeel van de inzet van de gemeente ten opzichte van die van andere actoren? En welke sociaalgeografische kenmerken, externe ontwikkelingen of niet-beïnvloedbare factoren dragen bij aan de hoogte van het cijfer? Degelijke informatie kunnen raadsleden gebruiken om te sturen op maatschappelijke effecten.

Toelichting op de indicatoren

Hieronder wordt per programma een definitie gegeven op de indicatoren.

Programma 00. Bestuur en ondersteuning

Indicator	
Apparaatskosten	Kosten per inwoner
Bezetting	Bezetting in fte per 1.000 inwoners
Externe inhuur	Kosten als % van totale loonsom + totale kosten inhuur externen
Formatie	Het aantal fte per 1.000 inwoners

Programma 01. Veiligheid

Indicator	
Diefstal uit woning per 1.000 inwoners	Het aantal diefstallen uit woningen, per 1.000 inwoners.
Geweldsmisdrijven per 1.000 inwoners	Het aantal geweldsmisdrijven, per 1.000 inwoners. Voorbeelden van geweldsmisdrijven zijn seksuele misdrijven, levensdelicten zoals moord en doodslag en dood en lichamelijk letsel door schuld (bedreiging, mishandeling, etc.).

Vernieling	Het aantal vernielingen en beschadigingen, per 1.000 inwoners.
Verwijzingen Halt	Het aantal verwijzingen naar Halt, per 10.000 inwoners in de leeftijd van 12–17 jaar.
Winkeldiefstal per 1.000 inwoners	Het aantal winkeldiefstallen per 1.000 inwoners.

Programma 03. Economie

Indicator

Banen	Het aantal banen, per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15–64 jaar.
Funcziemenging	De funcziemengingsindex (FMI) weerspiegelt de verhouding tussen banen en woningen, en varieert tussen 0 (alleen wonen) en 100 (alleen werken). Bij een waarde van 50 zijn er evenveel woningen als banen.
Vestigingen	Het aantal vestigingen van bedrijven, per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15–64 jaar.

Programma 04. Onderwijs

Indicator

% Voortijdige schoolverlaters totaal (VO + MBO)	Het percentage van het totaal aantal leerlingen (12 – 23 jaar) dat voortijdig, dat wil zeggen zonder startkwalificatie, het onderwijs verlaat.
Absoluut verzuim	Het aantal leerplichtigen dat niet staat ingeschreven op een school, per 1.000 leerlingen.
Relatief verzuim	Het aantal leerplichtigen dat wel staat ingeschreven op een school, maar ongeoorloofd afwezig is, per 1.000 leerlingen.

Programma 05. Sport, cultuur en recreatie

Indicator

% Niet-sporters	Het percentage inwoners dat niet sport ten opzichte van het totaal aantal inwoners.
-----------------	---

Programma 06. Sociaal domein

Indicator

% Jeugdwerkloosheid	Het percentage werkeloze jongeren (16–22 jaar).
% kinderen in armoede	Het percentage kinderen tot 18 jaar dat in een gezin leeft dat van een bijstandsuitkering moet rondkomen.
Aantal re-integratievoorzieningen	Het aantal re-integratievoorzieningen, per 10.000 inwoners in de leeftijd van 15–64 jaar

Bijstandsuitkeringen	Het aantal personen met een bijstandsuitkering, per 10.000 inwoners.
Jongeren met delict voor rechter	Het percentage jongeren (12-21 jaar) dat met een delict voor de rechter is verschenen.
Jongeren met jeugdbescherming	Het percentage jongeren tot 18 jaar met een jeugdbeschermingsmaatregel ten opzichte van alle jongeren tot 18 jaar.
Jongeren met jeugdhulp	Het percentage jongeren tot 18 jaar met jeugdhulp ten opzicht van alle jongeren tot 18 jaar.
Jongeren met jeugdreclassering	Het percentage jongeren (12-22 jaar) met een jeugdreclasseringsmaatregel ten opzichte van alle jongeren (12-22 jaar).
Netto arbeidsparticipatie	Het percentage van de werkzame beroepsbevolking ten opzichte van de beroepsbevolking.
Wmo-cliënten met een maatwerkarrangement	Een maatwerkarrangement is een vorm van specialistische ondersteuning binnen het kader van de Wmo. Voor de Wmo gegevens geldt dat het referentiegemiddelde gebaseerd is op 180 deelnemende gemeenten.

Programma 07. Volksgezondheid en Milieu

Indicator

Fijn huishoudelijk restafval	De hoeveelheid restafval per bewoner per jaar (kg)
Hernieuwbare elektriciteit	Hernieuwbare elektriciteit is elektriciteit die is opgewekt uit wind, waterkracht, zon of biomassa.

Programma 08. Volkshuisv., RO en Sted. Vern. (Vhrosv)

Indicator

Demografische druk	De som van het aantal personen van 0 tot 20 jaar en 65 jaar of ouder in verhouding tot de personen van 20 tot 65 jaar.
Nieuwbouw woningen	Het aantal nieuwbouwwoningen, per 1.000 woningen.
Woonlasten éénpersoonshuishouden	Het gemiddelde totaalbedrag in euro's per jaar dat een éénpersoonshuisoude betaalt aan woonlasten.
Woonlasten meerpersoonshuishouden	Het gemiddelde totaalbedrag in euro's per jaar dat een meerpersoonshuisoude betaalt aan woonlasten.
WOZ-waarde woningen	De gemiddelde WOZ waarde van woningen.